

ഓം നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,
ശ്രീ ഗുരുഭ്യോ നമഃ ഹരിഃ ഓം
- -

കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണം

ദിതീയാഷ്ടകം - പ്രപാഠകഃ 1 - 4

Table of Contents

2 കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണം 7

2.1 ദിതീയാഷ്ടകേ പ്രഥമഃ പ്രപാഠകഃ -
അഗ്നിഹോത്രബ്രാഹ്മണം..... 7

2.1.1 അനുവാകം 1 - അഗ്നിഹോത്രസ്യോപോദ്ധാതഃ..... 7

2.1.2 അനുവാകം 2 - അഗ്നിഹോത്രനിരൂപണം 8

2.1.3 അനുവാകം 3 - ഉപയോക്ഷ്യമാണസ്യ ഹവിഷഃ
സംസ്കാരഃ..... 13

2.1.4 അനുവാകം 4 - ഉപയുക്തസ്യ ഹവിഷഃ സംസ്കാരഃ.. 16

2.1.5 അനുവാകം 5 - കാമ്യാനി ഹോമദ്രവ്യാണി..... 19

2.1.6 അനുവാകം 6 - അഭ്യുദ്രവണം,
ഹോമാഭാവപ്രതീകാരശ്ച 24

2.1.7 അനുവാകം 7 - ഹവിഷഃ സർവദേവതാസംബന്ധേന
പ്രശംസാ..... 26

2.1.8 അനുവാകം 8 -
ദോഹനപ്രകാരോഽഗ്നിഹോത്രഹോത്രശ്ച 26

2.1.9 അനുവാകം 9 -
അഗ്നിഹോത്രസ്യോസംസൃഷ്ടഹോമമന്ത്രൗ 28

2.1.10 അനുവാകം 10 - വഹ്നേരവസ്ഥാവിശേഷാനുസാരേണ
ഹോമഃ..... 29

2.1.11 അനുവാകം 11 - കാലദേവേന സമന്ത്രകം
പരിഷേചനം..... 31

2.2 ദിതീയാഷ്ടകേ ദിതീയഃ പ്രപാഠകഃ - ഹോത്യബ്രഹ്മണം	33
2.2.1 അനുവാകം 1 - ദശഹോത്യമന്ത്രസ്യ ക്രതാർത്ഥപുരുഷാർത്ഥപ്രയോഗൗ	33
2.2.2 അനുവാകം 2 - ചതുർഹോത്രാദിമന്ത്രാണാം ക്രതാർത്ഥപ്രയോഗഃ.....	36
2.2.3 അനുവാകം 3 - ചതുർഹോത്യപഞ്ചഹോത്യമന്ത്രഗ്രഹ ഭാഗയോഃ പുരുഷാർത്ഥ പ്രയോഗഃ	39
2.2.4 അനുവാകം 4 - ജഗഥ് സൃഷ്ടികഥനമുഖേന ഹോത്യമന്ത്രപ്രശംസാ	42
2.2.5 അനുവാകം 5 - ദക്ഷിണാപ്രതിഗ്രഹമന്ത്രവ്യാഖ്യാനം	45
2.2.6 അനുവാകം 6 - ദ്വാദശാഹദശമേഘനി ഹോത്യമന്ത്രാഃ.....	48
2.2.7 അനുവാകം 7 - സപ്തഹോത്യമന്ത്രസാധ്യയജ്ഞപ്രശംസാ	50
2.2.8 അനുവാകം 8 - ഹോത്യമന്ത്രാണാം സോമയാഗാങ്ഗത്വം.....	52
2.2.9 അനുവാകം 9 - ഹോത്യമന്ത്രോത്പത്തികഥനപ്രസംഗേന ജഗഥ് സൃഷ്ടിഃ.....	55
2.2.10 അനുവാകം 10 - ദേവസൃഷ്ടിമധ്യേഽവസ്ഥിതസ്യേന്ദ്രസ്യ ദേവതാധിപതിത്വം.	59
2.2.11 അനുവാകം 11 - ഹോത്യമന്ത്രാണാം പുരുഷാർത്ഥപ്രയോഗഃ	62

2.3 ദിതീയാഷ്ടകേ തൃതീയഃ പ്രപാഠകഃ - ഹോത്യബ്രാഹ്മണശേഷഃ	68
2.3.1 അനുവാകം 1 - സർവേഷാം ഹോത്യമന്ത്രാനാം ചതുർ ഹോത്യശബ്ദേന വ്യവഹാര	68
2.3.2 അനുവാകം 2 - നൈമിത്തികോ ഹോത്യമന്ത്രഹോമഃ	69
2.3.3 അനുവാകം 3 - കേശവപനാങ്ഗം പുഷ്ടിവേദനം	72
2.3.4 അനുവാകം 4 - പ്രതിഗ്രഹമന്ത്രമഹിമജ്ഞാനം	73
2.3.5 അനുവാകം 5 - പ്രശ്ലോത്തരരൂപോ ബ്രഹ്മവിഷയസ്സംവാദഃ	77
2.3.6 അനുവാകം - ഹോത്യപ്രശംസാപ്രസങ്ഗേന ക്രതുമൃതിഗ് വിശേഷവ്യവസ്ഥാപനം, അഗ്നിഹോത്രസ്യ പ്രാശസ്ത്യം ച	79
2.3.7 അനുവാകം 7 - അഗ്നിഹോത്രസ്യ സർവക്രതുരുദ്ഭാവസാധനേന പ്രശംസാ	82
2.3.8 അനുവാകം 8 - സൃഷ്ടിസാധനത്വേന ഹോത്യമന്ത്രാസാമർത്ഥ്യ പ്രശംസാ	84
2.3.9 അനുവാകം 9 - വായുരൂപത്വജ്ഞാനേന ഹോത്യമന്ത്രാനാം പ്രശംസാ	85
2.3.10 അനുവാകം 10 - ദശഹോത്യമന്ത്രാനാം കാമ്യപ്രയോഗഃ	89
2.3.11 അനുവാകം 11 - ദശഹോത്രാദിമന്ത്രനാമ്നാ പ്രവൃത്തിനിമിത്തം	90
2.4 ദിതീയാഷ്ടകേ ചതുർത്ഥഃ പ്രപാഠകഃ - ഉപഹോമാഃ	95
2.4.1 അനുവാകം 1 - ഉപഹോമാഃ	95

2.4.2	അനുവാകം 2 - ഉപഹോമാഃ.....	99
2.4.3	അനുവാകം 3 - ഉപഹോമാഃ.....	103
2.4.4	അനുവാകം 4 - ഉപഹോമാഃ.....	109
2.4.5	അനുവാകം 5 - ഉപഹോമാഃ.....	112
2.4.6	അനുവാകം 6 - ഉപഹോമാഃ.....	115
2.4.7	അനുവാകം 7 - ഉപഹോമാഃ.....	120
2.4.8	അനുവാകം 8 - ഉപഹോമാഃ.....	125

നമഃ പരമാത്മനേ, ശ്രീ മഹാഗണപതയേ നമഃ,
ശ്രീ ഗുരുഭ്യോ നമഃ । ഹരിഃ ഓം ॥

2 കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണം

**2.1 ദിതീയാഷ്ടകേ പ്രഥമഃ പ്രപാഠകഃ -
അഗ്നിഹോത്രബ്രാഹ്മണം**

2.1.1 അനുവാകം 1 - അഗ്നിഹോത്രസ്യോപോദ്ധാതഃ

T.B.2.1.1.1

അങ്ഗീരസോ വൈ സത്രമാസത । തേഷാം പൃശ്നീർ-
ഘർമധുഗാസീത് । സർജീഷേണാജീവത് । തേഃസബ്രുവന് ।
കസൈ നു സത്രമാസ്മഹേ । യേഃസ്യ ഓഷധീരന ജനയാമ
ഇതി । തേ ദിവോ വൃഷ്ടി-മസ്യജന്ത । യാവന്തഃ സ്തോകാ
അവാപദ്യന്ത । താവതീരോഷധയോ ഽജായന്ത ।
താ ജാതാഃ പിതരോ വിഷേണാലിപന് । 1 (10)

T.B.2.1.1.2

താസാം ജഗ്ധാ രുപ്യന്ത്യത് । തേഃസബ്രുവന് । ക ഇദമിത്ഥ-
മകരിതി । വയം ഭാഗധേയ-മിച്ഛമാനാ ഇതി പിതരോ
ഽബ്രുവന് । കിം വോ ഭാഗധേയമിതി । അഗ്നിഹോത്ര
ഏവ നോഽപ്യസ്തിത്യ-ബ്രുവന് । തേഭ്യ ഏതദ്-ഭാഗധേയം
പ്രായച്ഛന് । യദ്യുതാ നിമാർഷി ।

തതോ വൈ ത ഓഷധീര-സ്വദയന് | യ ഏവം വേദ | 2 (10)

T.B.2.1.1.3

സ്വദന്തേഽസ്മാ ഓഷധയഃ | തേ വമ്സമുപാവംസ്യജന് |
ഇദം നോ ഹവ്യം പ്രദാപയേതി | സോഽബ്രവീദ്വരം
വ്യഗ്നൈ | ദശ മാ രാത്രീർജാതം ന ദോഹന് | ആസങ്ഗവം
മാത്രാ സഹ ചരാണീതി | തസ്മാദ്-വമ്സം ജാതം ദശ
രാത്രീരന ദുഹന്തി | ആസങ്ഗവം മാത്രാ സഹ ചരതി |
വാരേവ്യതഃ ഹ്യസ്യ | തസ്മാദ്-വമ്സഃ സഃസ്യഷ്ടധയഃ
രുദ്രോ ഘാതുകഃ ( ) | അതി ഹി സന്ധാം ധയതി | 3 (11)

(അലിംപൻ - വേദ - ഘാതുക ഏകം ച) (A1)

2.1.2 അനുവാകം 2 - അഗ്നിഹോത്രനിരൂപണം

T.B.2.1.2.1

പ്രജാപതി-രഗ്നി-മസ്യജത | തം പ്രജാ അന്വസ്യജന്ത |
തമദാഗ ഉപാസ്ത | സോഽസ്യ പ്രജാദി-രപാക്രാമത് |
തമവരുരുമ്-സമാനോഽഗ്നൈത് | തമവരുധം നാശക്ലോത് |
സ തപോ ഽതപ്യത | സോഽഗ്നി-രുപാരമതാതാപി വൈ
സ്യ പ്രജാപതിരിതി | സ രരാടാദുദമൃഷ്ട | 4 (9)

T.B.2.1.2.2

തദ്-ഘൃതമദവത് | തസ്മാദ്യസ്യ ദക്ഷിണതഃ കേശാ ഉന്മൂഷ്ടാഃ |
താം ജ്യേഷ്ഠലക്ഷ്മീ പ്രാജാപത്യേത്യോഹുഃ |
യദ്-രരാടാദുദമൃഷ്ട | തസ്മാദ്-രരാടേ കേശാ ന സ്തി |
തദഗൗ പ്രാഗ്യഹ്ണാത് | തദ്-വൃചികിമ്സത് |
ജുഹവാനീ(3) മാ ഹൗഷാ(3)മിതി | തദ്-വിചികിമ്സായൈ
ജന്മ | യ ഏവം വിദാൻ. വിചികിമ്സതി | 5 (10)

T.B.2.1.2.3

വസീയ ഏവ ചേതയതേ | തം വാഗദ്യവദ-ജ്ജുഹുധീതി |
സോഽബ്രവീത് | കസ്തമസീതി | സൈവ തേ
വാഗിത്യബ്രവീത് | സോഽജുഹോമ്-സാഹേതി |
തമ്സാഹാകാരസ്യ ജന്മ | യ ഏവഃ സാഹാകാരസ്യ
ജന്മ വേദ | കരോതി സാഹാകാരേണ വീര്യം |
യസ്യൈവം വിദുഷഃ സാഹാകാരേണ ജുഹ്വതി | 6 (10)

T.B.2.1.2.4

ഭോഗായൈവാസ്യ ഹൃതം ദവതി | തസ്മാ ആഹുത്യൈ
പുരുഷ-മസ്യജത | ദിതീയ-മജുഹോത് | സോഽശ്വ-മസ്യജത |
ത്യതീയ-മജുഹോത് | സ ഗാമസ്യജത |
ചതുർത്ഥ-മജുഹോത് | സോഽവിമസ്യജത |

പഞ്ചമ-മജുഹോത് | സോഽജാമസ്യജത | 7 (10)

T.B.2.1.2.5

സോഽഗ്നി-രബിദേത് | ആഹുതീഭിർവൈ മാഽഽപ്നോതീതി |
സ പ്രജാപതിം പുനഃ പ്രാവിശത് | തം പ്രജാപതി-രബ്രവീത് |
ജായസേതി | സോഽബ്രവീത് | കിം ഭാഗധേയമഭി ജനിഷ്യ
ഇതി | തുഭ്യമേവേദഃ ഹുയാതാ ഇത്യബ്രവീത് |

സ ഏതദ്-ഭാഗധേയമഭ്യജായത | യദഗ്നിഹോത്രം | 8 (10)

T.B.2.1.2.6

തസ്മാദഗ്നിഹോത്ര-മുച്യതേ | തദ്ധ്യയമാന-മാദിത്യോ
ഽബ്രവീത് | മാ ഹൗഷിഃ | ഉദയോർവൈ നാവേതദിതി |
സോഽഗ്നി-രബ്രവീത് | കഥം നൗ ഹോഷ്യന്തീതി | സായമേവ
തുഭ്യം ജുഹവന് | പ്രാതർമഹ്യ-മിത്യബ്രവീത് |

തസ്മാദഗ്നയേ സായഃ ഹുയതേ | സൂര്യായ പ്രാതഃ | 9 (10)

T.B.2.1.2.7

ആഗേയീ വൈ രാത്രിഃ | ഐന്ദ്രമഹഃ | യദനുദിതേ സൂര്യേ
പ്രാതർജുഹുയാത് | ഉദയമേവാഗേയഃ സ്യാത് | ഉദിതേ
സൂര്യേ പ്രാതർജുഹോതി | തഥാഽഗ്നയേ സായഃ ഹുയതേ |
സൂര്യായ പ്രാതഃ | രാത്രിം വാ അനു പ്രജാഃ പ്ര ജായന്തേ |
അഹ്നാ പ്രതി തിഷ്ഠന്തി | യഥ്സായം ജുഹോതി | 10 (10)

T.B.2.1.2.8

പ്രൈവ തേന ജായതേ । ഉദിതേ സൂര്യേ പ്രാതർ-ജുഹോതി ।
പ്രത്യേവ തേന തിഷ്ഠതി । പ്രജാപതിര-കാമയത
പ്രജായേയേതി । സ ഏതദഗ്നിഹോത്രം മിമൂന-മപശ്യത് ।
തദുദിതേ സൂര്യേ-ജുഹോത് । യജുഷാ-സന്യത് । തൃഷ്ണീമന്യത് ।
തതോ വൈ സ പ്രാജായത । യസ്യൈവം റ്റിദുഷ്ഠ ഉദിതേ
സൂര്യേ-ഗ്നിഹോത്രം ജുഹ്വതി । 11 (10)

T.B.2.1.2.9

പ്രൈവ ജായതേ । അഥോ യഥാ ദിവാ പ്രജാനന്നേതി ।
താദൃഗേവ തത് । അഥോ ഖലാഹുഃ । യസ്യ വൈ ദൗ
പുണ്യൗ ഗൃഹേ വസതഃ । യസ്തയോരന്യൗ രാധയത്യന്യം ന ।
ഉദൗ വാവ സ താവ്യുച്ഛതീതി । അഗ്നിം റ്റിവാവാദിത്യഃ സായം
പ്രവിശതി । തസ്താദഗ്നിർദുരാന്നക്തം ദദൃശേ ।
ഉദേ ഹി തേജസീ സംപദ്യേതേ । 12 (10)

T.B.2.1.2.10

ഉദ്യന്തം റ്റിവാവാദിത്യ-മഗ്നിരന്യു സമാരോഹതി । തസ്താദ്ധ്യമ
ഏവാഗേർദിവാ ദദൃശേ । യദഗ്നയേ സായം ജുഹുയാത് ।
ആ സൂര്യായ വൃശ്ചേത । യഥ്സൂര്യായ പ്രാതർ-ജുഹുയാത് ।
ആ-ഗ്നയേ വൃശ്ചേത । ദേവതാദൃഃ സമദം ദധ്യാത് ।

അഗ്നിർജ്യോതിർ-ജ്യോതിഃ സൂര്യഃ സ്വാഹേത്യേവ സായച്ഛ്
ഹോതവ്യം | സൂര്യോ ജ്യോതിർ ജ്യോതിരഗ്നിഃ സ്വാഹേതി
പ്രാതഃ | തഥോദാഭ്യച്ഛ് സായച്ഛ് ഹൂയതേ | 13 (10)

T.B.2.1.2.11

ഉദാഭ്യാം പ്രാതഃ | ന ദേവതാഭ്യഃ സമദം ദധാതി |
അഗ്നിർജ്യോതിരിത്യാഹ | അഗ്നിർവൈ രേതോധാഃ |
പ്രജാ ജ്യോതിരിത്യാഹ | പ്രജാ ഏവാസ്മൈ പ്ര ജനയതി |
സൂര്യോ ജ്യോതിരിത്യാഹ | പ്രജാസേവ പ്രജാതാസു രേതോ
ദധാതി | ജ്യോതിരഗ്നിഃ സ്വാഹേത്യാഹ | പ്രജാ ഏവ
പ്രജാതാ അസ്യാം പ്രതിഷ്ഠാപയതി | 14 (10)

T.B.2.1.2.12

തൃഷ്ണീമുത്തരാ-മാഹുതിം ജൂഹോതി | മിമുനതായ
പ്രജാത്യൈ | യദുദിതേ സൂര്യേ പ്രാതർ-ജൂഹുയാത് |
യഥാഽതിഥയേ പ്രദ്രുതായ ശൂന്യായാവസഥായാഹാര്യച്ഛ്
ഹരന്തി | താദൃഗേവ തത് | ക്വാഹ തതസ്മദ്-ദേവതീത്യാഹുഃ |
യഥ്സ ന വേദ | യസ്മൈ തദ്ധരന്തീതി | തസ്മാദ്-യദാഷ്ടസം
ജൂഹോതി | തദേവ സംപ്രതി ( ) | അഥോ യഥാ
പ്രാർത്ഥമഽഷ്ടസം പരി വേവേഷി | താദൃഗേവ തത് | 15 (12)

(അമൃഷ്ട - വിചികിമ്സതി - ജുഹവ - തൃജാമസ്യജ -
താഗ്നിഹോത്രം - സൂര്യായ പ്രാതർ - ജുഹോതി - ജുഹവതി
-സംപദ്യേതേ-ഹൃയതേ-സ്ഥാപയതി-സംപ്രതി ദേ ച) (A2)

2.1.3 അനുവാകം 3 - ഉപയോക്ഷ്യമാണസ്യ ഹവിഷഃ സംസ്കാരഃ

T.B.2.1.3.1

രുദ്രോ വാ ഏഷഃ | യദഗ്നിഃ | പത്നീ സ്ഥാലീ | യന്മധ്യേഗേ-
രധിശ്രയേത് | രുദ്രായ പത്നീമപി ദധ്യാത് | പ്രമായുകാ
സ്യാത് | ഉദീചോഽങ്ഗാരാന്നിരുഹ്യാധി ശ്രയതി |
പത്നിയൈ ഗോപീമായ | വ്യന്താൻ കരോതി |
തഥാ പത്യ-പ്രമായുകാ ഭവതി | **16 (10)**

T.B.2.1.3.2

ഘർമോ വാ ഏഷോഽശാന്തഃ | അഹരഹഃ പ്രവൃജ്യതേ |
യദഗ്നിഹോത്രം | പ്രതിഷിഞ്ചേത് പശുകാമസ്യ | ശാന്തമിവ
ഹി പശവ്യം | ന പ്രതിഷിഞ്ചേദ്-ബ്രഹ്മവർചസുകാമസ്യ |
സമീദ്ധമിവ ഹി ബ്രഹ്മവർചസം | അഥോ ഖലൂ |
പ്രതിഷിച്യമേവ | യത്-പ്രതിഷിഞ്ചതി | **17 (10)**

T.B.2.1.3.3

തത്-പശവ്യം | യജ്ജുഹോതി | തദ്ബ്രഹ്മവർചസി |
ഉദയമേവാകഃ | പ്രച്യുതം വാ ഏതദസ്മാ-ഘോകാത് |

അഗതം ദേവലോകം | യച്ഛൃതച്ഛ് ഹവിരനഭിഘാരിതം |
അഭിദ്യോതയതി | അദ്യേവൈനദ്ഘാരയതി |
അഥോ ദേവത്രൈവൈനദ്-ഗമയതി | 18 (10)

T.B.2.1.3.4

പര്യഗ്നി കരോതി | രക്ഷസാ-മപഹത്യേ | ത്രിഃ പര്യഗ്നി
കരോതി | ത്ര്യോവൃദ്ധി യജ്ഞഃ | അഥോ മേധ്യത്വായ |
യത്-പ്രാചീന-മുദ്വാസയേത് | യജമാനച്ഛ് ശുചാ ടർപയേത് |
യദ്-ദക്ഷിണാ | പിത്യദേവത്യച്ഛ് സ്യാത് | യത്-പ്രത്യക് | 19 (10)

T.B.2.1.3.5

പതീച്ഛ് ശുചാ ടർപയേത് | ഉദീചീന-മുദ്വാസയതി |
ഏഷാ വൈ ദേവമനുഷ്യാണാച്ഛ് ശാന്താ ദിക് |
താമേവൈനദനുദ്-വാസയതി ശാന്ത്യേ | വർത്ഥ കരോതി |
യജ്ഞസ്യ സംതത്യേ | നിഷ്ടപതി | ഉപൈവ തഥ്സ്തൃണാതി |
ചതുരുന്നയതി | ചതുഷ്ഠാദഃ പശവഃ | 20 (10)

T.B.2.1.3.6

പശൂനേവാ-വരുന്ധേ | സർവാൻ-പൂർണാനുന്നയതി |
സർവേ ഹി പുണ്യാ രാധാഃ | അനുച ഉന്നയതി | പ്രജായാ
അനുചീനത്വായ | അനുച്യേവാസ്യ പ്രജാ ടർധുകാ ഭവതി |
സം മൃശതി വ്യാവൃത്യേ | നാഹോഷ്യന്നുപ സാദയേത് |

യദഹോഷ്യന്നുപ സാദയേത് |

യഥാ ടന്യസ്മാ ഉപനിധായ | 21 (10)

T.B.2.1.3.7

അന്യസ്മൈ പ്രയച്ഛതി | താദൃഗേവ തത് | ആടസ്മൈ
വൃശ്ചേത്യത | യദേവ ഗാർഹപത്യേടധിശ്രയതി | തേന
ഗാർഹപത്യം പ്രീണാതി | അഗ്നിരബ്ബിദേത് | ആഹുതയോ
മാടത്യേഷ്യന്തീതി | സ ഏതാച്ഛ സമിധ്-മപശ്യത് |

താമാടധത്ത | തതോ വാ അഗ്നാവഹുതയോടധിയന്ത | 22 (10)

T.B.2.1.3.8

യദേനച്ഛ സമയച്ഛത് | തഥ്സമിധഃ സമിത്താം |
സമിധമാദധാതി | സമേവൈനം യച്ഛതി | ആഹുതീനാം
ധൃത്യൈ | അഥോ അഗ്നിഹോത്രമേവേധുവത്-കരോതി |
ആഹുതീനാം പ്രതിഷ്ഠിത്യൈ | ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി |
യദേകാച്ഛ സമിധമാധായ ദേവ ആഹുതീ ജുഹോതി | അഥ
കസ്യാച്ഛ സമിധി ദിതീയാ-മാഹുതിം ജുഹോതീതി | 23 (10)

T.B.2.1.3.9

യദ്-ദേവ സമിധാവാദധ്യാത് | ഭ്രാതൃവൃമസ്മൈ ജനയേത് |
ഏകാച്ഛ സമിധമാധായ | യജുഷാ ടന്യാമാഹുതിം ജുഹോതി |
ഉദേ ഏവ സമിദ്ധതീ ആഹുതീ ജുഹോതി |

നാസൈ॒സ്തു॒ ഭ്രാ॒ത്യ॒വ്യം॑ ജനയതി । ആദീ॒പ്താ॒യാം॑ ജുഹോതി ।
സമീ॒ദ്ധമീ॒വ ഹി॑ ബ്രഹ്മ॒വർച॑സം । അഥോ॒ യഥാ॑തി॒മിം
ജ്യോതി॑ഷ്കൃ॒ത്യാ പ॑രിവേവേ॒ഷ്ടി । താദൃ॒ഗേവ॑ തത് ( ) ।
ചതു॑രൂന്നയതി । ദിർജു॑ഹോതി । തസ്മാ॑ദ്-ദി॒പാ-
ച്ചതു॑ഷ്ഠാദമത്തി । അഥോ॒ ദി॒പദ്യേ॒വ ചതു॑ഷ്ഠഃ
പ്രതി॑ഷ്ഠാപയതി । 24 (14) (ഭവതി - പ്രതിഷിഞ്ചതി - ഗമയതി
- പ്രത്യക് - പശവ - ഉപനിധാ - യാദ്ഘ്രിയൻ - തേതി -
തച്ചതാരി ച) (A3)

2.1.4 അനുവാകം 4 - ഉപയുക്തസ്യ ഹവിഷഃ സംസ്കാരഃ

T.B.2.1.4.1

ഉത്തരാ॑വതീം വൈ॒ ദേ॒വാ ആ॑ഹു॒തിമ॑ജുഹവുഃ ।
അവാ॑ചീമസു॒രാഃ । തതോ॑ ദേ॒വാ അ॑ഭവന് । പരാ॑സു॒രാഃ ।
യം കാമ॑യേ॒ത വ॑സീയാൻമ് സ്യാ॒ദിതി॑ । കനീ॑യസ്തസ്യ
പൂർവ॑ഹ് ഹു॒ത്യാ । ഉത്തരം॑ ഭൂ॒യോ ജു॑ഹുയാത് ।
ഏ॒ഷാ വാ॑ ഉത്തരാ॒വത്യാ॑ഹു॒തിഃ । താം ദേ॒വാ അ॑ജുഹവുഃ ।
തതസ്തേ॑ഭവന് । 25 (10)

T.B.2.1.4.2

യസൈ॒വം ജു॑ഹ്വതി । ദവ॑ത്യേ॒വ । യം കാമ॑യേ॒ത
പാപീ॑യാൻമ് സ്യാ॒ദിതി॑ । ഭൂ॒യസ്തസ്യ॑ പൂർവ॑ഹ് ഹു॒ത്യാ ।

ഉത്തരം കനീയോ ജുഹുയാത് | ഏഷാ വാ അവാച്യാഹുതിഃ |
താമസൂരാ അജുഹവുഃ | തതസ്തേ പരാഭവന് |
യസ്യൈവം ജുഹ്വതി | പരൈവ ഭവതി | **26 (10)**

T.B.2.1.4.3

ഹുതോപ സാദയത്യജാമിതായ | അഥോ വ്യാവൃത്തൈത്യ |
ഗാർഹപത്യം പ്രതീക്ഷതേ | അന്നന്യുധ്യായിന-മേവൈനം
കരോതി | അഗ്നിഹോത്രസ്യ വൈ സ്ഥാണുരസ്തി |
തം യ ഋച്ഛേത് | യജ്ഞസ്ഥാണുമൃച്ഛേത് | ഏഷ വാ
അഗ്നിഹോത്രസ്യ സ്ഥാണുഃ | യത്-പൂർവാഽഹുതിഃ |
താം യദുത്തരയാഭി ജുഹുയാത് | **27 (10)**

T.B.2.1.4.4

യജ്ഞസ്ഥാണു-മൃച്ഛേത് | അതിഹായ പൂർവാമാഹുതിം
ജുഹോതി | യജ്ഞസ്ഥാണുമേവ പരി വൃണക്തി |
അഥോ ഭ്രാത്യവ്യമേവാപ്താ ടതിക്രാമതി | അവാചീനം
സായമുപ മാർഷ്ടി | രേത ഏവ തദ്-ഭധാതി | ഊർധ്വം പ്രാതഃ |
പ്ര ജനയത്യേവ തത് | ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി |
ചതുരുന്നയതി | **28 (10)**

T.B.2.1.4.5

ദിർജുഹോതി | അഥ ക്വ ദേവ ആഹുതീ ദവത ഇതി | അഗ്നൗ
വൈശ്യാനര ഇതി ബ്രൂയാത് | ഏഷ വാ അഗ്നിർവൈശ്യാനരഃ |
യദ്ബ്രഹ്മണം | ഹുത്വാ ദിഃ പ്രാശ്നാതി | അഗ്നാവേവ
വൈശ്യാനരേ ദേവ ആഹുതീ ജുഹോതി | ദിർജുഹോതി |
ദിർനിമാർഷ്ടി | ദിഃ പ്രാശ്നാതി | **29 (10)**

T.B.2.1.4.6

ഷട്സംപദ്യന്തേ | ഷഡ്യാ ഗൃതവഃ | ഗൃത്യന്വേവ പ്രീണാതി |
ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി | കിം ദേവത്യ-മഗ്നിഹോത്രമിതി |
വൈശ്വദേവമിതി ബ്രൂയാത് | യദ്-യജുഷാ ജുഹോതി |
തദൈന്ദ്രാഗ്നം | യത്-തുഷ്ണിം | തത്-പ്രാജാപത്യം | **30 (10)**

T.B.2.1.4.7

യന്നിമാർഷ്ടി | തദോഷധീനാം | യദ് ദിതീയം |
തത്-പിത്യണാം | യത്-പ്രാശ്നാതി | തദ്-ഗർഭാണാം |
തസ്മാദ്-ഗർഭാ അനശ്നന്തോ വർധന്തേ | യദാചാമതി |
തന്മനുഷ്യാണാം | ഉദൻപര്യവൃത്യാചാമതി | **31 (10)**

T.B.2.1.4.8

ആത്മനോ ഗോപീമായ | നിർണേനേക്തി ശുദ്ധൈ |
നിഷ്പതി സ്വഗാക്യുത്യൈ | ഉദ്-ദിശതി | സ്വപ്തൃഷീനേവ
പ്രീണാതി | ദക്ഷിണാ പര്യവർത്തതേ |

സ്വമേവ വീര്യമനു പര്യാവർത്തതേ । തസ്മാദ്-ദക്ഷിണോഽർധ
 ആത്മനോ വീര്യാവത്തരഃ । അഥോ ആദിത്യസൈവാവ്യുതമനു
 പര്യാവർത്തതേ । ഹുത്യാപ സമീന്ധേ । 32 (10)

T.B.2.1.4.9

ബ്രഹ്മവർചസസ്യ സമീദ്ധ്യേ । ന ബർഹിരനു പ്രഹരേത് ।
 അസൗസ്ഥിതോ വാ ഏഷ യജ്ഞഃ । യദഗ്നിഹോത്രം ।
 യദനു പ്രഹരേത് । യജ്ഞം വിച്ഛിന്യാത് । തസ്മാന്നാനു
 പ്രഹൃത്യം । യജ്ഞസ്യ സന്തത്യേ । അപോ നിനയതി ।
 അവദ്യുമസൈവ രൂപമകഃ ( ) । 33 (10)

(അഭവൻ - ഭവതി - ജുഹുയാൻ - നയതി - മാർഷ്ടി ദിഃ
 പ്രാശ്നാതി - പ്രാജാപത്യ - മാചാമതീ - ണേ - ടകഃ) (A4)

2.1.5 അനുവാകം 5 - കാമ്യാനി ഹോമദ്രവ്യാണി

T.B.2.1.5.1

ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി । അഗ്നിഹോത്രപ്രായണാ യജ്ഞാഃ ।
 കിം പ്രായണ-മഗ്നിഹോത്രമിതി । വമ്സോ വാ
 അഗ്നിഹോത്രസ്യ പ്രായണം । അഗ്നിഹോത്രം യജ്ഞാനാം ।
 തസ്യ പൃഥിവീ സദഃ । അന്തരിക്ഷ-മാഗ്നീശ്രം ।
 ദ്യൗർഹവിർധാനം । ദിവ്യാ ആപഃ പ്രോക്ഷണയഃ ।
 ഓഷധയോ ബർഹിഃ । 34 (10)

T.B.2.1.5.2

വനസ്പതയ ഇധുഃ | ദിശഃ പരിധയഃ | ആദിത്യോ യുപഃ |
യജമാനഃ പശുഃ | സമുദ്രോഽവഭൃഥഃ | സംവഥ്സരഃ
സ്വഗാകാരഃ | തസ്മാദാഹിതാഗ്നേഃ സർവമേവ ബർഹിഷ്യം
ദത്തം ദവതി | യഥ് സായം ജുഹോതി | രാത്രിമേവ തേൻ
ദക്ഷിണ്യാം കുരുതേ | യത്-പ്രാതഃ | **35 (10)**

T.B.2.1.5.3

അഹരേവ തേൻ ദക്ഷിണ്യാം കുരുതേ | യത്-തതോ ദദാതി |
സാ ദക്ഷിണാ | യാവന്തോ വൈ ദേവാ അഹുതമാദന് |
തേ പരാഽഭവന് | ത ഏതദഗ്നിഹോത്രം സർവസ്യൈവ
സമവദായാജുഹവുഃ | തസ്മാദാഹുഃ | അഗ്നിഹോത്രം വൈ
ദേവാ ഗൃഹാണാം നിഷ്ക്രൂതി-മപശ്യന്നിതി | യഥ്-സായം
ജുഹോതി | രാത്രിയാ ഏവ തദ്ധുതാദ്യായ | **36 (10)**

T.B.2.1.5.4

യജമാനസ്യാ-പരാദാവായ | യത്-പ്രാതഃ | അഹൻ ഏവ
തദ്ധുതാദ്യായ | യജമാനസ്യാ-പരാദാവായ | യത്-
തതോഽശ്നാതി | ഹുതമേവ തത് | ദായോഃ പയസാ ജുഹുയാത്-
പശുകാമസ്യ | ഏതദാ അഗ്നിഹോത്രം മിഥുനം | യ ഏവം
വേദ | പ്ര പ്രജയാ പശുഭിർ-മിഥുനൈർ-ജായതേ | **37 (10)**

T.B.2.1.5.5

ഇമാമേവ പുർവ്വയാ ദുഹേ । അമൃതരയാ । അധി
ശ്രിത്യോത്തരമാ നയതി । യോനാവേവ തദ്-രേതഃ സിഞ്ചതി
പ്രജനനേ । ആജ്യേന ജുഹുയാത്-തേജസ്കാമസ്യ ।
തേജോ വാ ആജ്യം ॥ തേജസ്യേവ ഭവതി ।
പയസാ പശുകാമസ്യ । ഏതദ്വൈ പശൂനാഗ് രൂപം ।
രൂപേണൈവാസ്മൈ പശൂനവ രൂസേ । **38 (10)**

T.B.2.1.5.6

പശുമാനേവ ഭവതി । ദധ്യേന്ദ്രിയ കാമസ്യ । ഇന്ദ്രിയം വൈ
ദധി । ഇന്ദ്രിയാവ്യേവ ഭവതി । യവാഗ്വാ ഗ്രാമകാമസ്യ ഽഷ്ടയാ
വൈ മനുഷ്യാഃ । ഭാഗധേയേനൈവാസ്മൈ സജാതാനവ-
രൂസേ । ഗ്രാമ്യേവ ഭവതി । അയജേണാ വാ ഏഷഃ ।
യോസാമാ । **39 (9)**

T.B.2.1.5.7

ചതുരുന്നയതി । ചതുരക്ഷരഗ് രഥന്തരം । രഥന്തരസ്യേഷ
വർണ്ഃ । ഉപരീവ ഹരതി । അന്തരീക്ഷം വാമദേവ്യം ।
വാമദേവ്യസ്യേഷ വർണ്ഃ । ദിർജുഹോതി । ദ്വ്യക്ഷരം
ബൃഹത് । ബൃഹത ഏഷ വർണ്ഃ । അഗ്നിഹോത്രമേവ തഥ്
സാമന്വത്-കരോതി । **40 (10)**

T.B.2.1.5.8

യോ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യോപസദോ വേദ |
ഉപൈനമുപസദോ നമന്തി | വിന്ദത ഉപസത്താരം |
ഉന്നീയോപ സാദയതി | പൃഥ്വിവീമേവ പ്രീണാതി |
ഹോഷ്യന്നുപ സാദയതി | അന്തരിക്ഷമേവ പ്രീണാതി |
ഹുതോപ സാദയതി | ദിവമേവ പ്രീണാതി |
ഏതാ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യോപസദഃ | 41 (10)

T.B.2.1.5.9

യ ഏവം വേദ | ഉപൈന-മുപസദോ നമന്തി | വിന്ദത
ഉപസത്താരം | യോ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യോശ്രോവിതം
പ്രത്യോശ്രോവിത്യു ഹോതാരം ബ്രഹ്മാണം വഷട്കാരം
വേദ | തസ്യ ത്വേവ ഹുതം | പ്രാണോ വാ
അഗ്നിഹോത്രസ്യോശ്രോവിതം | അപാനഃ പ്രത്യോശ്രോവിതം |
മനോ ഹോതാ | ചക്ഷുർ-ബ്രഹ്മാ |
നിമേഷോ വഷട്കാരഃ | 42 (10)

T.B.2.1.5.10

യ ഏവം വേദ | തസ്യ ത്വേവ ഹുതം | സായം യാവാനശ്ച
വൈ ദേവാഃ പ്രാതര്യാവാണശ്ചാ-ഗ്നിഹോത്രിണോ
ഗൃഹമാഗച്ഛന്തി | താൻ. യന്ന തർപയേത് |

പ്രജയാഽസ്യ പശുഭിർവി തിഷ്ഠേരന് । യത്തർപയേത് । തൃപ്താ
 ഏനം പ്രജയാ പശുഭിസ്തർപയേയുഃ । സജൂർദേവൈഃ സായം
 യാവദിരിതി സായച്ഛം മൃശതി । സജൂർദേവൈഃ
 പ്രാതര്യാവദിരിതി പ്രാതഃ । യേ ചൈവ ദേവാഃ സായം
 യാവാനോ യേ ച പ്രാതര്യാവാണഃ । 43 (10)

T.B.2.1.5.11

താനേവോദയാഽ സ്തർപയതി । ത ഏനം തൃപ്താഃ പ്രജയാ
 പശുഭി സ്തർപയന്തി । അരുണോ ഹ സ്താഹൗപവേശിഃ ।
 അഗ്നിഹോത്ര ഏവാഹച്ഛായം പ്രാതർവജ്രം ദ്രോത്യുവ്യേഭ്യഃ
 പ്ര ഹരാമി । തസ്താൻ-മത്പാപീയാച്ഛോ ദ്രോത്യുവ്യോ ഇതി ।
 ചതുരുന്നയതി । ദിർജൂഹോതി । സമിഥ്-സപ്തമീ । സപ്തപദാ
 ശക്വരീ । ശാക്വരോ വജ്രഃ ( ) । അഗ്നിഹോത്ര ഏവ തഥ്സായം
 പ്രാതർവജ്രം യജമാനോ ദ്രോത്യുവ്യായ പ്ര ഹരതി ।

ഭവത്യാത്മനാ । പരാഽസ്യ ദ്രോത്യുവ്യോ ഭവതി । 44 (13)

(ബർഹിഃ - പ്രാതർ. - ഹുതാഭ്യായ - ജായതേ - രുന്ധേ -
 ഽസാമാ - കരോ - ത്യേതാ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യോ പസദോ -
 വഷട്കാര - ശ്ച പ്രാതര്യാവാണോ - വജ്രസ്തീണി ച) (A5)

2.1.6 അനുവാകം 6 - അഭ്യുദ്രവണം, ഹോമാഭാവപ്രതീകാരശ്ച

T.B.2.1.6.1

പ്രജാപതി-രകാമയ-താത്മൻ വന്മേ ജായേതേതി ।
സോഽജുഹോത് । തസ്യാത്മൻ വദജായത । അഗ്നിർ-
വായുരാ-ദിത്യഃ । തേഽബ്രുവന് । പ്രജാപതി-രഹൗഷി-
ദാത്മൻ-വന്മേ ജായേതേതി । തസ്യ വയമജനിഷ്ഠഹി ।
ജായതാം ന ആത്മൻ-വദിതി തേഽജുഹവുഃ ।
പ്രാണാനാമഗ്നിഃ । തനുവൈ വായുഃ । **45 (10)**

T.B.2.1.6.2

ചക്ഷുഷ ആദിത്യഃ । തേഷാഽ ഹൃതാദജായത ഗൗരേവ ।
തസ്യൈ പയസി വ്യായച്ഛന്ത । മമ ഹൃതാദജനി മമേതി ।
തേ പ്രജാപതിം പ്രശ്നായന് । സ ആദിത്യോഽഗ്നി-മബ്രവീത് ।
യതരോ നൗ ജയാത് । തന്നൗ സഹാസദിതി ।
കസ്യൈ കോഽഹൗഷിദിതി പ്രജാപതി-രബ്രവീത്-
കസ്യൈ ക ഇതി । പ്രാണാനാമഹമിത്യഗ്നിഃ । **46 (10)**

T.B.2.1.6.3

തനുവാ അഹമിതി വായുഃ । ചക്ഷുഷോഽഹമിത്യാദിത്യഃ ।
യ ഏവ പ്രാണാനാമഹൗഷിത് । തസ്യ ഹൃതാദജനീതി ।
അഗ്നേർ. ഹൃതാദജനീതി ।

തദഗ്നിഹോത്രസ്യോ-ഗ്നിഹോത്രത്വം । ഗൗർവാ
അഗ്നിഹോത്രം । യ ഏവം ഘോഭ ഗൗർഗ്നിഹോത്രമിതി ।
പ്രാണാപാനാഭ്യോ-മേവാഗ്നിഃ സമർധയതി ।
അവ്യർധുകഃ പ്രാണാപാനാഭ്യോം ഭവതി । 47 (10)

T.B.2.1.6.4

യ ഏവം ഘോഭ । തൗ വായുരബ്രവീത് । അനു മാ ഭജതമിതി ।
യദേവ ഗാർ.ഹപത്യേധിശ്രിത്യോ-ഹവനീയ-മദ്യുദ്ഭവാൻ ।
തേന ത്യാം പ്രീണാനിത്യ-ബ്രൂതാം । തസ്മാദ്-യദ്-
ഗാർ.ഹപത്യേധി-ശ്രിത്യോഹവനീയ-മദ്യുദ്ഭവതി । വായുമേവ
തേന പ്രീണാതി । പ്രജാപതിർ-ദേവതാഃ സൃജമാനഃ ।
അഗ്നിമേവ ദേവതാനാം പ്രഥമ-മസൃജത ।
സോഽന്യദാലംഭ്യമവിത്താ । 48 (10)

T.B.2.1.6.5

പ്രജാപതിമദി പര്യാവർത്തത । സ മൃത്യോ-രബിഭേത് ।
സോഽമൃമാദിത്യ-മാത്മനോ നിരമിമീത । തച്ഛുതാ
പരാങ്പര്യാവർത്തത । തതോ വൈ സ മൃത്യുമപാജയത് ।
അപ മൃത്യും ജയതി । യ ഏവം ഘോഭ ।
തസ്മാദ്-യസ്യൈവം ഘോഭഃ । ഉതൈകാഹമുത ദ്യഹം
ന ജുഹാതി । ഹുതമേവാസ്യ ഭവതി ( ) ।

അസൗ ഹൃദിത്യോഽഗ്നിഹോത്രം | 49 (11)

(തനുവൈ വായു - രഗ്നിർ - ഭവ - തൃവിത്യാ -
ഭവത്യേകം ച) (A6)

**2.1.7 അനുവാകം 7 - ഹവിഷഃ സർവദേവതാസംബന്ധേന
പ്രശംസാ**

T.B.2.1.7.1

രാദ്രം ഗവി | വായവ്യ-മുപസൃഷ്ടം | ആശിനം ദുഹൃമാനം |
സൗമ്യം ദുഗ്ധം | വാരുണമധിശ്രിതം | വൈശ്വദേവാ ഭിന്ദവഃ |
പൗഷ്ണമുദന്തം | സാരസ്വതം വിഷ്യന്മാനം | മൈത്ര്യ് ശരഃ |
ധാതുരുദ്വാസിതം ( ) | ബൃഹസ്പതേരുന്നീതം | സവിതുഃ
പ്രക്രാന്തം | ദ്യാവാപൃഥിവ്യ് ഹ്രിയമാണം | ഐന്ദ്രാഗ-
മുപസന്നം | അഗ്നഃ പൂർവാ ട്സഹുതിഃ | പ്രജാപതേ-രുത്തരാ |
ഐന്ദ്ര്യ് ഹുതം | 50 (17) (ഉദ്വാസിത്യ് സപ്ത ച) (A7)

2.1.8 അനുവാകം 8 - ദോഹനപ്രകാരോഽഗ്നിഹോത്രഹോത്രശ്ച

T.B.2.1.8.1

ദക്ഷിണത ഉപ സൃജതി | പിത്യലോകമേവ തേന ജയതി |
പ്രാചീമാവർതയതി | ദേവലോകമേവ തേന ജയതി |
ഉദീചീമാവൃത്യ ദോഗ്ധി | മനുഷ്യലോകമേവ തേന ജയതി |
പൂർവൗ ദുഹൃയാജേജ്യഷ്ടസ്യ ജൈഷ്ടിനേയസ്യ |

യോ വാ ഗതശ്രീഃ സ്യാത് | അപരൗ ദുഹ്യാത്-കനിഷ്ടസ്യ
കാനിഷ്ഠിനേയസ്യ | യോ വാ ബുഭുഷേത് | 51 (10)

T.B.2.1.8.2

ന സം മൃശതി | പാപവസ്യസസ്യ വ്യാവൃത്തൈത്യ | വായവ്യം
ഽവാ ഏതദുപസ്യഷ്ടം | ആശിനം ദുഹ്യാമാനം | മൈത്രം
ദുഗ്ധം | അര്യംണ ഉദ്വാസ്യമാനം | ത്യാശ്രൃ-മൂന്നീയമാനം |
ബൃഹസ്പതേ-രൂന്നീതം | സവിതുഃ പ്രക്രാന്തം |
ദ്യാവാപൃഥിവ്യൗ ഹ്രിയമാണം | 52 (10)

T.B.2.1.8.3

ഐന്ദ്രാഗ്നമുപ സാദിതം | സർവാഭ്യോ വാ ഏഷ ദേവതാഭ്യോ
ജുഹോതി | യോഽഗ്നിഹോത്രം ജുഹോതി | യഥാ ഖലു വൈ
ധേനും തീർത്ഥേ തർപയതി | ഏവമഗ്നിഹോത്രീ യജമാനം
തർപയതി | തൃപ്യതി പ്രജയാ പശുഭിഃ | പ്രസുവർഗം ഽലോകം
ജാനാതി | പശ്യതി പുത്രം | പശ്യതി പൗത്രം |
പ്ര പ്രജയാ പശുഭിർ-മിഥുനൈർ-ജായതേ ( ) |
യസ്യൈവം ഽവിദുഷോഽഗ്നിഹോത്രം ജുഹ്വതി |
യ ഉ ചൈന ദേവം ഽവേദ | 53 (12)

(ബുഭുഷേ - ശ്രിയമാണം - ജായതേ ദേ ച) (A8)

2.1.9 അനുവാകം 9 -

അഗ്നിഹോത്രസ്യോസംസൃഷ്ടഹോമമന്ത്രൗ

T.B.2.1.9.1

ത്രയോ॑ വൈ॑ പ്രൈ॑യമേ॒ധാ ആ॑സ॒ന് । തേഷാ॑ം
ത്രിരേ॒കോ॑ഽഗ്നിഹോ॒ത്ര-മ॑ജുഹോ॒ത് । ദിരേ॑കഃ । സകൃ॑ദേകഃ ।
തേഷാ॑ം യസ്മി॒രജു॑ഹോ॒ത് । സ ഋ॒ചാഽജു॑ഹോ॒ത് । യോ ദിഃ ।
സ യജു॑ഷാ । യഃ സകൃ॑ത് । സ തൃ॒ഷ്ണിം । 54 (10)

T.B.2.1.9.2

യശ്ച॑ യജു॒ഷാ ഽജു॑ഹോ॒ദ്യശ്ച॑ തൃ॒ഷ്ണിം । താവു॑ഭാവോ॒ർധ്നുതാം॑ ।
തസ്മാദ്-യജു॒ഷാ ഽഹു॑തിഃ പൂ॒ർവാ॑ ഹോ॒തവ്യാ॑ ।
തൃ॒ഷ്ണിമു॑ത്തരാ । ഉഭേ॑ ഏ॒വർദ്ധീ॑ അ॒വരു॑സേ । അഗ്നി॑ർ-
ജ്യോതി॑ർ ജ്യോതി॒രഗ്നിഃ॑ സ്വാഹേ॒തി സായം॑ ജുഹോ॒തി ।
രേത॑ ഏ॒വ തദ്-ദ॑ധാതി । സൂര്യോ॑ ജ്യോതി॒ർ-ജ്യോതിഃ॑
സൂര്യഃ॑ സ്വാഹേ॒തി പ്രാ॑തഃ । രേത॑ ഏ॒വ ഹിതം॑ പ്ര ജന॒യതി॑ ।
രേതോ॑ വാ ഏ॒തസ്യ॑ ഹിതം ന പ്ര ജായ॑തേ । 55 (10)

T.B.2.1.9.3

യസ്മാ॑ഗ്നിഹോ॒ത്രമഹു॑ത്ഽ സൂര്യോ॑ഽഭ്യുദേ॒തി । യദ്-യന്തേ॑
സ്മാത് । ഉ॒ന്നീയ॑ പ്രാ॒ബുഭാ॑ദ്ഭവേ॒ത് । സ ഉ॑പ॒സാദ്യാ॑തമി॒തോ-
രാ॑സീത । സ യദാ॑ താമ്യേ॒ത് । അഥ॑ ഭൂഃ സ്വാഹേ॒തി
ജുഹു॑യാത് । പ്രജാ॑പതി॒ർവൈ ഭൂ॒തഃ । തമേ॑വോ-പാ॒സരത്॑ ।

സ ഏവൈനം തത ഉന്നയതി । നാർത്തിമാർച്ചതി
യജമാനഃ ( ) । 56 (10) (തുഷ്ണീം - ജായതേ - യജമാനഃ) (A9)

**2.1.10 അനുവാകം 10 - വഹ്നേരവസ്ഥാവിശേഷാനുസാരേണ
ഹോമഃ**

T.B.2.1.10.1

യദഗ്നി-മുദ്ധരതി । വസവസ്തൂർഹൃഗ്നിഃ । തസ്മിൻ. യസ്യ
തഥാവിധേ ജുഹ്വതി । വസുഷോവാസ്യാഗ്നിഹോത്രച് ഹൃതം
ഭവതി । നിഹിതോ ധൃപായന്തേതേ । രുദ്രാസ്തൂർഹൃഗ്നിഃ ।
തസ്മിൻ. യസ്യ തഥാവിധേ ജുഹ്വതി ।

രുദ്രേഷോവാസ്യാഗ്നിഹോത്രച് ഹൃതം ഭവതി ।

പ്രഥമധിമർച്ചിരാ ലഭതേ । ആദിത്യാസ്തൂർഹൃഗ്നിഃ । 57 (10)

T.B.2.1.10.2

തസ്മിൻ. യസ്യ തഥാവിധേ ജുഹ്വതി ।

ആദിത്യേഷോവാസ്യാഗ്നിഹോത്രച് ഹൃതം ഭവതി ।

സർവ ഏവ സർവശ ഇധു ആദീപ്തോ ഭവതി । വിശോ

ഭവാസ്തൂർഹൃഗ്നിഃ । തസ്മിൻ. യസ്യ തഥാവിധേ ജുഹ്വതി ।

വിശോഷോവാസ്യ ഭവേഷാഗ്നിഹോത്രച് ഹൃതം ഭവതി ।

നിതരാമർച്ചിരുപാവൈതി ലോഹിനീകേവ ഭവതി ।

ഇന്ദ്രസ്തൂർഹൃഗ്നിഃ । തസ്മിൻ. യസ്യ തഥാവിധേ ജുഹ്വതി ।

ഇന്ദ്ര ഏവാസ്യാഗ്നിഹോത്രേ ഹൃതം ഭവതി | 58 (10)

T.B.2.1.10.3

അങ്ഗാരാ ഭവന്തി | തേഭ്യോഽങ്ഗാരേഭ്യോഽർചിരുഭേതി |
പ്രജാപതിസ്തർഹ്യഗ്നിഃ | തസ്മിൻ. യസ്യ തമാവിയേ ജുഹ്വതി |
പ്രജാപതാവേവാസ്യാഗ്നിഹോത്രേ ഹൃതം ഭവതി |
ശരോഽങ്ഗാരാ അധ്യുഹന്തേ | ബ്രഹ്മ-തർഹ്യഗ്നിഃ | തസ്മിൻ.
യസ്യ തമാവിയേ ജുഹ്വതി | ബ്രഹ്മന്നേവാസ്യാഗ്നിഹോത്രേ
ഹൃതം ഭവതി | വസുഷു രുദ്രേഷ്യാദിത്യേഷു വിശ്വേഷു
ദേവേഷു ( ) | ഇന്ദ്രേ പ്രജാപതൗ ബ്രഹ്മന്ന |
അപരിവർഗമേവാസ്യേതാസു ദേവതാസു ഹൃതം ഭവതി |
യസ്യൈവം വിദുഷോഽഗ്നിഹോത്രം ജുഹ്വതി |
യ ഉ ചൈന ദേവം വേദ | 59 (14)

(ആദിത്യാസ്തർഹ്യഗ്നിർ - ഇന്ദ്ര ഏവാസ്യാഗ്നിഹോത്രേ
ഹൃതം ഭവതി - ദേവേഷു ചതാരി ച) (A10)

Special Korvai

(യദഗ്നിം നിഹിതഃ പ്രഥമേ സർവ ഏവ നിതരാമങ്ഗാരാഃ
ശരോഽങ്ഗാരാ ബ്രഹ്മ വസുഷ്യാഷ്ടൗ)

2.1.11 അനുവാകം 11 - കാലഭേദേന സമന്ത്രകം പരിഷേചനം

T.B.2.1.11.1

ഋതം ത്വാ സത്യേന പരിഷിഞ്ചാമീതി സായം പരിഷിഞ്ചതി ।
 സത്യം ത്വർത്തേന പരിഷിഞ്ചാമീതി പ്രാതഃ । അഗ്നിർവാ ഋതം ।
 അസാവാദിത്യഃ സത്യം । അഗ്നിമേവ തദാദിത്യേന സായം
 പരിഷിഞ്ചതി । അഗ്നിനാ ട്വദിത്യം പ്രാതസ്തഃ ।
 യാവദഹോരാത്രേ ഭവതഃ । താവദസ്യ ലോകസ്യ ।
 നാർത്തിരന രിഷ്ടിഃ । നാന്തോ ന പര്യന്തോഽസ്തി ( ) ।
 യസ്യൈവം വിദുഷോഽഗ്നിഹോത്രം ജുഹ്വതി ।
 യ ഉ ചൈന ദേവം വേദ । **60 (12) (അസ്തി ദേ ച) (A11)**

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-
 (അങ്ഗീരസഃ - പ്രജാപതിരഗ്നിഃ - രൂദ്ര - ഉത്തരാവതീം
 - ബ്രഹ്മവാദിനോ ഽഗ്നിഹോത്രപ്രായണോ യജ്ഞാഃ -
 പ്രജാപതിരകാമയതാത്മനാദ് - രൗദ്രം ഗവി - ദക്ഷിണത -
 സ്തയോ വൈ - യദഗ്നി - മൃതം ത്വാ സത്യേനൈകാദശ)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of dasanees :-
 (അങ്ഗീരസഃ - പ്രൈവ തേന - പശൂനേവ - യന്നിമാർഷ്ടി
 - യോ വാ അഗ്നിഹോത്രസ്യോപസദോ - ദക്ഷിണതഃ
 ഷഷ്ടിഃ)

ദിതീയാഷ്ടകേ - പ്രഥമഃ പ്രപാഠകഃ (TB 2.1)

First and Last Padam 2nd Ashtakam 1st Prapaatakam :-

(അങ്ഗീരസോ - യ ഉ ചൈന ദേവം വേദ)

। ഹരിഃ ഓം ।

। കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണേ

ദിതീയാഷ്ടകേ പ്രഥമഃ പ്രപാഠകഃ സമാപ്തഃ ।

=====

Details of Dasani & Vaakyams for Ashtakam 2 – Prapaatakam 1

(TB 2.1)

	Dasani	Vaakyams
Anuvakam 1	3	31
Anuvakam 2	12	122
Anuvakam 3	9	94
Anuvakam 4	9	90
Anuvakam 5	11	113
Anuvakam 6	5	51
Anuvakam 7	1	17
Anuvakam 8	3	32
Anuvakam 9	3	30
Anuvakam 10	3	34
Anuvakam 11	1	12
Total →	60	626

2.2 ദിതീയാഷ്ടകേ ദിതീയഃ പ്രപാഠകഃ - ഹോത്യബ്രാഹ്മണം

2.2.1 അനുവാകം 1 - ദശഹോത്യമന്ത്രസ്യ

ക്രതാർത്ഥപുരുഷാർത്ഥപ്രയോഗൗ

T.B.2.2.1.1

പ്രജാപതിരകാമയത പ്രജാഃ സ്യുജേയേതി ।
 സ ഏതം ദശഹോതാര-മപശ്യത് । തം മനസാ ഽനുദ്രുത്യ
 ദർഭസ്തംബേ ഽജുഹോത് । തതോ വൈ സ പ്രജാ അസ്യജത ।
 താ അസ്മാമ്സ്യഷ്ടാ അപാക്രാമന് ।
 താ ഗ്രഹേണാഗ്യഹ്ണാത് । തദ്ഗ്രഹസ്യ ഗ്രഹതാം ।
 യഃ കാമയേത പ്രജായേയേതി ।
 സ ദശഹോതാരം മനസാ ഽനുദ്രുത്യ ദർഭസ്തംബേ
 ജുഹുയാത് । പ്രജാപതിർവൈ ദശഹോതാ । 1 (10)

T.B.2.2.1.2

പ്രജാപതിരേവ ഭൂത്വാ പ്ര ജായതേ । മനസാ ജുഹോതി ।
 മന ഇവ ഹി പ്രജാപതിഃ । പ്രജാപതേരാപ്സ്യേ । പൂർണയാ
 ജുഹോതി । പൂർണ ഇവ ഹി പ്രജാപതിഃ । പ്രജാപതേരാപ്സ്യേ ॥
 ന്യൂനയാ ജുഹോതി । ന്യൂനാദ്ധി പ്രജാപതിഃ
 പ്രജാ അസ്യജത । പ്രജാനാപ്സ്യേ സ്യുഷ്ട്യേ ॥ 2 (10)

T.B.2.2.1.3

ദർഭസ്തംബേ ജുഹോതി | ഏതസ്മാദൈ യോനേഃ പ്രജാപതിഃ
പ്രജാ അസൃജത | യസ്മാദേവ യോനേഃ പ്രജാപതിഃ പ്രജാ
അസൃജത | തസ്മാദേവ യോനേഃ പ്രജായതേ | ബ്രാഹ്മണോ
ദക്ഷിണത ഉപാസ്മേ | ബ്രാഹ്മണോ വൈ പ്രജാനാ-മുപദ്രഷ്ടാ |
ഉപദ്രഷ്ടുമത്യേവ പ്രജായതേ | ഗ്രഹോ ദവതി | പ്രജാനാപ്-
സൃഷ്ടാനാം ധൃത്യേ | യം ബ്രാഹ്മണം വിദ്യാം വിദാപ്സം
ഏശോ നർച്ചേത് | 3 (10)

T.B.2.2.1.4

സോഽരണ്യം പരേത്യ | ദർഭസ്തംബ-മുദ്ഗ്രത്ഥ്യ | ബ്രാഹ്മണം
ദക്ഷിണതോ നിഷാദ്യ | ചതുർ.ഹോത്ജൻ വ്യാചക്ഷീത |
ഏതദൈ ദേവാനാം പരമം ഗൃഹ്യം ബ്രഹ്മ |
യച്ചതുർ.ഹോതാരഃ | തദേവ പ്രകാശം ഗമയതി |
തദേനം പ്രകാശം ഗതം | പ്രകാശം പ്രജാനാം ഗമയതി |
ദർഭസ്തംബ-മുദ്ഗ്രത്ഥ്യ വ്യാചഷ്ടേ | 4 (10)

T.B.2.2.1.5

അഗ്നിവാൻ. വൈ ദർഭസ്തംബഃ | അഗ്നിവത്യേവ വ്യാചഷ്ടേ |
ബ്രാഹ്മണോ ദക്ഷിണത ഉപാസ്മേ | ബ്രാഹ്മണോ വൈ
പ്രജാനാ-മുപദ്രഷ്ടാ | ഉപദ്രഷ്ടു-മത്യേവൈനം ഏശ ജ്ഞാതി |

ഈശ്വരം തം യശോഽർതോരിത്യഹുഃ | യസ്യാനേ വ്യാചഷ്ട
ഇതി | വരസുസൈ ദേയഃ | യദേവൈനം തത്രോപ നമതി |
തദേവാവ രൂന്ധേ | 5 (10)

T.B.2.2.1.6

അഗ്നിമാദധാനോ ദശഹോത്രാ ടരണിമവദധ്യാത് |
പ്രജാതമേവൈന-മാധത്തേ | തേനൈവോദ്ദ്രുത്യഗ്നിഹോത്രം
ജുഹുയാത് | പ്രജാതമേവൈനജ്ജുഹോതി |
ഹവിർനിർവഹ്സ്യൻ-ദശഹോതാരം വ്യാചക്ഷീത |
പ്രജാതമേവൈനം നിർവപതി | സാമിയേനീ-രനുവക്ഷ്യൻ-
ദശഹോതാരം വ്യാചക്ഷീത | സാമിയേനീരേവ സൃഷ്ട്യാഽഽരഭ്യ
പ്ര തനുതേ | അഥോ യജേന്താ വൈ ദശഹോതാ |
യജ്ഞമേവ തനുതേ | 6 (10)

T.B.2.2.1.7

അഭിചരൻ-ദശഹോതാരം ജുഹുയാത് | നവ വൈ പുരുഷേ
പ്രാണാഃ | നാഭിർദശമീ | സപ്രാണമേവൈനമഭിചരതി |
ഏതാവദ്വൈ പുരുഷസ്യ സ്വം | യാവത് പ്രാണാഃ |
യാവദേവാസ്യാസ്തി | തദഭിചരതി | സ്വകൃത ഇരിണേ
ജുഹോതി പ്രദരേ വാ | ഏതദാ അസ്യ
നിർ.ഋതിഗൃഹീതം ( ) |

നിർ.ഋതി ഗൃഹീത ഏവൈനം നിർ.ഋത്യാ ഗ്രാഹയതി ।

യദ് വാചഃ ക്രൂരം । തേന വഷട്കരോതി ।

വാച ഏവൈനം ക്രൂരേണ പ്ര വൃശ്ചതി ।

താജഗാർതിമാർച്ഛതി । 7 (15)

(ദശഹോതാ - സൃഷ്ട്യാ - ഋച്ഛേദ് - വ്യാചഷ്ടേ - രുന്ധ -
ഏവ തനുതേ - നിർ.ഋതിഗൃഹീതം പഞ്ച ച) (A1)

2.2.2 അനുവാകം 2 - ചതുർഹോത്രാദിമന്ത്രാണാം
കൃതാർത്ഥപ്രയോഗഃ

T.B.2.2.2.1

പ്രജാപതിരകാമയത ദർ.ശപൂർണമാസൗ സൃജേയേതി ।

സ ഏതം ചതുർ.ഹോതാര-മപശ്യത് । തം മനസാഽനുദ്രുത്യാ

ഹവനീയേഽജുഹോത് । തതോ വൈ സ ദർ.ശപൂർണമാസാ-

വസൃജത । താവസ്മാഥ് സൃഷ്ട്യാവപാക്രാമതാം ।

തൗ ഗ്രഹേണാ ഗൃഹ്ണാത് । തദ്ഗ്രഹസ്യ ഗ്രഹത്വം ।

ദർ.ശപൂർണമാസാ-വാലദമാനഃ । ചതുർ.ഹോതാരം

മനസാഽനുദ്രുത്യാ-ഹവനീയേ ജുഹുയാത് ।

ദർ.ശപൂർണമാസാവേവ സൃഷ്ട്യാഽഽരഭ്യ പ്ര തനുതേ । 8 (10)

T.B.2.2.2.2

ഗ്രഹോ ഭവതി । ദർശപൂർണ്ണമാസയോഃ സൃഷ്ടയോർധൃത്യൈ ॥
സോഽകാമയത ചാതുർമാസ്യാനി സൃജേയേതി । സ ഏതം
പഞ്ചഹോതാര-മപശ്യത് । തം മനസാഽനുദ്രുത്യാ ഹവനീയേ
ഽജുഹോത് । തതോ വൈ സ ചാതുർമാസ്യാനൃസൃജത ।
താനൃസ്താമ്-സൃഷ്ടാനൃപാക്രാമന് । താനി
ഗ്രഹേണാഗൃഹ്ണാത് । തദ്ഗ്രഹസ്യ ഗ്രഹത്വം ।

ചാതുർമാസ്യാനൃപാക്രാമനഃ । 9 (10)

T.B.2.2.2.3

പഞ്ചഹോതാരം മനസാഽനുദ്രുത്യാ ഹവനീയേ ജുഹുയാത് ।
ചാതുർമാസ്യാനൃവ സൃഷ്ടാഽഽരഭ്യ പ്ര തനുതേ ।
ഗ്രഹോ ഭവതി । ചാതുർമാസ്യാനാച് സൃഷ്ടാനാം ധൃത്യൈ ॥
സോഽകാമയത പശുബന്ധച് സൃജേയേതി । സ ഏതച്
ഷസ്തോതാര-മപശ്യത് । തം മനസാഽനുദ്രുത്യാ
ഹവനീയേഽജുഹോത് । തതോ വൈ സ പശുബന്ധമസൃജത ।
സോഽസ്താമ് സൃഷ്ടോ ഽപാക്രാമത് ।

തം ഗ്രഹേണാഗൃഹ്ണാത് । 10 (10)

T.B.2.2.2.4

തദ്ഗ്രഹസ്യ ഗ്രഹത്വം | പശുബന്ധേന യക്ഷ്യമാണഃ |
 ഷഡ്ഘോതാരം മനസാ സനുദ്രുത്യാ ഹവനീയേ ജുഹുയാത് |
 പശുബന്ധമേവ സൃഷ്ട്യാഽഽരഭ്യ പ്ര തനുതേ | ഗ്രഹോ ഭവതി |
 പശുബന്ധസ്യ സൃഷ്ടസ്യ ധൃത്യേ | സോഽകാമയത സൗമ്യ-
 മധാര്യ് സൃജേയേതി | സ ഏത്യ് സപ്തഹോതാര-മപശ്യത് |
 തം മനസാസനുദ്രുത്യാ ഹവനീയേ ഽജുഹോത് |
 തതോ വൈ സ സൗമ്യ-മധാര-മസ്യജത | **11 (10)**

T.B.2.2.2.5

സോഽസ്മാമ് സൃഷ്ട്യാഽപാക്രാമത് | തം ഗ്രഹേണാഗൃഹ്ണാത് |
 തദ്ഗ്രഹസ്യ ഗ്രഹത്വം | ദീക്ഷിഷ്യമാണഃ | സപ്തഹോതാരം
 മനസാസനുദ്രുത്യാ ഹവനീയേ ജുഹുയാത് | സൗമ്യമേവാധാര്യ്
 സൃഷ്ട്യാഽഽരഭ്യ പ്ര തനുതേ | ഗ്രഹോ ഭവതി | സൗമ്യസ്യാ-
 ധാരസ്യ സൃഷ്ടസ്യ ധൃത്യേ | ദേവേഭ്യോ വൈ യജ്ഞോ
 ന പ്രാഭവത് | തമേതാവചഃ സമഭരന് | **12 (10)**

T.B.2.2.2.6

യഥ് സംഭാരാഃ | തതോ വൈ തേഭ്യോ യജ്ഞഃ പ്രാഭവത് |
 യഥ് സംഭാരാ ഭവന്തി | യജ്ഞസ്യ പ്രഭൃത്യേ |
 ആതിഥ്യമാസാദ്യ വ്യാചഷ്ടേ | യജ്ഞമുഖം വാ ആതിഥ്യം |

മുഖത ഏവ യജ്ഞഃ സംഭൃത്യ പ്ര തനുതേ ।
 അയജ്ഞോ വാ ഏഷഃ । യോഽപതീകഃ । ന പ്രജാഃ പ്ര
 ജായേരൻ ( ) । പതീർവ്യാചഷ്ടേ । യജ്ഞമേവാകഃ ।
 പ്രജാനാം പ്രജനനായ । ഉപസഥ്സു വ്യാചഷ്ടേ ।
 ഏതദ്വൈ പതീനാ-മായതനം ।

സ ഏവൈനാ ആയതനേഽവ കല്പയതി । 13 (16)

(തനുത - ആലഭമാനോ - ടഗൃഹ്ണാ - ദസ്യജ - താദര -
 ജ്ഞായേരൻമ് ഷച്ഛ) (A2)

**2.2.3 അനുവാകം 3 - ചതുർഹോത്യുപഞ്ചഹോത്യമന്ത്രഗ്രഹ
 ഭാഗയോഃ പുരുഷാർത്ഥ പ്രയോഗഃ**

T.B.2.2.3.1

പ്രജാപതി-രകാമയത പ്ര ജായേയേതി । സ തപോഽതപ്യത ।
 സ ത്രിവൃതഃ സ്തോമ-മസ്യജത । തം പഞ്ചദശസ്തോമോ മധ്യത
 ഉദത്യണത് । തൗ പൂർവപക്ഷശ്ചാപരപക്ഷശ്ചാഭവതാം ।
 പൂർവപക്ഷം ദേവാ അന്വസ്യജ്യന്ത । അപരപക്ഷ-മന്വസ്യുരാഃ ।
 തതോ ദേവാ അഭവന് । പരാഽസ്യുരാഃ । യം കാമയേത
 വസീയാൻമ് സ്യാദിതി । 14 (10)

T.B.2.2.3.2

തം പുർവപക്ഷേ യാജയേത് | വസീയാനേവ ഭവതി | യം
കാമയേത പാപീയാൻമ്-സ്യാദിതി | തമപരപക്ഷേ യാജയേത് |
പാപീയാനേവ ഭവതി | തസ്മാത് പുർവപക്ഷോഽപരപക്ഷാത്-
കരുണ്യതരഃ | പ്രജാപതിർവൈ ദശഹോതാ |
ചതുർഹോതാ പഞ്ചഹോതാ | ഷഡ്ഹോതാ സപ്തഹോതാ |
ഋതവഃ സംവത്സരഃ | **15 (10)**

T.B.2.2.3.3

പ്രജാഃ പശവ ഇമേ ലോകാഃ | യ ഏവം പ്രജാപതിം
ബഹോർദ്ധുയാഽസം വേദ | ബഹോരേവ ഭുയാൻ ഭവതി |
പ്രജാപതിർ-ദേവാസുരാൻസ്യജത | സ ഇന്ദ്രമപി നാസ്യജത |
തം ദേവാ അബ്രുവന് | ഇന്ദ്രം നോ ജനയേതി |
സാഽബ്രവീത് | യഥാ ഹം യുഷ്യാഽ സപസാഽസ്യുക്ഷി |
ഏവമിന്ദ്രം ജനയധമിതി | **16 (10)**

T.B.2.2.3.4

തേ തപോഽതപ്യന്ത | ത ആത്മന്നിന്ദ്ര-മപശ്യന് |
തമബ്രുവന് | ജായസേതി | സോഽബ്രവീത് |

കിം ഭാഗയേയ-മഭിജനിഷ്യ ഇതി । ഋതുൻമ് സംവത്സരം ।
പ്രജാഃ പശൂൻ । ഇമാൻ ലോകാനിത്യബ്രൂവൻ ।
തം വൈ മാസഹൃത്യം പ്രജനയതേത്യബ്രവീത് । 17 (10)

T.B.2.2.3.5

തം ചതുർ.ഹോത്രം പ്രാജനയൻ । യഃ കാമയേത വീരോ
മ ആ ജായേതേതി । സ ചതുർ.ഹോതാരം ജുഹുയാത് ।
പ്രജാപതിർവൈ ചതുർ.ഹോതാ । പ്രജാപതിരേവ ഭൂതാ
പ്രജായതേ । ജജനദിന്ദ്ര-മിന്ദ്രിയായ സ്വാഹേതി ഗ്രഹേണ
ജുഹോതി । ആസ്യ വീരോ ജായതേ । വീരഃ ഹി ദേവാ
ഏതയാ ഹൃത്യം പ്രാജനയൻ । ആദിത്യംശ്ചാങ്ഗിരസശ്ച
സുവർഗേ ലോകേ സ്പർധന്ത । വയം പൂർവേ സുവർഗം
ലോകമിയാമ വയം പൂർവ ഇതി । 18 (10)

T.B.2.2.3.6

ത ആദിത്യം ഏതം പഞ്ചഹോതാര-മപശ്യൻ । തം പുരാ
പ്രാതരനുവാകാദാഗ്നീദ്രേ ഹൃഹവുഃ । തതോ വൈ തേ
പൂർവേ സുവർഗം ലോകമായൻ । യഃ സുവർഗകാമഃ സ്യാത് ।
സ പഞ്ചഹോതാരം പുരാ പ്രാതരനുവാകാദാഗ്നീദ്രേ
ജുഹുയാത് । സംവത്സരോ വൈ പഞ്ചഹോതാ ।
സംവത്സരഃ സുവർഗോ ലോകഃ ।

സംവംസര ഏവർതുഷു പ്രതിഷ്ഠായ |
സുവർഗം ലോകമേതി | തേബ്രൂവൻ-നങ്ഗീരസ ആദിത്യാൻ |

19 (10)

T.B.2.2.3.7

ക സ്ഥ | ക വഃ സദ്ഭ്യോ ഹവ്യം വക്ഷ്യാമ ഇതി | ഉരന്ദഃ
സിത്യബ്രൂവൻ | ഗായത്രിയാം ത്രിഷ്ടുഭി-ജഗത്യാമിതി |
തസ്മാച്ഛന്ദഃ സു സദ്ഭ്യ ആദിത്യേഭ്യഃ | ആങ്ഗീരസീഃ പ്രജാ
ഹവ്യം വഹന്തി | വഹന്ത്യസ്മൈ പ്രജാ ബലിം |
ഐനമപ്രതിവ്യാതം ഗച്ഛതി | യ ഏവം വേദ | ദ്വാദശ മാസാഃ
പഞ്ചർത്വഃ ( ) | ത്രയ ഇമേ ലോകാഃ | അസാവാദിത്യ
ഏകവിശ്വഃ | ഏതസ്മിൻ വാ ഏഷ ശ്രീതഃ |
ഏതസ്മിൻ-പ്രതിഷ്ഠിതഃ | യ ഏവമേതഃ ശ്രീതം പ്രതിഷ്ഠിതം
വേദ | പ്രത്യേവ തിഷ്ഠതി | 20 (16)

(സ്യാദിതി - സംവംസരോ - ജനയധാമിതീ - ത്യബ്രവീത് -
പുർവ ഇത്യ - ദിത്യാൻ - ജതവഃ ഷട്ച) (A3)

**2.2.4 അനുവാകം 4 - ജഗഥ് സൃഷ്ടികഥനമുഖേന
ഹോതൃമന്ത്രപ്രശംസാ**

T.B.2.2.4.1

പ്രജാപതി-രകാമയത പ്രജായേയേതി | സ ഏതം
ദശഹോതാര-മപശ്യത് | തേന ദശധാ ഷ്ശമാനം വിധായ |

ദശഹോത്രോ ഽതപ്യത | തസ്യ ചിത്തിഃ സ്രുഗാസീത് |
ചിത്തമാജ്യം | തസ്യേതാവത്യേവ വാഗാസീത് |
ഏതാവാനു. യജ്ഞക്രതുഃ | സ ചതുർ.ഹോതാര-മസ്യജത |
സോഽനന്ദത് | **21 (10)**

T.B.2.2.4.2

അസ്യുക്ഷി വാ ഇമിതി | തസ്യ സോമോ ഹവിരാസീത് |
 സ ചതുർ.ഹോത്രോ ഽതപ്യത | സോഽതാമ്യത് | സ ഭൂരിതി
വ്യാഹരത് | സ ഭൂമിമസ്യജത | അഗ്നിഹോത്രം
ദർ.ശപുർണമാസൗ യജ്യഷ്ടി | സ ദിതീയമതപ്യത |
സോഽതാമ്യത് | സ ഭൂവ ഇതി വ്യാഹരത് | **22 (10)**

T.B.2.2.4.3

സോഽന്തരിക്ഷ-മസ്യജത | ചാതുർമാസ്യാനി സാമാനി |
 സ തൃതീയമതപ്യത | സോഽതാമ്യത് | സ സുവരിതി
വ്യാഹരത് | സ ദിവമസ്യജത | അഗ്നിഷ്ടോമ-മുക്ഥ്യ-
മതിരാത്രമ്യചഃ | ഏതാ വൈ വ്യാഹൃതയ ഇമേ ലോകാഃ |
ഇമാൻ ഖലു വൈ ലോകാനനു പ്രജാഃ പശവഃ ചന്ദാഷ്ടസി
പ്രാജായന്ത | യ ഏവമേതാഃ പ്രജാപതേഃ പ്രഥമാ വ്യാഹൃതീഃ
പ്രജാതാ വേദ | **23 (10)**

T.B.2.2.4.4

പ്ര പ്രജയാ പശുഭിർ-മിഥുനൈർ-ജായതേ | സ പഞ്ചഹോതാര
-മസ്യജത | സ ഹവിർനാ-വിന്ദത | തസ്മൈ സോമ-സുനൂവം
പ്രായച്ഛത് | ഏതത് തേ ഹവിരിതി | സ പഞ്ചഹോത്രാ
ഽതപ്യത | സോഽതാമ്യത് | സ പ്രത്യങ്ങബായത |
സോഽസുരാ-നസ്യജത | തദസ്യ പ്രിയമാസീത് | **24 (10)**

T.B.2.2.4.5

തദ്-ദുർവർണച്ഛ് ഹിരണ്യമഭവത് | തദ്-ദുർവർണസ്യ
ഹിരണ്യസ്യ ജന്മ | സ ദിതീയമതപ്യത | സോഽതാമ്യത് |
സ പ്രാങ്ങബായത | സ ദേവാനസ്യജത | തദസ്യ പ്രിയമസീത് |
തഥ് സുവർണച്ഛ് ഹിരണ്യമഭവത് |
തഥ് സുവർണസ്യ ഹിരണ്യസ്യ ജന്മ | യ ഏവച്ഛ്
സുവർണസ്യ ഹിരണ്യസ്യ ജന്മ വേദ | **25 (10)**

T.B.2.2.4.6

സുവർണ ആത്മനാ ഭവതി | ദുർവർണോഽസ്യ ഭ്രാത്യവ്യഃ |
തസ്മാഥ് സുവർണച്ഛ് ഹിരണ്യം ഭാര്യം | സുവർണ ഏവ
ഭവതി | ഐനം പ്രിയം ഗച്ഛതി നാപ്രിയം | സ സപ്തഹോതാര-
മസ്യജത | സ സപ്തഹോത്രൈവ സുവർഗം ലോകമൈത് |

ത്രിണവേന സ്തോമേനൈദ്യോ ലോകേദ്യോഽസുരാൻ
 പ്രാണുദത | ത്രയസ്ത്രിശ്ശേന പ്രത്യതിഷ്ഠത് |

ഏകവിശ്ശേന രുചമധത്ത | 26 (10)

T.B.2.2.4.7

സപ്തദശേന പ്രാജായത | യ ഏവം വിദ്വാൻമ് സോമേന
 യജതേ | സപ്തഹോത്രൈവ സുവർഗം ലോകമേതി |

ത്രിണവേന സ്തോമേനൈദ്യോ ലോകേദ്യോ ദ്രാത്യുവ്യാൻ-
 പ്രാണുദതേ | ത്രയസ്ത്രിശ്ശേന പ്രതി തിഷ്ഠതി | ഏകവിശ്ശേന
 രുചം ധത്തേ | സപ്തദശേന പ്രാജായതേ | തസ്മാമ്-സപ്തദശഃ
 സ്തോമോ ന നിർഹൃത്യഃ | പ്രാജാപതിർവൈ സപ്തദശഃ |
 പ്രാജാപതിമേവ മധ്യതോ ധത്തേ പ്രാജായൈ ( ) | 27 (10)

(അനന്ദ - ഭുവ ഇതി വ്യാഹര - വേദാ - സീ - വേദാ -
 ധത്ത - പ്രാജായൈ) (A4)

2.2.5 അനുവാകം 5 - ദക്ഷിണാപ്രതിഗ്രഹമന്ത്രവ്യാഖ്യാനം

T.B.2.2.5.1

ദേവാ വൈ വരുണമയാജയന് | സ യസ്യൈ യസ്യൈ
 ദേവതായൈ ദക്ഷിണാമനയത് | താമപ്സീനാത് | തേഽബ്രുവന് |
 വ്യാവൃത്യ പ്രതി ഗൃഹ്ണാമ | തഥാ നോ ദക്ഷിണാ

ന ഘ്ലേഷ്യതീതി | തേ വ്യാവൃത്യ പ്രത്യഗൃഹ്ണന് |
തതോ വൈ താം ദക്ഷിണാ നാവ്ലീനാത് |
യ ഏവം ഘ്വിദാന് വ്യാവൃത്യ ദക്ഷിണാം പ്രതിഗൃഹ്ണാതി |
നൈനം ദക്ഷിണാ വ്ലീനാതി | 28 (10)

T.B.2.2.5.2

രാജാ ത്വാ വരുണോ നയതു ദേവി ദക്ഷിണേഽഗായേ
ഹിരണ്യമിത്യാഹ | ആഗേയം ഘ്വൈ ഹിരണ്യം |
സ്വയൈവൈനദ്-ദേവതയാ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി | സോമായ
വാസ ഇത്യാഹ | സൗമ്യം ഘ്വൈ വാസഃ | സ്വയൈവൈനദ്-
ദേവതയാ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി | രുദ്രായ ഗാമിത്യാഹ |
രൗദ്രീ വൈ ഗൗഃ | സ്വയൈവൈനാം ദേവതയാ
പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി | വരുണായാശ്വമിത്യാഹ | 29 (10)

T.B.2.2.5.3

വാരുണോ വാ അശ്വഃ | സ്വയൈവൈനം ദേവതയാ പ്രതി
ഗൃഹ്ണാതി | പ്രാജാപതയേ പുരുഷമിത്യാഹ | പ്രാജാപത്യോ
വൈ പുരുഷഃ | സ്വയൈവൈനം ദേവതയാ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി |
മനവേ തല്പമിത്യാഹ | മാനവോ വൈ തല്പഃ | സ്വയൈവൈനം
ദേവതയാ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി | ഉത്താനായാഽങ്ഗീരസായാന
ഇത്യാഹ | ഇയം ഘ്വാ ഉത്താന ആങ്ഗീരസഃ | 30 (10)

T.B.2.2.5.4

അനയൈവൈനത്-പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി । വൈശ്യാനര്യാർചാ
 രഥം പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി । വൈശ്യാനരോ വൈ ദേവതയാ രഥഃ ।
 സ്വയൈവൈനം ദേവതയാ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।
 തേനാമൃതത്വമശ്യാ-മിത്യാഹ । അമൃതമേവാത്മൻ-ധത്തേ ।
 വയോ ദാത്ര ഇത്യാഹ । വയ ഏവൈനം കൃത്യാ ।
 സുവർഗം ലോകം ഗമയതി । മയോ മഹ്യമസ്തു
 പ്രതിഗ്രഹീത്ര ഇത്യാഹ । **31 (10)**

T.B.2.2.5.5

യദ്വൈ ശിവം । തന്മയഃ । ആത്മൻ ഏവൈഷാ പരീത്തിഃ ।
 ക ഇദം കസ്താ അദാദിത്യാഹ । പ്രജാപതിർവൈ കഃ ।
 സ പ്രജാപതയേ ദദാതി । കാമഃ കാമായേത്യാഹ ।
 കാമേന ഹി ദദാതി । കാമേന പ്രതിഗൃഹ്ണാതി ।
 കാമോ ദാതാ കാമഃ പ്രതി ഗ്രഹീതേത്യാഹ । **32 (10)**

T.B.2.2.5.6

കാമോ ഹി ദാതാ । കാമഃ പ്രതി ഗ്രഹീതാ । കാമച്ഛ സമുദ്ര-
 മാവിശേത്യാഹ । സമുദ്ര ഇവ ഹി കാമഃ । നേവ ഹി
 കാമസ്യാന്തോഽസ്തി । ന സമുദ്രസ്യ । കാമേന ത്യാ പ്രതി

ഗൃഹ്ണാമീത്യാഹ | യേന കാമേന പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി |
 സ ഏവൈനമമുഷിൻ ലോകേ കാമ ആഗച്ഛതി | കാമൈതത്ത്
 ഏഷാ തേ കാമ ദക്ഷിണേത്യാഹ ( ) | കാമ ഏവ
 തദ്-യജമാനോഽമുഷിൻ ലോകേ ദക്ഷിണാമിച്ഛതി |
 ന പ്രതിഗ്രഹീതരി | യ ഏവം വിദാൻ-ദക്ഷിണാം
 പ്രതിഗൃഹ്ണാതി | അനുണാമേവൈനാം പ്രതി
 ഗൃഹ്ണാതി | **33 (14) (വ്വീനാത്യ - ശമിത്യാഹാ - ണ്ഗിരസഃ
 - പ്രതിഗ്രഹീത്രേ ഇത്യാഹ - പ്രതിഗ്രഹീതേത്യാഹ -
 ദക്ഷിണേത്യാഹ ചതാരി ച) (A5)**

2.2.6 അനുവാകം 6 - ദ്വാദശാഹദശമേഘനി ഹോത്യമന്ത്രാഃ

T.B.2.2.6.1

അന്തോ വാ ഏഷ യജ്ഞസ്യ | യദ്-ദശമമഹഃ | ദശമേഘൻമ്-
 സർപരാജ്ഞിയാ ഋഗ്ഭിഃ സ്തുവന്തി | യജ്ഞസ്യവാന്തം
 ഗത്യാ | അന്നാദ്യമവരുന്ധതേ | തിസ്യഭിഃ സ്തുവന്തി |
 ത്രേ ഇമേ ലോകാഃ | ഏദ്യ ഏവ ലോകേദ്യോഽന്നാദ്യമവ-
 രുന്ധതേ | പൃശ്നീവതീർ-ഭവന്തി | അന്നം വൈ പൃശ്നീ | **34 (10)**

T.B.2.2.6.2

അന്നമേവാവ-രുന്ധതേ | മനസാ പ്രസ്തുതി |
 മനസോദ്ഗായതി | മനസാ പ്രതി ഹരതി |

മന ഇവ ഹി പ്രജാപതിഃ | പ്രജാപതേരാപ്യൈ |
ദേവാ വൈ സർപാഃ | തേഷാമിയച് രാജണീ |
യഥ്-സർപരാജണിയാ ഋഗ്ഭിഃ സ്തുവന്തി |
അസ്യാമേവ പ്രതി തിഷ്ണന്തി | 35 (10)

T.B.2.2.6.3

ചതുർ.ഹോത്ഋൻ. ഹോതാ വ്യാചഷ്ടേ | സ്തുതമനുശച്സതി
ശാന്തൈ | അന്തോ വാ ഏഷ യജ്ഞസ്യ | യദ്-ദശമമഹഃ |
ഏതത് ഖലു വൈ ദേവാനാം പരമം ഗൃഹ്യം ബ്രഹ്മ |
യച്ചതുർ.ഹോതാരഃ | ദശമേഹഃ-ചതുർ.ഹോത്ഋൻ
വ്യാചഷ്ടേ | യജ്ഞസ്യവാനന്തം ഗത്യാ | പരമം ദേവാനാം
ഗൃഹ്യം ബ്രഹ്മാവരുന്ധേ | തദേവ പ്രകാശം ഗമയതി | 36 (10)

T.B.2.2.6.4

തദേനം പ്രകാശം ഗതം | പ്രകാശം പ്രജാനാം ഗമയതി | വാചം
യച്ചതി | യജ്ഞസ്യ ധൃതൈ | യജമാനദേവത്യം വാ അഹഃ |
ദ്രാത്യവ്യദേവത്യം രാത്രിഃ | അഹ്നാ രാത്രിം ധ്യായേത് |
ദ്രാത്യവ്യസ്യവ തല്ല്യാകം വൃക്തേ | യദിവാ വാചം
വിസ്യജേത് | അഹർദ്രാത്യവ്യായോച്ഛിച്ഛേത് ( ) |
യന്നക്തം വിസ്യജേത് | രാത്രിം ദ്രാത്യവ്യായോച്ഛിച്ഛേത് |

അധിവൃക്ഷസുര്യോ വാചം വിസൃജതി ।

ഏതാവന്തമേവാസൈ ലോകമുച്ഛിഷതി ।

യാവദാദിത്യോഽസ്മമേതി । 37 (15)

(പൃശ്നീ - തിഷ്ണി - ഗമയതി - ശിഷ്ണേത് പഞ്ച ച) (A6)

2.2.7 അനുവാകം 7 -

സപ്തഹോത്യമന്ത്രസാധ്യയജ്ഞപ്രശംസാ

T.B.2.2.7.1

പ്രജാപതിഃ പ്രജാ അസൃജത । താഃ സൃഷ്ടാഃ സമശ്ലിഷ്യന് ।

താ രൂപേണാനു പ്രാവിശത് । തസ്മാദാഹുഃ । രൂപം വൈ

പ്രജാപതിരിതി । താ നാന്മാസനു പ്രാവിശത് । തസ്മാദാഹുഃ ।

നാമ വൈ പ്രജാപതിരിതി । തസ്മാദപ്യാ മിത്രൗ സംഗത്യ ।

നാന്മാ ചേദ്ധായേതേ । 38 (10)

T.B.2.2.7.2

മിത്രമേവ ഭവതഃ । പ്രജാപതിർ ദേവാസുരാനസൃജത ।

സ ഇന്ദ്രമപി നാസൃജത । തം ദേവാ അബ്രുവന് । ഇന്ദ്രം നോ

ജനയേതി । സ ആത്മ-ന്നിന്ദ്ര-മപശ്യത് । തമസൃജത ।

തം ത്രിഷ്ടുഗ്-വീര്യം ഭൂത്യാസനു പ്രാവിശത് ।

തസ്യ വജ്രഃ പഞ്ചദശോ ഹസ്തൗ ആപദ്യത ।

തേനോദയാസുരാനഭ്യ ഭവത് । 39 (10)

T.B.2.2.7.3

യ ഏവം ഘോഭ | അഭി ഭ്രാത്യുവ്യാൻ ഭവതി | തേ ദേവാ
 അസുരൈർ-വിജിത്യ | സുവർഗം ഘോകമായൻ |
 തേഽമുഷ്മിൻ ഘോകേ വ്യക്ഷുധ്യൻ | തേഽബ്രുവൻ |
 അമൃതഃ പ്രദാനം വാ ഉപജിജീവിമേതി |
 തേ സപ്തഹോതാരം യജ്ഞം വിധായായാസ്യം |
 ആങ്ഗീരസം പ്രാഹിണ്വൻ | ഏതേനാമുത്ര കല്പയേതി | **40 (10)**

T.B.2.2.7.4

തസ്യ വാ ഇയം ക്ലൃപ്തിഃ | യദിദം കിം ച | യ ഏവം ഘോഭ |
 കല്പതേഽസൈ | സ വാ അയം മനുഷ്യേഷു യജ്ഞഃ
 സപ്തഹോതാ | അമുത്ര സദ്ഭ്യോ ദേവേഭ്യോ ഹവ്യം വഹതി |
 യ ഏവം ഘോഭ | ഉപൈനം യജ്ഞോ നമതി | സോഽമന്യത |
 അഭി വാ ഇമേഽസ്മാ-ഘോകാദമും ഘോകം കമിഷ്യന്ത ഇതി ( ) |
 സ വാചസ്പതേ ഹൃദിതി വ്യാഹരത് | തസ്മാത് പുത്രോ
 ഹൃദയം | തസ്മാദസ്മാ-ഘോകാദമും ഘോകം നാഭികാമയന്തേ |
 പുത്രോ ഹി ഹൃദയം | **41 (14)**

(ഹവയേത - അഭവത് - കല്പയേ - തീതി ചത്വാരി ച) (A7)

2.2.8 അനുവാകം 8 - ഹോത്യമന്ത്രാനാം സോമയാഗാങ്ഗത്വം

T.B.2.2.8.1

ദേവാ വൈ ചതുർ.ഹോത്യദിർ-യജ്ഞമതന്വത |
 തേ വി പാപ്മനാ ഭ്രാത്യവ്യേണാജയന്ത |
 അഭി സുവർഗം ലോകമജയന് | യ ഏവം വിദാഘ-ശ്ചതു
 ര.ഹോത്യദിർ യജ്ഞം തന്വതേ | വി പാപ്മനാ ഭ്രാത്യവ്യേണ
 ജയതേ | അഭി സുവർഗം ലോകം ജയതി |
 ഷഡ്ഘോത്രാ പ്രായണീയമാസാദയതി | അമുഷൈ വൈ
 ലോകായ ഷഡ്ഘോതാ | ഘ്നന്തി ഖലു വാ ഏതഥ് സോമം |
 യദഭിഷുണ്വന്തി | **42 (10)**

T.B.2.2.8.2

ഋജുധൈവൈനമമും ലോകം ഗമയതി | ചതുർ.ഹോത്രാ
 ട്തിത്ഥ്യം | യശോ വൈ ചതുർ.ഹോതാ | യശ ഏവാത്മൻ-
 ധത്തേ | പഞ്ചഹോത്രാ പശുമുപ സാദയതി | സുവർഗ്യാ
 വൈ പഞ്ചഹോതാ | യജമാനഃ പശുഃ | യജമാനമേവ സുവർഗം
 ലോകം ഗമയതി | ഗ്രഹാൻ-ഗൃഹീത്വാ സപ്തഹോതാരം
 ജുഹോതി | ഇന്ദ്രിയം വൈ സപ്തഹോതാ | **43 (10)**

T.B.2.2.8.3

ഇന്ദ്രിയമേവാത്മൻ-ധത്തേ । യോ വൈ ചതുർ.ഹോത്ഋ-
 നനുസവനം തർപയതി । തൃപ്യതി പ്രജയാ പശുഭിഃ ।
 ഉപൈനഘ് സോമപീഥോ നമതി । ബഹിഷ്ഠവമാനേ
 ദശഹോതാരം ഘ്യാചക്ഷീത । മാധ്യന്ദിനേ പവമാനേ
 ചതുർ.ഹോതാരം । ആർഭവേ പവമാനേ പഞ്ചഹോതാരം ।
 പിതൃയജ്ഞേ ഷഡ്ഘോതാരം । യജ്ഞായജ്ഞീയസ്യ
 സ്തോത്രേ സപ്തഹോതാരം । അനുസവനമേവൈനാഘ്
 സ്തർപയതി । **44 (10)**

T.B.2.2.8.4

തൃപ്യതി പ്രജയാ പശുഭിഃ । ഉപൈനഘ് സോമപീഥോ നമതി ।
 ദേവാ വൈ ചതുർ.ഹോത്യഭിഃ സത്രമാസത । ഋദ്ധിപരിമിതം
 ഘ്യാശ്ക്ലാമാഃ । തേഃസബ്രൂവന് । യന്നഃ പ്രഥമം ഘ്യാശ്ഋച്ഛാത് ।
 സർവേഷാം നസ്തഥ്-സഹാസദിതി । സോമശ്ചതുർ.ഹോത്രാ ।
 അഗ്നിഃ പഞ്ചഹോത്രാ । ധാതാ ഷഡ്ഘോത്രാ । **45 (10)**

T.B.2.2.8.5

ഇന്ദ്രഃ സപ്തഹോത്രാ । പ്രജാപതിർ-ദശഹോത്രാ ।
 തേഷാഘ് സോമഘ് രാജാനം ഘ്യാശ് ആർച്ഛാത് । തന്യുകാമയത ।

തേനാപാക്രാമത് | തേന പ്രലായമചരത് | തം ദേവാഃ
പ്രൈഷൈഃ പ്രൈഷമൈച്ചന് | തത്-പ്രൈഷാണാം പ്രൈഷതാം |
നിവിദ്ദിർന്യവേദയന് | തന്നിവിദാം നിവിത്താം | 46 (10)

T.B.2.2.8.6

ആപ്രീദിരാപ്സുവന് | തദാപ്രീണാമാപ്രിതാം | തമഷ്ണന് |
തസ്യ യശോ വ്യഗൃഹ്ണത | തേ ഗ്രഹാ അഭവന് |
തദ്ഗ്രഹാണാം ഗ്രഹതാം | യസ്യൈവം വിദുഷോ ഗ്രഹാ
ഗൃഹ്യന്തേ | തസ്യ തോവ ഗൃഹീതാഃ | തേഽബ്രുവന് |
യോ വൈ നഃ ശ്രേഷ്ഠാഭ്യത് | 47 (10)

T.B.2.2.8.7

തമവധിഷ്ഠ | പുനരിമച് സുവാമഹാ ഇതി | തം ഛന്ദോഭി-
രസുവന്ത | തച്ഛന്ദസാം ഛന്ദസ്ത്വം | സാമ്നാ സമാനയന് |
തഥ് സാമ്നഃ സാമതാം | ഉക്തൈ-രുദസ്ഥാപയന് |
തദുക്താനാ-മുക്തതാം | യ ഏവം വേദ |
പ്രത്യേവ തിഷ്ഠതി | 48 (10)

T.B.2.2.8.8

സർവമായുരേതി | സോമോ വൈ യശഃ | യ ഏവം വിദാന്തഥ്-
സോമമാഗച്ഛതി | യശ ഏവൈനമ്യച്ഛതി | തസ്മാദാഹുഃ |
യശ്ചൈവം വേദ യശ്ച ന | താവുദൗ സോമ-മാഗച്ഛതഃ |

സോമോ ഹി യശഃ | തം ത്യാഽവ യശഃ ഋച്ചതീത്യാഹുഃ |

യഃ സോമേ സോമം പ്രാഹേതി ( ) | തസ്മാമ്-സോമേ സോമഃ
പ്രോച്യഃ | യശഃ ഏവൈനമൃച്ചതി | 49 (12)

(അഭിഷുണ്വന്തി - സപ്തഹോതാ - തർപതതി - ഷസ്തോത്രോ -
നിവിത്യാ - മഭൂത് - തിഷ്ഠതി - പ്രാഹേതി ദേ ച) (A8)

2.2.9 അനുവാകം 9 -

ഹോത്യമന്ത്രോത്പത്തികഥനപ്രസംഗേന ജഗഥ് സൃഷ്ടിഃ

T.B.2.2.9.1

ഇദം വാ അഗ്രേ നൈവ കിംചനാസീത് | ന ദ്യൗരാസീത് |
ന പൃഥ്വിവീ | നാന്തരീക്ഷം | തദസദേവ സന്മനോ ടകുരുത
സ്യാമിതി | തദതപ്യത | തസ്മാത്-തേപാനാദ്ധ്യമോഽജായത |
തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത | തസ്മാത്-തേപാനാദഗ്നി-രജായത |
തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത | 50 (10)

T.B.2.2.9.2

തസ്മാത്-തേപാനാജേജ്യാതി-രജായത | തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത |
തസ്മാത്-തേപാനാദർചി-രജായത | തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത |
തസ്മാത്-തേപാനാമരീചയോഽജായന്ത | തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത |
തസ്മാത്-തേപാനാദുദാരാ അജായന്ത | തദ്-ഭൂയോഽതപ്യത |
തദദ്രമിവ സമഹന്യത | തദ്-വസ്തിമഭിനത് | 51 (10)

T.B.2.2.9.3

സ സ്മുദ്രോഽഭവത് | തസ്മാമ്-സമുദ്രസ്യ ന പിബന്തി |
പ്രജനനമിവ ഹി മന്യന്തേ | തസ്മാത് പശോർ-ജായമാനാദാപഃ
പുരസ്താദ്-യന്തി | തദ്-ദശഹോതാഽനാസ്യജ്യത |
പ്രജാപതിർവൈ ദശ ഹോതാ | യ ഏവം തപസോ വീര്യം
വിദാഽസ്തപ്യതേ | ദവത്യേവ | തദാ ഇദമാപഃ
സലില-മാസീത് | സോഽരോദീത്-പ്രജാപതിഃ | 52 (10)

T.B.2.2.9.4

സ കസ്മാ അജന്തി | യദ്-യസ്യ അപ്രതിഷ്ഠായാ ഇതി |
യദസ്ത-വാപദ്യത | സാ പൃഥിവ്യഭവത് | യദ്വ്യമൃഷ്ട |
തദന്തരിക്ഷ-മഭവത് | യദൂർധ്വ-മുദമൃഷ്ട | സാ ദ്യൗർഭവത് |
യദരോദീത് | തദനയോ രോദസ്താം | 53 (10)

T.B.2.2.9.5

യ ഏവം വേദ | നാസ്യ ഗൃഹേ രുദന്തി | ഏതദാ ഏഷാം
ലോകാനാം ജന്മ | യ ഏവമേഷാം ലോകാനാം ജന്മ വേദ |
നൈഷു ലോകേ-ഷാർതിമാർച്ഛതി | സ ഇമാം പ്രതിഷ്ഠാ-
മവിന്ദത | സ ഇമാം പ്രതിഷ്ഠാം വിത്താ ടകാമയത
പ്രജായേയേതി | സ തപോഽതപ്യത | സോഽന്തർവാനഭവത് |
സ ജഘനാദസൂരാ-നസ്യജത | 54 (10)

T.B.2.2.9.6

തേഭ്യോ॑ മൃ॒ന്മയേ॑ പാ॒ത്രേ॑ന്നമ॒ദുഹ॑ത് | യാ॒സ്യ॑ സാ
ത॒നുരാ॑സീ॒ത് | താമ॑പാ॒ഹത॑ | സാ തമി॑സ്രാ॒ഭവ॑ത് |
സോ॑കാമ॒യത॑ പ്ര॒ജായേ॑യേതി | സ തപോ॑തപ്യത |
സോ॑ന്തർവാ॒-നഭ॑വത് | സ പ്ര॒ജന॑നാഭേവ പ്ര॒ജാ അ॑സ്യജത |
തസ്മാ॑ദിമാ॒ ഭൂയി॑ഷ്ടാഃ | പ്ര॒ജന॑നാഭ്യേ॒നാ അ॑സ്യജത | **55 (10)**

T.B.2.2.9.7

താഭ്യോ॑ ദാ॒രുമ॑യേ പാ॒ത്രേ॑ പയോ॑ദുഹ॒ത | യാ॒സ്യ॑ സാ
ത॒നുരാ॑സീ॒ത് | താമ॑പാ॒ഹത॑ | സാ ജോ॑മ്സാ॒ഭവ॑ത് |
സോ॑കാമ॒യത॑ പ്ര॒ജായേ॑യേതി | സതപോ॑തപ്യത |
സോ॑ന്തർവാ॒-നഭ॑വത് | സ ഉ॒പപ॑ക്ഷാഭ്യോ॒-മേവ॑ർതൂന॒സ്യജ॑ത |
തേഭ്യോ॑ ര॒ജതേ॑ പാ॒ത്രേ॑ ഘൃ॒തമ॒ദുഹ॑ത് |
യാ॒സ്യ॑ സാ ത॒നുരാ॑സീ॒ത് | **56 (10)**

T.B.2.2.9.8

താമ॑പാ॒ഹത॑ | സോ॑ഹോരാ॒ത്രയോഃ॑ സ॒ന്ധി-॑രഭവത് |
സോ॑കാമ॒യത॑ പ്ര॒ജായേ॑യേതി | സ തപോ॑തപ്യത |
സോ॑ന്തർവാ॒-നഭ॑വത് | സ മു॒ഖാദ്-॑ഭേവാ॒-ന॒സ്യജ॑ത | തേഭ്യോ॑
ഹരി॑തേ പാ॒ത്രേ॑ സോ॒മമ॒ദുഹ॑ത് | യാ॒സ്യ॑ സാ ത॒നുരാ॑സീ॒ത് |
താമ॑പാ॒ഹത॑ | തദഹ॑രഭവത് | **57 (10)**

T.B.2.2.9.9

ഏതേ വൈ പ്രജാപതേർദോഹാഃ | യ ഏവം വേദ | ദുഹ ഏവ
പ്രജാഃ | ദിവാ വൈ നോഽഭൂദിതി | തദ്-ദേവാനാം ദേവത്വം |
യ ഏവം ദേവാനാം ദേവത്വം വേദ | ദേവവാനേവ ഭവതി |
ഏതദാ അഹോരാത്രാണാം ജന്മ | യ ഏവമഹോരാത്രാണാം
ജന്മ വേദ | നാഹോരാത്രേഷ്യാർതിമാർച്ചതി | **58 (10)**

T.B.2.2.9.10

അസതോഽധി മനോഽസ്യുജ്യത | മനഃ പ്രജാപതി-മസ്യുജത |
പ്രജാപതിഃ പ്രജാ അസ്യുജത | തദാ ഇദം മനസ്യേവ പരമം
പ്രതിഷ്ഠിതം | യദിദം കിഞ്ച | തദേതച്ഛ്യാവസ്യ സംനാമ
ബ്രഹ്മ | വ്യുച്ഛന്തീ വ്യുച്ഛന്ത്യസ്മൈ വസ്യസീ വസ്യസീ
വ്യുച്ഛതി | പ്രജായതേ പ്രജയാ പശുഭിഃ |
പ്ര പരമേഷ്ഠിനോ മാത്രാ-മാപ്നോതി | യ ഏവം വേദ ( ) | **59 (10)**
(അഗ്നിരജായത തദ്ഭൂയോഽതപ്യതാ - ഭിന്നദ - രോദീത്
പ്രജാപതീ-രോദസ്ത-മസ്യുജ-താസ്യുജത-ഏതമദുഹദ്യാഽസ്യ
സാ തനുരാസീ - ദഹരദവദ് - ഋച്ഛതി - വേദ) (A9)

Special Korvai regarding Order of "Srushti"
(ഇദം ധൃമോ ഽഗ്നിർ ജ്യോതി രർചിർ മരീചയ ഉദാരാ
സ്തദഭ്യ് / സ ജഘനാഥ് സാ തമിസ്രാ സ പ്രജനനാഥ്

സാ ജോമ്സ്താ സ ഉപപക്ഷാദ്യാഃ സോ ഹോരാത്രയോഃ
 സന്ധിഃ സമുഖാത് തദഹർ ദേവവാൻ / മൃന്മയേ ദാരുമയേ
 രജതേ ഹരിതേ തേഭ്യസ്താഭ്യോ ദേവ തേഭ്യോഽന്നം പയോ
 ഘൃതഃ സോമം)

**2.2.10 അനുവാകം 10 - ദേവസൃഷ്ടിമധ്യേഽവസ്ഥിതസ്യേന്ദ്രസ്യ
 ദേവതാധിപതിത്വം**

T.B.2.2.10.1

പ്രജാപതി-രിന്ദ്രമസൃജ-താനുജാവരം ദേവാനാം ।
 തം പ്രാഹിണോത് । പരേഹി । ഏതേഷാം ദേവാനാ-
 മധിപതിരേധീതി । തം ദേവാ അബ്രുവന് । കസ്തമസി ।
 വയം ഐവ താപ്തോയാഃസഃ സു ഇതി । സോഽബ്രവീത് ।
 കസ്തമസി വയം ഐവ താപ്തോയാഃസഃ സു ഇതി മാ ദേവാ
 അവോചന്നിതി । അഥ വാ ഇദം തർഹി പ്രജാപതൗ
 ഹര ആസീത് । **60 (10)**

T.B.2.2.10.2

യദസ്മിന്നാദിത്യേ । തദേനമബ്രവീത് । ഏതന്മേ പ്രയച്ഛ ।
 അഥാഹമേതേഷാം ദേവാനാ-മധിപതിർ-ദവിഷ്യാമീതി ।
 കോഹഃ-സ്യാമിത്യബ്രവീത് । ഏതത് പ്രദായേതി ।
 ഏതഥ്-സ്യാ ഇത്യബ്രവീത് । യദേതദ്ബ്രവീഷീതി ।

കോ ഹ വൈ നാമ പ്രജാപതിഃ | യ ഏവം ഘോഭ | 61 (10)

T.B.2.2.10.3

വിദുരേനം നാമോ | തദസ്മൈ രൂക്മം കൃതാ പ്രത്യമുഞ്ചത് |
തതോ വാ ഇന്ദ്രോ ദേവാനാ-മധിപതി-രഭവത് | യ ഏവം
ഘോഭ | അധിപതിരേവ സമാനാനാം ഭവതി | സോഽമന്യത |
കിം കിം ഘോ അകരമിതി | സ ചന്ദ്രം മ ആഹരേതി പ്രാലപത് |
തച്ചന്ദ്രമസ-ശ്ചന്ദ്രമസ്താം | യ ഏവം ഘോഭ | 62 (10)

T.B.2.2.10.4

ചന്ദ്രവാനേവ ഭവതി | തം ദേവാ അബ്രൂവന് | സുവീര്യോ
ഽമര്യാ യഥാ ഗോപായത ഇതി | തഥ് സൂര്യസ്യ സൂര്യതാം |
യ ഏവം ഘോഭ | നൈനം ദദ്നോതി | കശ്ച നാസ്മിനാ
ഇദമിന്ദ്രിയം പ്രത്യസ്ഥാദിതി | തദിന്ദ്ര-സ്യേന്ദ്രതാം |
യ ഏവം ഘോഭ | ഇന്ദ്രിയാവ്യേവ ഭവതി | 63 (10)

T.B.2.2.10.5

അയം ഘോ ഇദം പരമോഽഭൂദിതി | തത്-പരമേഷ്ടിനഃ
പരമേഷ്ടിതാം | യ ഏവം ഘോഭ | പരമാമേവ കാഷ്ടാം ഗച്ഛതി |
തം ദേവാഃ സമന്തം പര്യവിശന് | വസവഃ പുരസ്താത് |
രുദ്രാ ദക്ഷിണതഃ | ആദിത്യാഃ പശ്ചാത് | വിശ്വേ ദേവാ
ഉത്തരതഃ | അങ്ഗീരസഃ പ്രത്യഞ്ചം | 64 (10)

T.B.2.2.10.6

സാധ്യാഃ പരാഞ്ചം | യ ഏവം ഘേദ | ഉപൈനഗ് സമാനാഃ
 സം ഘിശന്തി | സ പ്രജാപതിരേവ ഭൂതാ പ്രജാ ആവയത് |
 താ അസ്മൈ നാതിഷ്ഠന്താനാദ്യായ | താ മുഖം പുരസ്താത്-
 പശ്യന്തീഃ | ദക്ഷിണതഃ പര്യായന് | സ ദക്ഷിണതഃ
 പര്യവർതയത | താ മുഖം പുരസ്താത്-പശ്യന്തീഃ |
 മുഖം ദക്ഷിണതഃ | **65 (10)**

T.B.2.2.10.7

പശ്ചാത്-പര്യായന് | സ പശ്ചാത്-പര്യവർതയത | താ മുഖം
 പുരസ്താത്-പശ്യന്തീഃ | മുഖം ദക്ഷിണതഃ | മുഖം പശ്ചാത് |
 ഉത്തരതഃ പര്യായന് | സ ഉത്തരതഃ പര്യവർതയത |
 താ മുഖം പുരസ്താത്-പശ്യന്തീഃ | മുഖം ദക്ഷിണതഃ |
 മുഖം പശ്ചാത് ( ) | **66 (10)**

T.B.2.2.10.8

മുഖമുത്തരതഃ | ഊർധ്വാ ഉദായന് | സ ഉപരിഷ്ടാന്യ-
 വർതയത | താഃ സർവതോമുഖോ ഭൂതാ ഷവയത് |
 തതോ വൈ തസ്മൈ പ്രജാ അതിഷ്ഠന്താനാദ്യായ | യ ഏവം
 ഘിദാൻ പരി ച വർതയതേ നി ച | പ്രജാപതിരേവ ഭൂതാ
 പ്രജാ അന്തി | തിഷ്ഠന്തേസ്മൈ പ്രജാ അന്നാദ്യായ |

അന്നാദ ഏവ ഭവതി | 67 (9) (ആസീദ് - വേദ - ചന്ദ്രമസ്തം
യ ഏവം വേദേ - ത്രിയാവ്യേവ ഭവതി - പ്രത്യഞ്ച -
മുഖം ദക്ഷിണതോ - മുഖം പശ്ചാൻ - +നവ് ച) (A10)

2.2.11 അനുവാകം 11 - ഹോതൃമന്ത്രാണാം
പുരുഷാർത്ഥപ്രയോഗഃ

T.B.2.2.11.1

പ്രജാപതി-രകാമയത ബഹോർഭൂയാൻമ്-സ്യാമിതി |
സ ഏതം ദശഹോതാര-മപശ്യത് | തം പ്രായുക്ത |
തസ്യ പ്രയുക്തി ബഹോർഭൂയാനഭവത് | യഃ കാമയേത
ബഹോർഭൂയാൻമ്-സ്യാമിതി | സ ദശഹോതാരം
പ്രയുഞ്ജീത | ബഹോരേവ ഭൂയാൻ-ഭവതി | സോഽകാമയത
വീരോ മ ആജായേതേതി | സ ദശഹോതൃശ്ചതുർ.ഹോതാരം
നിരമിമീത | തം പ്രായുക്ത | 68 (10)

T.B.2.2.11.2

തസ്യ പ്രയുക്തിന്ദോഽജായത | യഃ കാമയേത വീരോ
മ ആജായേതേതി | സ ചതുർ.ഹോതാരം പ്രയുഞ്ജീത |
ആഽസ്യ വീരോ ജായതേ | സോഽകാമയത പശുമാൻമ്-
സ്യാമിതി | സ ചതുർ.ഹോതൃഃ പഞ്ചഹോതാരം നിരമിമീത |
തം പ്രായുക്ത | തസ്യ പ്രയുക്തി പശുമാൻഭവത് |

യഃ കാമയേത പശുമാൻമ്-സ്യാമിതി ।

സ പഞ്ചഹോതാരം പ്രയുഞ്ജീത । 69 (10)

T.B.2.2.11.3

പശുമാനേവ ഭവതി । സോഽകാമയതർതവോ മേ കല്പേരന്നിതി ।

സ പഞ്ചഹോതൃഃ ഷഡ്സ്തോതാരം നിർമിമീത । തം പ്രായുക്ത ।

തസ്യ പ്രയുക്ത്യുതവോഽസ്മാ അകല്പന്ത ।

യഃ കാമയേതർതവോ മേ കല്പേരന്നിതി । സ ഷഡ്സ്തോതാരം

പ്രയുഞ്ജീത । കല്പന്തേഽസ്മാ ഋതവഃ । സോഽകാമയത സോമപഃ

സോമയാജീ സ്യാം । ആ മേ സോമപഃ സോമയാജീ

ജായേതേതി । 70 (10)

T.B.2.2.11.4

സ ഷഡ്സ്തോതൃഃ സപ്തഹോതാരം നിർമിമീത । തം പ്രായുക്ത ।

തസ്യ പ്രയുക്തി സോമപഃ സോമയാജ്യഭവത് ।

ആഽസ്യ സോമപഃ സോമയാജ്യജായത । യഃ കാമയേത

സോമപഃ സോമയാജീ സ്യാം । ആ മേ സോമപഃ സോമയാജീ

ജായേതേതി । സ സപ്തഹോതാരം പ്രയുഞ്ജീത । സോമപ ഏവ

സോമയാജീ ഭവതി । ആഽസ്യ സോമപഃ സോമയാജീ

ജായതേ । സ വാ ഏഷ പശുഃ പഞ്ചധാ പ്രതി തിഷ്ഠതി । 71 (10)

T.B.2.2.11.5

പദ്ദിർമുഖേന | തേ ദേവാഃ പശൂൻ. വിത്താ | സുവർഗം
ഘോക്മായൻ | തേഽമുഷ്ഠിൻ ഘോകേ വൃക്ഷുധ്യൻ |
തേഽബ്രൂവൻ | അമൃതഃ പ്രദാനം വാ ഉപജിജീവിമേതി |
തേ സപ്തഹോതാരം യജ്ഞം വിധായായാസ്യം |
ആങ്ഗീരസം പ്രാഹിണ്വൻ | ഏതേനാമൃത്ര കല്പയേതി |
തസ്യ വാ ഇയം കൃപിഃ | 72 (10)

T.B.2.2.11.6

യദിദം കിഞ്ച | യ ഏവം വേദ | കല്പതേഽസ്മൈ | സ വാ അയം
മനുഷ്യേഷു യജ്ഞഃ സപ്തഹോതാ | അമൃത്ര സദ്ഭ്യോ
ദേവേഭ്യോ ഹവ്യം വഹതി | യ ഏവം വേദ | ഉപൈനം
യജ്ഞോ നമതി | യോ വൈ ചതുർഹോത്യുണാം നിദാനം
വേദ | നിദാനവാൻ ഭവതി | അഗ്നിഹോത്രം
വൈ ദശഹോതുർനിദാനം ( ) | ദർശപൂർണമാസൗ
ചതുർഹോത്യഃ | ചാതുർമാസ്യാനി പഞ്ച ഹോത്യഃ |
പശുബന്ധഃ ഷസ്തോത്യഃ | സൗമ്യോഽധാരഃ സപ്തഹോത്യഃ |
ഏതദൈ ചതുർഹോത്യുണാം നിദാനം | യ ഏവം വേദ |
നിദാനവാൻ ഭവതി | 73 (17)

(അമിമീത തം പ്രായുക്ത - പഞ്ചഹോതാരം പ്രയുഞ്ജിത -
ജായേതേതി - തിഷ്ഠതി - ക്ലൃപ്തീർ - ദശഹോതുർ നിദാനച്ഛ
പ്ലച്ഛ) (A11)

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(പ്രജാപതിരകാമയത പ്രജാഃ സ്യുജേയേതി -
പ്രജാപതിരകാമയത ദർശപൂർണ്ണമാസൗ സ്യുജേയേതി -
പ്രജാപതിരകാമയത പ്രജായേയേതി സ തപഃ സ ത്രിവൃതം
- പ്രജാപതിരകാമയത ദശഹോതാരം തേന ദശധാഃഃഠ്ഠാനം
- ദേവാ വൈ വരുണ - മന്തോ വൈ - പ്രജാപതിസ്താഃ
സ്യുഷ്ടാഃ സമശ്ലിഷ്യൻ - ദേവാ വൈ ചതുർഹോത്യഭി -
രിദം വാ അഗ്രേ - പ്രജാപതിരിന്ദ്രം - പ്രജാപതിരകാമയത
ബഹോർഭൂയാനേകാദശ)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of dasanis :-

(പ്രജാപതി - സ്തദ്ഗ്രഹസ്യ - പ്രജാപതിരകാമയതാ -
നയൈവൈനത് - തസ്യ വാ ഇയം ക്ലൃപ്തി -
സ്തസ്മാത് തേപാനാജേജ്യാതിർ - യദസ്മിന്നാദിത്യേ -
സഷസ്തോതുഃ സപ്തഹോതാരം ത്രിസപ്തിഃ)

First and Last Padam 2nd Ashtakam 2nd Prapaatakam :-

(പ്രജാപതിരകാമയത - നിദാനവാൻഭവതി)

। ഹരിഃ ഓം ।

। കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണേ
ദിതീയാഷ്ടകേ ദിതീയഃ പ്രപാഠകഃ സമാപ്തഃ ।

2.2Details of Dasani & Vaakyams for Ashtakam 2 –

Prapaatakam 2 – (TB 2.2)

	Dasani	Vaakyams
Anuvakam 1	7	75
Anuvakam 2	6	66
Anuvakam 3	7	76
Anuvakam 4	7	70
Anuvakam 5	6	64
Anuvakam 6	4	45
Anuvakam 7	4	44
Anuvakam 8	8	82
Anuvakam 9	10	100
Anuvakam 10	8	79
Anuvakam 11	6	67
Total →	73	768

**2.3 ദിതീയാഷ്ടകേ തൃതീയഃ പ്രപാഠകഃ -
ഹോത്യുബ്രഹ്മണശേഷഃ**

**2.3.1 അനുവാകം 1 - സർവേഷാം ഹോത്യുമന്ത്രാണാം ചതുർ
ഹോത്യശബ്ദേന വ്യവഹാര**

T.B.2.3.1.1

ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി । കിം ചതുർഹോത്യുണാം
ചതുർഹോത്യുത്ഥിതി । യദേവൈഷു ചതുർധാ ഹോതാരഃ ।
തേന ചതുർഹോതാരഃ । തസ്മാച്ചതുർഹോതാര ഉച്യന്തേ ।
തച്ചതുർഹോത്യുണാം ചതുർഹോത്യുത്ഥം ।
സോമോ വൈ ചതുർഹോതാ । അഗ്നിഃ പഞ്ചഹോതാ ।
ധാതാ ഷഡ്ഹോതാ । ഇന്ദ്രഃ സപ്തഹോതാ । 1 (10)

T.B.2.3.1.2

പ്രജാപതിർ-ദശഹോതാ । യ ഏവം ചതുർഹോത്യുണാമൃദ്ധിം
വേദ । ഋഗ്വേദം । യ ഏഷാമേവം ബന്ധുതാം വേദ ।
ബന്ധുമാൻഭവതി । യ ഏഷാമേവം ക്ഷുപ്തിം വേദ ।
കല്പതേഽസ്മൈ । യ ഏഷാമേവ-മായതനം വേദ ।
ആയതനവാൻ-ഭവതി । യ ഏഷാമേവം
പ്രതിഷ്ഠാം വേദ । 2 (10)

T.B.2.3.1.3

പ്രത്യേവ തീഷ്ഠതി । ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി । ദശഹോതാ
 ചതുർഹോതാ । പഞ്ചഹോതാ ഷഡ്ഹോതാ സപ്തഹോതാ ।
 അഥ കസ്താചതുർഹോതാര ഉച്യന്ത ഇതി । ഇന്ദ്രോ വൈ
 ചതുർഹോതാ । ഇന്ദ്രഃ ഖലു വൈ ശ്രേഷ്ഠോ ദേവതാനാ-
 മുപദേശനാത് । യ ഏവമിന്ദ്രഃ ശ്രേഷ്ഠം ദേവതാനാ-
 മുപദേശനാദ്-വേദ । വസിഷ്ഠഃ സമാനാനാം ദവതി ।
 തസ്മാപ്തേഷുമായന്തം പ്രഥമേനൈവാനുബുധ്യന്തേ ( ) ।
 അയമാഗന് । അയമവാസാദിതി । കീർത്തിരസ്യ
 പൂർവാഽഽഗച്ഛതി ജനതാമായതഃ । അഥോ ഏനം
 പ്രഥമേനൈവാനു ബുധ്യന്തേ । അയമാഗന് ।
 അയമവാസാദിതി । 3 (16)

(സപ്തഹോതാ - പ്രതിഷ്ഠാം വേദ - ബുധ്യന്തേ ഷട്ച്ഛ) (A1)

2.3.2 അനുവാകം 2 - നൈമിത്തികോ ഹോത്യമന്ത്രഹോമഃ

T.B.2.3.2.1

ദക്ഷിണാം പ്രതിഗ്രഹീഷ്യൻമ്-സപ്തദശകൃത്യോഽപാന്യാത് ।
 ആത്മാനമേവ സമീന്ധേ । തേജസേ വീര്യായ ।
 അഥോ പ്രജാപതിരേവൈനാം ഭൂതാ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി ।
 ആത്മനോ ഽനാർത്ത്യേ ।

യദ്യേനമാർത്-വിജ്യാദ്-വൃത്യ സന്തം നിർ.ഹരേരൻ |
ആഗ്നീദ്രേ ജുഹുയാദ്-ദശഹോതാരം |
ചതുർഗൃഹീതേനാജ്യേന | പുരസ്താത്-പ്രത്യങ്തിഷ്ഠൻ |
പ്രതിലോമം വിഗ്രാഹം | 4 (10)

T.B.2.3.2.2

പ്രാണാനേവാസ്യോപദാസയതി | യദ്യേനം പുനരുപ
ശിക്ഷേയുഃ | ആഗ്നീദ്രേ ഏവ ജുഹുയാദ്-ദശഹോതാരം |
ചതുർഗൃഹീതേനാജ്യേന | പശ്ചാത് പ്രാണാസീനഃ |
അനുലോമ-മവിഗ്രാഹം | പ്രാണാനേവാസൈ കല്പയതി |
പ്രായശ്ചിത്തീ-വാഗ്ഘോതേ-ത്യുതുമുഖ ജുതുമുഖേ
ജുഹോതി | ജുതുനേവാസൈ കല്പയതി |
കല്പന്തേസ്മാ ജതവഃ | 5 (10)

T.B.2.3.2.3

ക്ലൃതാ അസ്മാ ജതവ ആയന്തി | ഷഡ്ഘോതാ വൈ ഭൃതാ
പ്രജാപതിരിദം സർവമസ്യജത | സ മനോസ്യജത |
മനസോധി ഗായത്രിമസ്യജത | തദ്ഗായത്രിം യശ
ആർച്ചത് | താമാലഭത | ഗായത്രിയാ അധി ഛന്ദാസ്യ
സ്യജത | ഛന്ദോഭ്യോധി സാമ | തഥ് സാമ യശ ആർച്ചത് |
തദാലഭത | 6 (10)

T.B.2.3.2.4

സാമോഽധി യജുഃഷ്യസ്യജത | യജുർഭ്യോഽധി വിഷ്ണുഃ |
 തദ്-വിഷ്ണുഃ ധൃശ ആർച്ചത് | തമാഽലഭത |
 വിഷ്ണോരധ്യോഷധീരസ്യജത | ഓഷധീഭ്യോഽധി സോമം |
 തഥ് സോമം ധൃശ ആർച്ചത് | തമാഽലഭത |
 സോമാദധി പശൂനസ്യജത | പശുഭ്യോഽധീന്ദ്രം | 7 (10)

T.B.2.3.2.5

തദിന്ദ്രം ധൃശ ആർച്ചത് | തദേനം നാതി പ്രാച്യവത | ഇന്ദ്ര ഇവ
 യശസ്വീ ഭവതി | യ ഏവം വേദ | നൈനം ധൃശോഽതി
 പ്രച്യവതേ | യദാ ഇദം കിം ച | തഥ് സർവമുത്താന
 ഏവാങ്ഗീരസഃ പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് | തദേനം പ്രതിഗൃഹീതം
 നാഹീനത് | യത് കിംച പ്രതി ഗൃഹ്ണീയാത് |
 തഥ്-സർവമുത്താനസ്ത്വാങ്ഗീരസഃ പ്രതിഗൃഹ്ണാതിത്യേവ
 പ്രതിഗൃഹ്ണീയാത് ( ) | ഇയം വാ ഉത്താന ആങ്ഗീരസഃ |
 അനയൈവൈനത്-പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി | നൈനം ഹിനസ്തി |
 ബർഹിഷാ പ്രതീയാദഗാം വാഽശാം വാ | ഏതദ്വൈ പശൂനാം
 പ്രിയം ധാമ | പ്രിയേണൈവൈനം ധാമ്നാ പ്രത്യേതി | 8 (16)
 (വിഗ്രാഹ - മൃതവ - സുഭാഽലഭ - തേന്ദ്രം - ഗൃഹ്ണീയാഥ്
 ഷഽച) (A2)

2.3.3 അനുവാകം 3 - കേശവപനാങ്ഗം പുഷ്ടിവേദനം

T.B.2.3.3.1

യോ വാ അവിദാൻ-നിവർതയതേ । വിശീർഷാ സപാപ്മാ
ഽമുഷ്ടിൻ ലോകേ ഭവതി । അഥ യോ വിദാൻ-നിവർതയതേ ।
സശീർഷാ വിപാപ്മാ ഽമുഷ്ടിൻ ലോകേ ഭവതി । ദേവതാ വൈ
സപ്ത പുഷ്ടികാമാ ന്യവർതയന്ത । അഗ്നിശ്ച പൃഥിവീ ച ।
വായുശ്ചാന്തരീക്ഷം ച । ആദിത്യശ്ച ദ്യൗശ്ച ചന്ദ്രമാഃ ।
അഗ്നിർന്യവർതയത । സ സാഹസ്ര-മപുഷ്യത് । **9 (10)**

T.B.2.3.3.2

പൃഥിവീ ന്യവർതയത । സൗഷധീഭിർ-വനസ്പതിഭി-
രപുഷ്യത് । വായുർന്യവർതയത । സ മരീചീഭി-രപുഷ്യത് ।
അന്തരീക്ഷം ന്യവർതയത । തദ്വയോഭി-രപുഷ്യത് ।
ആദിത്യോ ന്യവർതയത । സ രശ്മിഭി-രപുഷ്യത് ।
ദ്യാർന്യവർതയത । സാ നക്ഷത്രൈ-രപുഷ്യത് ( ) ।
ചന്ദ്രമാ ന്യവർതയത । സോഽഹോരാത്രൈ-രർധമാസൈർ-
മാസൈർ. ജതുഭിഃ സംവത്സരേണാ-പുഷ്യത് ।
താൻപോഷാൻ-പുഷ്യതി । യാഽസ്തേഽപുഷ്യന് ।
യ ഏവം വിദാന്നി ച വർതയതേ പരി ച । **10 (15)**

(അപുഷ്യൻ - നക്ഷത്രൈരപുഷ്യത് പഞ്ച ച) (A3)

2.3.4 അനുവാകം 4 - പ്രതിഗ്രഹമന്ത്രമഹിമജ്ഞാനം

T.B.2.3.4.1

തസ്യ വാ അഗേർ. ഹിരണ്യം പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ |
 അർധമിന്ദ്രിയസ്യാ-പാക്രാമത് | തദേതേനൈവ
 പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് | തേന വൈ സോഽർധമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-
 നുപായത്ത | അർധമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നുപായത്തേ | യ ഏവം
 ഽവിദാൻ. ഹിരണ്യം പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി | അഥ യോ ഽവിദാൻ
 പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി | അർധമസ്യേന്ദ്രിയസ്യാപ ക്രാമതി |
 തസ്യ വൈ സോമസ്യ വാസഃ പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ |
 തൃതീയമിന്ദ്രിയസ്യാ-പാക്രാമത് | 11 (10)

T.B.2.3.4.2

തദേതേനൈവ പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് | തേന വൈ സ
 തൃതീയമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നുപായത്ത |
 തൃതീയമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നുപായത്തേ | യ ഏവം
 ഽവിദാൻ. വാസഃ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി | അഥ യോ ഽവിദാൻ
 പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി | തൃതീയമസ്യേന്ദ്രിയസ്യാപ ക്രാമതി |
 തസ്യ വൈ രുദ്രസ്യ ഗാം പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ |
 ചതുർത്ഥമിന്ദ്രിയസ്യാ-പാക്രാമത് | താമേതേനൈവ
 പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് | തേന വൈ സ ചതുർത്ഥമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-

നൂപായത്ത | 12 (10)

T.B.2.3.4.3

ചതുർത്ഥമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നൂപായത്തേ | യ ഏവം വിദ്വാൻ
ഗാം പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി | അഥ യോഽവിദ്വാൻ പ്രതി
ഗൃഹ്ണാതി | ചതുർത്ഥമസ്യേന്ദ്രിയസ്യാപ് ക്രാമതി | തസ്യ
വൈ വരുണസ്യാശ്ചം പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ | പഞ്ചമിന്ദ്രിയസ്യാ-
പാക്രാമത് | തമേതേനൈവ പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് |

തേന വൈ സ പഞ്ചമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നൂപായത്ത |

പഞ്ചമിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നൂപായത്തേ |

യ ഏവം വിദ്വാൻഗാം പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി | 13 (10)

T.B.2.3.4.4

അഥ യോഽവിദ്വാൻ പ്രതിഗൃഹ്ണാതി |
പഞ്ചമമസ്യേന്ദ്രിയസ്യാപ് ക്രാമതി | തസ്യ വൈ പ്രജാപതേഃ
പുരുഷം പ്രതിജഗ്രഹുഷഃ | ഷഷ്ഠിന്ദ്രിയസ്യാ-പാക്രാമത് |
തമേതേനൈവ പ്രത്യഗൃഹ്ണാത് | തേന വൈ സ
ഷഷ്ഠിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-നൂപായത്ത | ഷഷ്ഠിന്ദ്രിയസ്യാത്മൻ-
നൂപായത്തേ | യ ഏവം വിദ്വാൻ പുരുഷം പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി |
അഥ യോഽവിദ്വാൻ പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി |
ഷഷ്ഠമസ്യേന്ദ്രിയസ്യാപ്-ക്രാമതി | 14 (10)

T.B.2.3.4.5

തസ്യ॑ വൈ॑ മനോ॒സ്തല്പം॑ പ്രതിജഗ്രഹു॒ഷഃ॑ ।
 സ॒പ്തമി॑ന്ദ്രിയ॒സ്യാ-പാ॑ക്രാമത് । തമേ॒തൈനൈ॑വ
 പ്രത്യഗൃ॑ഹ്ണാത് । തേന॑ വൈ॒ സ സ॒പ്തമി॑ന്ദ്രിയ-സ്യാ॒ത്മൻ-
 നുപാ॑ധത്ത । സ॒പ്തമി॑ന്ദ്രിയ॒സ്യാത്മൻ॑ -നുപാ॑ധത്തേ । യ ഏ॒വം
 ി॒ദ്വിദ്വാഃ॑സ്തല്പം॑ പ്രതിഗൃഹ്ണാതി । അഥ॑ യോഽവി॒ദ്വാൻ പ്രതി
 ഗൃഹ്ണാ॑തി । സ॒പ്തമി॑ന്ദ്രിയ॒സ്യാപ-ക്രാ॑മതി । തസ്യ॑ വാ
 ഉ॒ത്താന॑സ്യാ॒ങ്ഗീര॑സസ്യാ പ്രാണത് പ്രതിജഗ്രഹു॒ഷഃ॑ ।
 അ॒ഷ്ടമി॑ന്ദ്രിയ॒സ്യാ-പാ॑ക്രാമത് । **15 (10)**

T.B.2.3.4.6

തദേ॒തൈനൈ॑വ പ്രത്യഗൃ॑ഹ്ണാത് ।
 തേന॑ വൈ॒ സോഽഷ്ട॑മിന്ദ്രിയ॒സ്യാത്മൻ-നുപാ॑ധത്തേ ।
 അ॒ഷ്ടമി॑ന്ദ്രിയ॒സ്യാത്മൻ-നുപാ॑ധത്തേ । യ ഏ॒വം ി॒ദ്വിദ്വാ॑ന
 പ്രാണത് പ്രതി ഗൃഹ്ണാതി । അഥ॑ യോഽവി॒ദ്വാൻ
 പ്രതിഗൃ॑ഹ്ണാതി । അ॒ഷ്ടമി॑ന്ദ്രിയ॒സ്യാപ॑ ക്രാമതി ।
 യദ്വാ॑ ഇ॒ദം കി॑ം ച । തഥ് സർവ്വ-മു॒ത്താന॑ ഏ॒വാങ്ഗീ॑രസഃ
 പ്രത്യ॑ ഗൃഹ്ണാത് । തദേ॒നം പ്രതി॑ഗൃഹീ॒തം നാഹി॑നത് ।
 യത് കി॑ം ച പ്രതി ഗൃഹ്ണീയാത് ( ) । തഥ് സർവ്വ-മു॒ത്താന-
 സ്താ॑ങ്ഗീരസഃ പ്രതിഗൃഹ്ണാതിത്യേ॒വ പ്രതി॑ ഗൃഹ്ണീയാത് ।

ഇ॒യം വാ॑ ഉ॒ത്താന॑ ആ॒ങ്ഗീ॒രസഃ॑ । അ॒നയൈ॑വൈ॒നത്-
പ്ര॒തിഗൃ॑ഹ്ണാതി । നൈ॒നച്ഛ് ഹി॑നസ്തി । 16 (14)

(തൃതീ॑യമി॒ന്ദ്രിയ॑സ്യാപാ॒ക്രാമ॑ച്ഛ് - ച॒തുർത്ഥമി॑ന്ദ്രിയ॑സ്യാ
ത്ഥന്നു॑പായ - ത്താശ്ച॑ പ്ര॒തിഗൃ॑ഹ്ണാതി -

ഷഷ്ഠ॑മസ്യേ॒ന്ദ്രിയ॑സ്യാപ॒ക്രാമ॑ - തൃ॒ഷ്ഠമി॑ന്ദ്രിയ॑സ്യാപാ॒ക്രാമ॑ത്

- പ്ര॒തി ഗൃ॑ഹ്ണീയാച്ഛ് ച॒ത്വാരി॑ ച) (A4)

ഷഷ്ഠ॑മസ്യേ॒ന്ദ്രിയ॑സ്യാപ॒ക്രാമ॑ - തൃ॒ഷ്ഠമി॑ന്ദ്രിയ॑സ്യാപാ॒ക്രാമ॑ത്

- പ്ര॒തി ഗൃ॑ഹ്ണീയാച്ഛ് ച॒ത്വാരി॑ ച) (A4)

Special Korvai

(ത॒സ്യ വാ॑ അ॒ഗേർ ഹി॑ർണ്യച്ഛ് സോ॒മസ്യ॑ വാ॒സസ്തദേ॑തേൻ

രു॒ദ്രസ്യ॑ ഗാ॒ം താമേ॑തേന വരു॒ണസ്യാ॑ശ്ച പ്ര॒ജാപ॑തേഃ

പു॒രുഷം॑ മനോ॒സ്തപ്തം॑ തമേ॒തേനോ॑ത്താന॒സ്യ

തദേ॒തേനാ॑പ്രാണദ്യദ് വൈ)

അ॒ർധം തൃ॑തീയമ॒ഷ്ടമം॑ തച്ഛ്ച॒തുർത്ഥം॑ താ॒ം പഞ്ച॑മച്ഛ് ഷ॒ഷ്ഠച്ഛ്

സ॒പ്തമ॑ന്തം । തദേ॒തേന॑ ദേ॒വ താമേ॑തേനൈ॒കം തമേ॑തേന

ത്രീ॒ണി തദേ॑തേനൈ॒കം)

**2.3.5 അനുവാകം 5 - പ്രശ്നോത്തരരൂപോ
ബ്രഹ്മവിഷയസ്സംവാദഃ**

T.B.2.3.5.1

ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി । യദ്-ദശഹോതാരഃ സത്രമാസത ।
കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ട്സർധ്നുവന് । കേന പ്രജാ
അസൃജന്തേതി । പ്രജാപതിനാ വൈ തേ ഗൃഹപതിനാ
ട്സർധ്നുവന് । തേന പ്രജാ അസൃജന്ത । യച്ചതുർഹോതാരഃ
സത്രമാസത । കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ട്സർധ്നുവന് ।
കേനൗഷധീ-രസൃജന്തേതി । സോമേന വൈ തേ
ഗൃഹപതിനാ ട്സർധ്നുവന് । **17 (10)**

T.B.2.3.5.2

തേനൗഷധീ-രസൃജന്ത । യത് പഞ്ചഹോതാരഃ സത്രമാസത ।
കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ട്സർധ്നുവന് । കേനൈദ്യോ
ലോകേദ്യോഽസുരാൻ പ്രാണുദന്ത । കേനൈഷാം
പശൂനവൃണ്ണതേതി । അഗ്നിനാ വൈ തേ ഗൃഹപതിനാ
ട്സർധ്നുവന് । തേനൈദ്യോ ലോകേദ്യോഽസുരാൻ-പ്രാണുദന്ത ।
തേനൈഷാം പശൂനവൃണ്ണത । യഥ് ഷഡ്ഹോതാരഃ
സത്രമാസത । കേന തേ ഗൃഹപതിനാ ട്സർധ്നുവന് । **18 (10)**

T.B.2.3.5.3

കേന॑ർത്സു॒ന-ക॑പ്ല॒യന്തേ॑തി । ധാ॒ത്രാ॒ വൈ॑ തേ॒ ഗൃ॒ഹപ॑തിനാ
ssർധ്നു॑വൻ । തേന॑ർത്സു॒നക॑പ്ല॒യന്തേ॑ । യഥ്॑ സ॒പ്തഹോ॑താരഃ
സ॒ത്രമാ॑സത । കേന॑ തേ॒ ഗൃ॒ഹപ॑തിനാ ssർധ്നു॑വൻ ।
കേന॑ സു॒വരാ॑യൻ । കേനേമാ॑ൻ ഘോ॒കാൻമ്-സ॑മ॒തന്വ॑ന്നിതി ।
അ॒ര്യംണാ॑ വൈ॒ തേ॒ ഗൃ॒ഹപ॑തിനാ ssർധ്നു॑വൻ । തേന॑
സു॒വരാ॑യൻ । തേനേമാ॑ൻ ഘോ॒കാൻമ്-സ॑മ॒തന്വ॑ന്നിതി । 19 (10)

T.B.2.3.5.4

ഏ॒തേ॒ വൈ॒ ദേ॒വാ ഗൃ॒ഹപ॑തയഃ । താൻ. യ ഏ॒വം ഘി॑ദ്വാൻ ।
അ॒പ്യന്യ॑സ്യ॒ ഗാർ.ഹ॑പതേ॒ ദീക്ഷ॑തേ । അ॒വാ॒ന്തര॑മേ॒വ
സ॒ത്രിണാ॑-മ്യ॒ധ്യാതി॑ । യോ॒ വാ അ॑ര്യമ॒ണം ഘേ॑ദ ।
ദാ॒നകാ॑മാ അ॒സ്മൈ പ്ര॑ജാ॒ ഭവ॑ന്തി । യജ്ഞോ॑ വാ അ॒ര്യമാ॑ ।
ആ॒ര്യാ॑വ॒സതി॑രിതി॒ വൈ॒ തമാ॑ഹു॒ര്യം പ്ര॑ശ॒സ്ന്തി ।
ആ॒ര്യാ॑ വ॒സതി॑ർഭവതി । യ ഏ॒വം ഘേ॑ദ । 20 (10)

T.B.2.3.5.5

യദാ॑ ഇ॒ദം കി॑ം ച । തഥ്॑ സ॒ർവം ച॑തു॒ർ.ഹോ॑താരഃ ।
ച॑തു॒ർ.ഹോ॑ത്യു॒ദ്യോധി॑ യജ്ഞോ॑ നിർമി॒തഃ । സ യ ഏ॒വം
ഘി॑ദ്വാൻ. വി॒വദേ॑ത । അ॒ഹമേ॑വ ഭൂ॒യോ വേ॑ദ ।
യശ്ച॑തു॒ർ.ഹോ॑ത്ഋ॒ണ. വേ॑ദേതി । സ ഹ്യേ॑വ ഭൂ॒യോ വേ॑ദ ।

യശ്ചതുർ.ഹോത്ജ്ഞൻ. വേദ | യോ വൈ ചതുർ.ഹോത്യുണാച്ഛു
ഹോത്ജ്ഞൻ. വേദ | സർവാസു പ്രജാസ്വന്നമത്തി | 21 (10)

T.B.2.3.5.6

സർവാ ദിശോഽഭിജയതി | പ്രജാപതിർവൈ ദശഹോത്യുണാച്ഛു
ഹോതാ || സോമശ്ചതുർ.ഹോത്യുണാച്ഛു ഹോതാ || അഗ്നിഃ
പഞ്ചഹോത്യുണാച്ഛു ഹോതാ || ധാതാ ഷഡ്ഹോത്യുണാച്ഛു
ഹോതാ || അര്യമാ സപ്തഹോത്യുണാച്ഛു ഹോതാ || ഏതേ വൈ
ചതുർ.ഹോത്യുണാച്ഛു ഹോതാരഃ | താൻ. യ ഏവം വേദ |
സർവാസു പ്രജാസ്വന്നമത്തി | സർവാ ദിശോഽഭി
ജയതി ( ) | 22 (10) (ആർധ്നുവ - നാധ്നുവ - നിത്യേ -
വം വേദാ - ത്തി - സർവാ ദിശോഭി ജയതി) (A5)
(വൈ തേന സത്രം കേന)

2.3.6 അനുവാകം - ഹോത്യുപ്രശംസാപ്രസങ്ഗേന
കൃതൂനാമൃതിഗ് വിശേഷവ്യവസ്ഥാപനം,
അഗ്നിഹോത്രസ്യ പ്രാശസ്ത്വം ച

T.B.2.3.6.1

പ്രജാപതിഃ പ്രജാഃ സൃഷ്ട്വാ വ്യസ്രച്ഛത | സ ഹൃദയം ദൂതോ
ഽശയത് | ആത്മൻ. ഹാ(3) ഇത്യഹായത് |
ആപഃ പ്രത്യശൃണ്വന് | താ അഗ്നിഹോത്രേണൈവ

യജ്ഞക്രതുനോപ പര്യാവർത്തന്ത | താഃ കുസിന്ധമുപഹന് |
തസ്മാദഗ്നിഹോത്രസ്യ യജ്ഞക്രതോഃ | ഏക ജൃതിക് |
ചതുഷ്ക്വതോഹായത് | അഗ്നിർ-വായു-രാദിത്യ-
ശ്ചന്ദ്രമാഃ | 23 (10)

T.B.2.3.6.2

തേ പ്രത്യശൃണ്വന് | തേ ദർ.ശപൂർണമാസാഭ്യമേവ
യജ്ഞക്രതുനോപ പര്യാവർത്തന്ത | ത ഉപഹൗ-
ശ്ചതാര്യങ്ഗാനി | തസ്മാദ്-ദർ.ശപൂർണമാസയോർ
യജ്ഞക്രതോഃ | ചതാർ ജൃതിജഃ | പഞ്ച കൃതോഹായത് |
പശവഃ പ്രത്യശൃണ്വന് | തേ ചാതുർമാസൈരേവ
യജ്ഞക്രതുനോപ പര്യാവർത്തന്ത | ത ഉപഹൗൻ ലോമ ഉരവിം
മാധുസമസ്ഥി മജ്ജാനം | തസ്മാച്ഛാതുർമാസ്യാനാം
യജ്ഞക്രതോഃ | 24 (10)

T.B.2.3.6.3

പഞ്ചർതിജഃ | ഷട്കൃതോഹായത് | ജൃതവഃ പ്രത്യശൃണ്വന് |
തേ പശുബന്ധേനൈവ യജ്ഞക്രതുനോപ പര്യാവർത്തന്ത |
ത ഉപഹൗൻമ്-സ്തനാവാന്ധൗ ശിശ്മവാഞ്ചം പ്രാണം |
തസ്മാത്-പശുബന്ധസ്യ യജ്ഞക്രതോഃ | ഷഡ്യൃതിജഃ |
സപ്തകൃതോഹായത് | ഹോത്രാഃ പ്രത്യശൃണ്വന് |

താഃ സൗമ്യേനൈവാധാരേണ യജ്ഞക്രതുനോപ

പര്യാവർത്തന്ത | 25 (10)

T.B.2.3.6.4

താ ഉപൗഹൻമ്-സപ്തശീർഷ്യണ്യാൻ-പ്രാണാൻ | തസ്മാമ്-

സൗമ്യസ്യായാരസ്യ യജ്ഞക്രതോഃ | സപ്ത ഹോത്രോഃ

പ്രാചീർവഷ്ട്കുർവന്തി | ദശകൃത്യോഽഹായത് |

തപഃ പ്രത്യശ്യണോത് | തത്-കർമ്മണൈവ സംവത്സരേണ

സർവൈർ യജ്ഞക്രതുഭിരുപ പര്യാവർത്തന്ത |

തഥ് സർവമാത്മാന-മപരിവർഗ-മുപൗഹത് | തസ്മാമ്-

സംവത്സരേ സർവേ യജ്ഞക്രതവോഽവരുധ്യന്തേ |

തസ്മാദ്-ദശഹോതാ ചതുർ.ഹോതാ | പഞ്ചഹോതാ ഷഡ്ഹോതാ

സപ്തഹോതാ ( ) | ഏകഹോത്രേ ബലിച് ഹരന്തി |

ഹരന്ത്യസ്മൈ പ്രജാ ബലിം | ഐനമപ്രതിഖ്യാതം ഗച്ഛതി |

യ ഏവം വേദ | 26 (14) (ചന്ദ്രമാ - ശ്യാതുർമാസ്യാനാം

യജ്ഞക്രതോ - രധാരേണ യജ്ഞക്രതുനോപ പര്യാവർത്തന്ത -

സപ്തഹോതാ ചതാരി ച) (A6)

2.3.7 അനുവാകം 7 - അഗ്നിഹോത്രസ്യ സർവക്രതുരുദ്ഭാവസാധനേന പ്രശംസാ

T.B.2.3.7.1

പ്രജാപതിഃ പുരുഷ-മസ്യജത | സോഽഗ്നിർബ്രവീത് | മമായ-
മന്നമസ്തിതി | സോഽബിഭേത് | സർവം ഞൈ മാഽയം
പ്രധക്ഷ്യതീതി | സ ഏതാഽ-ശ്ചതുർ.ഹോത്ഋനാത്ഥ-
സ്പരണാനപശ്യത് | താനജുഹോത് | തൈർവൈ സ ആത്മാൻ-
മസ്തുണോത് | യദഗ്നിഹോത്രം ജുഹോതി | ഏകഹോതാരമേവ
തദ്-യജ്ഞക്രതു-മാപ്നോത്യഗ്നിഹോത്രം | **27 (10)**

T.B.2.3.7.2

കുസിന്ധം ചാത്ഥനഃ സ്തുണോതി | ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം
ഗച്ഛതി | ചതുരുന്നയതി | ചതുർ.ഹോതാരമേവ
തദ്-യജ്ഞക്രതു-മാപ്നോതി ദർ.ശപുർണമാസൗ | ചതാരി
ചാത്ഥനോഽങ്ഗാനി സ്തുണോതി | ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം
ഗച്ഛതി | ചതുരുന്നയതി | സമിത്പഞ്ചമീ | പഞ്ചഹോതാരമേവ
തദ്-യജ്ഞക്രതു-മാപ്നോതി ചാതുർമാസ്യാനി |
ലോമ ചരവീം മാഽസമസ്ഥി മജ്ജാനം | **28 (10)**

T.B.2.3.7.3

താനി ചാത്മനഃ സ്വുണോതി । ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം
ഗച്ഛതി । ചതുരൂന്നയതി । ദിർജുഹോതി । ഷഡ്ഘോതാരമേവ
തദ്-യജ്ഞക്രതു-മാപ്നോതി പശുബന്ധം । സ്തനാവാന്ധൗ
ശിശ്നമവാഞ്ചം പ്രാണം । താനി ചാത്മനഃ സ്വുണോതി ।
ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി । ചതുരൂന്നയതി ।
ദിർജുഹോതി । **29 (10)**

T.B.2.3.7.4

സമിഥ് സപ്തമീ । സപ്തഹോതാരമേവ തദ്-യജ്ഞക്രതു-
മാപ്നോതി സൗമ്യ-മധരം । സപ്ത ചാത്മനഃ ശീർഷണ്യാൻ-
പ്രാണാൻഥ്-സ്വുണോതി । ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി ।
ചതുരൂന്നയതി । ദിർജുഹോതി । ദിർനിമാർഷി ।
ദിഃ പ്രാശ്നാതി । ദശഹോതാരമേവ തദ്-യജ്ഞക്രതു-മാപ്നോതി
സംഘ്മസരം । സർവം ചാത്മാന-മപരിവർഗഃ
സ്വുണോതി ( ) । ആദിത്യസ്യ ച സായുജ്യം ഗച്ഛതി । **30 (11)**
(അഗ്നിഹോത്രം - മജ്ജാനം - ദിർജുഹോ - തൃപരിവർഗഃ
സ്വുണോത്യേകം ച) (A7)

2.3.8 അനുവാകം 8 - സൃഷ്ടിസാധനത്വേന

ഹോത്യമന്ത്രാസാമർത്ഥ്യ പ്രശംസാ

T.B.2.3.8.1

[(അപക്രാമത ഗർഭിണ്യഃ) is only instruction , not a mantra]

പ്രജാപതി-രകാമയത പ്രജായേയേതി । സ തപോഽതപ്യത ।
സോഽന്തർവാനഭവത് । സ ഹരിതഃ ശ്യാവോഽഭവത് ।
തസ്മാദ്-സ്രുന്തർവതീ । ഹരിണീ സതീ ശ്യാവാ ഭവതി ।
സ വിജായമാനോ ഗർഭേണാതാമ്യത് । സ താന്തഃ കൃഷ്ണഃ
ശ്യാവോഽഭവത് । തസ്മാത് താന്തഃ കൃഷ്ണഃ ശ്യാവോ ഭവതി ।
തസ്യോസുരേവാജീവത് । 31 (10)

T.B.2.3.8.2

തേനാസുനാഽസുരാമസ്യജത । തദസുരാണാ-മസുരത്വം ।
യ ഏവമസുരാണാ-മസുരത്വം ഘോഭ । അസുമാനേവ ഭവതി ।
നൈനമസുർജഹാതി । സോഽസുരാൻമ് സൃഷ്ട്യാ പിതേവാ
മന്യത । തദനു പിതൃജനസ്യജത । തത്-പിതൃണാം പിതൃത്വം ।
യ ഏവം പിതൃണാം പിതൃത്വം ഘോഭ । പിതേവൈവ സ്യാനാം
ഭവതി । 32 (10)

T.B.2.3.8.3

യന്ത്യസ്യ പിതരോ ഹവം । സ പിതൃജൻമ് സൃഷ്ട്യാ
ഽമനസ്യത് । തദനു മനുഷ്യാ-നസ്യജത ।

തന്മനുഷ്യാണാം മനുഷ്യത്വം ।
 യ ഏവം മനുഷ്യാണാം മനുഷ്യത്വം ഘോഭ ।
 മനസ്വേവ ഭവതി । നൈനം മനുർജഹാതി ।
 തസ്മൈ മനുഷ്യാൻമി സസ്യജാനായ । ദിവം ഭവത്രോ ഭവത് ।
 തദനു ഭവാനസ്യജത ( ) । തദ്-ഭവാനാം ഭവത്വം ।
 യ ഏവം ഭവാനാം ഭവത്വം ഘോഭ । ദിവം ഹൈവാസ്യ
 ഭവത്രോ ഭവതി । താനി വാ ഏതാനി ചതാര്യംഭാഷ്സി ।
 ഭവാ മനുഷ്യാഃ പിതരോഽസുരാഃ । തേഷു സർവേഷാംഭോ
 നഭ ഇവ ഭവതി । യ ഏവം ഘോഭ । **33 (17) (അജീവഥ് -
 സ്വാനാം ഭവതി - ഭവാനസ്യജത സപ്ത ച) (A8)**

**2.3.9 അനുവാകം 9 - വായുരൂപതജ്ഞാനേന
 ഹോത്യമന്ത്രാണാം പ്രശംസാ**

T.B.2.3.9.1

[(യമാസ്ഥാനം ഗർഭിണ്യഃ) - is only instruction , not a mantra]
 ബ്രഹ്മവാദിനോ വദന്തി । യോ വാ ഇമം ഘോഭിദ്യാത് ।
 യതോഽയം പവതേ । യദഭി പവതേ । യദഭി സംപവതേ ।
 സർവമായുരിയാത് । ന പുരാ ഽഽയുഷഃ പ്രമീയേത । പശുമാൻമി
 സ്യാത് । വിന്ദേത പ്രജാം । യോ വാ ഇമം ഘോഭ । **34 (10)**

T.B.2.3.9.2

യതോഽയം പവതേ | യദഭി പവതേ | യദഭി സംപവതേ |
സർവ്വമായുരേതി | ന പുരാഽഽയുഷഃ പ്രമീയതേ | പശുമാൻ
ഭവതി | വിന്ദതേ പ്രജാം | അദ്ഭ്യഃ പവതേ | അപോഽഭി പവതേ |
അപോഽഭി സംപവതേ | **35 (10)**

T.B.2.3.9.3

അസ്യഃ പവതേ | ഇമാമഭി പവതേ | ഇമാമഭി സംപവതേ |
അഗ്നഃ പവതേ | അഗ്നിമഭി പവതേ | അഗ്നിമഭി സം പവതേ |
അന്തരീക്ഷാത് പവതേ | അന്തരീക്ഷമഭി പവതേ |
അന്തരീക്ഷമഭി സം പവതേ | ആദിത്യാത് പവതേ | **36 (10)**

T.B.2.3.9.4

ആദിത്യമഭി പവതേ | ആദിത്യമഭി സം പവതേ | ദ്യോഃ പവതേ |
ദിവമഭി പവതേ | ദിവമഭി സം പവതേ | ദിഗ്ഭ്യഃ പവതേ |
ദിശോഽഭി പവതേ | ദിശോഽഭി സം പവതേ | സ യത്-
പുരസ്താദാതി | പ്രാണ ഏവ ഭൂത്വാ പുരസ്താദാതി | **37 (10)**

T.B.2.3.9.5

തസ്മാത്-പുരസ്താ-ദാന്തം | സർവാഃ പ്രജാഃ പ്രതി നന്ദന്തി |
പ്രാണോ ഹി പ്രിയഃ പ്രജാനാം | പ്രാണ ഇവ പ്രിയഃ പ്രജാനാം
ഭവതി | യ ഏവം ഘേദ | സ വാ ഏഷ പ്രാണ ഏവ |

അഥ യദ്-ദക്ഷിണതോ വാതി । മാതരിശൈവ ഭൂത്യാ
ദക്ഷിണതോ വാതി । തസ്മാദ്-ദക്ഷിണതോ വാന്തം വിദ്യാത് ।
സർവാ ദിശ ആവാതി । 38 (10)

T.B.2.3.9.6

സർവാ ദിശോഽനു വിവാതി । സർവാ ദിശോഽനു
സംവാതീതി । സ വാ ഏഷ മാതരിശൈവ । അഥ യത്-
പശ്ചാദാതി । പവമാന ഏവ ഭൂത്യാ പശ്ചാദാതി । പൃതമസ്മാ
ആഹരന്തി । പൃതമുപഹരന്തി । പൃതമശ്നാതി । യ ഏവം വേദ ।
സ വാ ഏഷ പവമാന ഏവ । 39 (10)

T.B.2.3.9.7

അഥ യദുത്തരതോ വാതി । സവിതൈവ ഭൂത്യാത്തരതോ
വാതി । സവിതൈവ സ്യാനാം ഭവതി । യ ഏവം വേദ ।
സ വാ ഏഷ സവിതൈവ । തേ യ ഏനം പുരസ്താദായന്ത-
മുപവദന്തി । യ ഏവാസ്യ പുരസ്താത്-പാപ്മനഃ ।
താഽസ്മേ ഽപഘ്നന്തി । പുരസ്താദിതരാൻ-പാപ്മനഃ സചന്തേ ।
അഥ യ ഏനം ദക്ഷിണത ആയന്ത-മുപവദന്തി । 40 (10)

T.B.2.3.9.8

യ ഏവാസ്യ ദക്ഷിണതഃ പാപ്മനഃ । താഽസ്മേ ഽപഘ്നന്തി ।
ദക്ഷിണത ഇതരാൻ പാപ്മനഃ സചന്തേ ।

അഥ യ ഏനം പശ്ചാദായന്ത-മുപവദന്തി ।
 യ ഏവാസ്യ പശ്ചാത്-പാപ്മാനഃ । താഽസ്മൈ ഹൃഷ്ണന്തി ।
 പശ്ചാദിതരാൻ-പാപ്മനഃ സചന്തേ ।
 അഥ യ ഏനമുത്തരത ആയന്തമുപ വദന്തി ।
 യ ഏവാസ്മൈത്തരതഃ പാപ്മാനഃ ।
 താഽസ്മൈ ഹൃഷ്ണന്തി । **41 (10)**

T.B.2.3.9.9

ഉത്തരത ഇതരാൻ പാപ്മനഃ സചന്തേ । തസ്മാ ദേവം വിദാൻ ।
 വീവ നൃത്യേത് । പ്രേവ ചലേത് । വൃസ്മൈവാക്ഷ്യഃ ദാഷേത ।
 മണ്ടയേദിവ । ക്രാമയേദിവ । ശൃങ്ഗായേതേവ ।
 ഉത മോപവദേയുഃ । ഉത മേ പാപ്മാന-മപഹനൃരിതി ( ) ।
 സ യാം ദിശം സനിമേഷ്യൻമ-സ്യാത് । യദാ താം ദിശം
 വാതോ വായാത് । അഥ പ്രവേയാത് । പ്ര വാ ധാപയേത് ।
 സാതമേവ രദിതം വ്യൂഢം ഗന്ധമദി പ്രച്യവതേ । ആസ്മ്യ
 തം ജനപദം പൂർവാ കീർതിർഗച്ഛതി । ദാനകാമാ അസ്മൈ
 പ്രജാ ഭവന്തി । യ ഏവം വേദ । **42 (18)**

(വേദ - സംപവത - ആദിത്യാത് പവതേ - വാത്യാ - വാത്യേ
 - ഷ പവമാന ഏവ - ദക്ഷിണത ആയന്തമുപ വദൻ -

തൃത്തരതഃ പാപ്മാനസ്തോസ്മേ സപ്ത - നീത്യഷ്ടൗ ച) (A9)

2.3.10 അനുവാകം 10 - ദശഹോതൃമന്ത്രാനാം കാമ്യപ്രയോഗഃ

T.B.2.3.10.1

പ്രജാപതിഃ സോമ്യ് രാജാനമസ്യജത |
തം ത്രയോ വേദാ അന്വസ്യജ്യന്ത | താൻ. ഹസ്യേഽകുരുത |
അഥ ഹ സീതാ സാവിത്രി | സോമ്യ് രാജാനം ചകമേ |
ശ്രദ്ധാമു സ ചകമേ | സാ ഹ പിതരം പ്രജാപതി-
മുപസസാര | ത്യ് ഹോവാച | നമസ്മേ അസ്തു ദഗവഃ |
ഉപ ത്യാഽയാനി | **43 (10)**

T.B.2.3.10.2

പ്ര ത്യാ പദ്യേ | സോമം ഞ്വൈ രാജാനം കാമയേ |
ശ്രദ്ധാമു സ കാമയത ഇതി | തസ്യാ ഉ ഹ സ്ഥാഗരമലങ്കാരം
കല്പയിത്യാ | ദശഹോതാരം പുരസ്താദ്-വ്യാഖ്യായ |
ചതുർ.ഹോതാരം ദക്ഷിണതഃ | പഞ്ച ഹോതാരം പശ്ചാത് |
ഷഡ്ഹോതാര-മുത്തരതഃ | സപ്തഹോതാര-മുപരിഷ്ടാത് |
സംഭാരൈശ്ച പതിഭിശ്ച മുഖൈഽലക്യത്യ | **44 (10)**

T.B.2.3.10.3

ആസ്യാർധം ഹ്വപ്രാജ | താപ് ഹോദീക്ഷ്യോവാച | ഉപ
മാസ്മർത്തസേതി | തപ് ഹോവാച | ഭോഗം തു മ ആചക്ഷ |
ഏതൻ മ ആചക്ഷ | യത്തേ പാണാവിതി | തസ്യാ ഉ ഹ
ത്രീൻ. വേദാൻ പ്രദദാ | തസ്മാദു ഹ സ്രിയോ ഭോഗമൈവ
ഹാരയന്തേ | സ യഃ കാമയേത പ്രിയഃ സ്യാമിതി | **45 (10)**

T.B.2.3.10.4

യം ഹ്വാ കാമയേത പ്രിയഃ സ്യാദിതി | തസ്മാ ഏതഃ സ്ഥാഗര-
മലങ്കാരം കല്പയിത്യാ | ദശഹോതാരം പുരസ്താദ്-വ്യാഖ്യായ |
ചതുർഹോതാരം ദക്ഷിണതഃ | പഞ്ചഹോതാരം പശ്ചാത് |
ഷഡ്ഹോതാര-മുത്തരതഃ | സപ്തഹോതാ-രമുപരിഷ്ടാത് |
സംഭാരൈശ്ച പതിഭിശ്ച മുഖേഽലക്യത്യ |
ആസ്യാർധം ഹ്വജേത് | പ്രിയോ ഹൈവ ഭവതി ( ) | **46 (10)**

(അയാ - ന്യലക്യത്യ - സ്യാമിതി - ഭവതി) (A10)

**2.3.11 അനുവാകം 11 - ദശഹോത്രാദിമന്ത്രനാമ്നാഃ
പ്രവൃത്തിനിമിത്തം**

T.B.2.3.11.1

ബ്രഹ്മാത്മൻ-വദസ്യജത | തദകാമയത | സമാത്മനാ
പദ്യേയേതി | ആത്മൻ-നാത്മൻ-നിത്യമന്ത്രയത | തസ്മൈ

ദശമ്യ് ഹൃതഃ പ്രത്യശൃണോത് | സ ദശഹൃതോഽഭവത് |
 ദശഹൃതോ ഹ വൈ നാമൈഷഃ | തം വാ ഏതം ദശഹൃത്യ്
 സന്തം | ദശഹോതേത്യാചക്ഷതേ പരോക്ഷേണ |
 പരോക്ഷപ്രിയാ ഇവ ഹി ദേവാഃ | **47 (10)**

T.B.2.3.11.2

ആത്മൻ-നാത്മൻ-നിത്യമന്ത്രയത | തസ്മൈ സപ്തമ്യ് ഹൃതഃ
 പ്രത്യശൃണോത് | സ സപ്തഹൃതോഽഭവത് | സപ്തഹൃതോ ഹ
 വൈ നാമൈഷഃ | തം വാ ഏത്യ് സപ്തഹൃത്യ് സന്തം |
 സപ്തഹോതേത്യാചക്ഷതേ പരോക്ഷേണ | പരോക്ഷപ്രിയാ ഇവ
 ഹി ദേവാഃ | ആത്മൻ-നാത്മൻ-നിത്യമന്ത്രയത | തസ്മൈ
 ഷഷ്ഠ്യ് ഹൃതഃ പ്രത്യശൃണോത് | സ ഷഷ്ഠ്യോഽഭവത് | **48 (10)**

T.B.2.3.11.3

ഷഷ്ഠ്യോഽഭവത് ഹ വൈ നാമൈഷഃ | തം വാ ഏത്യ് ഷഷ്ഠ്യോഽഭവത്
 സന്തം | ഷഷ്ഠോതേത്യാചക്ഷതേ പരോക്ഷേണ |
 പരോക്ഷപ്രിയാ ഇവ ഹി ദേവാഃ | ആത്മൻ-നാത്മൻ-
 നിത്യമന്ത്രയത | തസ്മൈ പഞ്ചമ്യ് ഹൃതഃ പ്രത്യ ശൃണോത് |
 സ പഞ്ച ഹൃതോഽഭവത് | പഞ്ചഹൃതോ ഹ വൈ നാമൈഷഃ |
 തം വാ ഏതം പഞ്ചഹൃത്യ് സന്തം |

പഞ്ചഹോതേത്യാചക്ഷതേ പരോക്ഷേണ | 49 (10)

T.B.2.3.11.4

പരോക്ഷപ്രിയാ ഇവ ഹി ദേവാഃ | ആത്മൻ-നാത്മൻ-
നിത്യമന്ത്രയത | തസ്മൈ ചതുർത്ഥ്യ ഹൃതഃ പ്രത്യശൃണോത് |
സ ചതുർ.ഹൃതോഽഭവത് | ചതുർ.ഹൃതോ ഹ വൈ നാമൈഷഃ |

തം വാ ഏതം ചതുർ.ഹൃത്യ സന്തം |

ചതുർ.ഹോതേത്യാചക്ഷതേ പരോക്ഷേണ | പരോക്ഷപ്രിയാ
ഇവ ഹി ദേവാഃ | തമബ്രവീത് | താം വൈ മേ നേദിഷ്യ്യ ഹൃതഃ
പ്രത്യശ്രൗഷീഃ ( ) | തായൈ-നാനാവ്യാതാര ഇതി |

തസ്മാന്നു ഹൈനാഽ-ശ്ചതുർ.ഹോതാര ഇത്യാചക്ഷതേ |

തസ്മാ-ചുശ്രൂഷുഃ പുത്രാണാഽ ഹൃദ്യതമഃ |

നേദിഷ്ടോ ഹൃദ്യതമഃ | നേദിഷ്ടോ ബ്രഹ്മണോ ഭവതി |

യ ഏവം വേദ | 50 (16) (ദേവാഃ - ഷഡ്വൃതോഽഭവത് - പഞ്ച
ഹോതേത്യാചക്ഷതേ പരോക്ഷേണാ - ശ്രൗഷീഃ ഷട്ച) (A11)

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-
(ബ്രഹ്മവാദിനഃ കിം - ദക്ഷിണാം - യോ വാ അവിദാൻ -
തസ്യ വൈ - ബ്രഹ്മവാദിനോ യദ് ദശഹോതാരഃ-പ്രജാപതി
വ്യസ്രം - പ്രജാപതിഃ പുരുഷം - പ്രജാപതിരകാമയത

തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണം-(TB 2.3)

സ തപഃ സോഽന്തർവാൻ - ബ്രഹ്മവാദിനോ യോ വാ ഇമം
 വിദ്യാത് - പ്രജാപതിഃ സോമ്യ രാജാനം - ബ്രഹ്മാത്
 മന്വദേകാദശ)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of dasanis :-

(ബ്രഹ്മവാദിന - സുസ്യ വാ അഗേർ - യദാ ഇദം കിംച -
 പ്രജാപതിരകാമയത - യ ഏവാസ്യ ദക്ഷിണതഃ പഞ്ചാശത്)

First and Last Padam 2nd Ashtakam 3rd Prapaatakam :-

(ബ്രഹ്മവാദിനോ - യ ഏവം വേദ)

। ഹരിഃ ഓം ।

। കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണേ
 ദിതീയാഷ്ടകേ തൃതീയഃ പ്രപാഠകഃ സമാപ്തഃ ।

Details of Dasani & Vaakyams for Ashtakam 2 – Prapaatakam 3 – TB 2.3

	Dasani	Vaakyams
Anuvakam 1	3	36
Anuvakam 2	5	56
Anuvakam 3	2	25
Anuvakam 4	6	64
Anuvakam 5	6	60
Anuvakam 6	4	44
Anuvakam 7	4	41
Anuvakam 8	3	37
Anuvakam 9	9	98
Anuvakam 10	4	40
Anuvakam 11	4	46
Total →	50	547

2.4 ദിതീയാഷ്ടകേ ചതുർത്ഥഃ പ്രപാഠകഃ - ഉപഹോമാഃ

2.4.1 അനുവാകം 1 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.1.1

ജുഷ്ടോ ദമുനാ അതിമിർദുരോണേ । ഇമം നോ യജ്ഞമുപ
 യാഹി വിദാൻ । വിശ്വാ അഗ്നേഭി യുജോ വിഹത്യ ।
 ശത്രുയതാമാദരാ ഭോജനാനി । അഗ്നേ ശര്യ മഹതേ
 സൗഭഗായ । തവ ദ്യുമാന്യുത്തമാനി സന്തു । സം ജാസ്യത്യച്ഛ
 സുയമമാ കൃണുഷ്യ । ശത്രുയതാമഭിതിഷ്ഠാ മഹാച്ഛി ।
 അഗ്നേ യോ നോഭിതോ ജനഃ ।
 വൃകോ വാരോ ജിഹ്വാച്ഛതി । **1 (10)**

T.B.2.4.1.2

താഴസ്താം വൃത്രഹഞ്ജഹി । വസ്യസ്തുഭ്യ-മാദര । അഗ്നേ
 യോ നോഭിദാസതി । സമാനോ യശ്ച നിഷ്ട്യഃ । ഇധുസ്യേവ
 പ്രക്ഷായതഃ । മാ തസ്യോച്ഛേഷി കിഞ്ചന । തമിന്ദ്രാഭിഭൂർസി ।
 ദേവോ വിജ്ഞാതവീര്യഃ । വൃത്രഹാ പുരുചേതനഃ ।
 അപ പ്രാച ഇന്ദ്ര വിശ്വാച്ഛ അമിത്രാൻ । **2 (10)**

T.B.2.4.1.3

അപാപാചോ അഭിഭൂതേ നൂദസ്യ | അപോദീചോ അപ
ശൂരധരാച ഊരൗ | യഥാ തവ ശർമന്മദേമ | തമിന്ദ്രം
വാജയാമസി | മഹേ വ്യത്രായ ഹന്തവേ | സ വൃഷാ വൃഷഭോ
ഭുവത് | യുജേ രഥം ഗവേഷണ്യ ഹരിഭ്യാം | ഉപ ബ്രഹ്മാണി
ജുജുഷാണ-മസ്ഥുഃ | വിബാധിഷ്ടാസ്യ രോദസീ മഹിതാ |
ഇന്ദ്രോ വ്യത്രാണ്യപ്രതീ ജഘ്നാൻ | **3 (10)**

T.B.2.4.1.4

ഹവ്യവാഹ-മഭിമാതിഷാഹം | രക്ഷോഹണം പൃതനാസു
ജിഷ്ണും | ജ്യോതിഷ്ഠന്തം ദീഭ്യതം പുരന്ധിം | അഗ്നിഃ
സിഷ്ടകൃതമാ ഹുവേമ | സിഷ്ടമഗ്നേ അഭി തത് പൃണാഹി |
വിശ്വാ ദേവ പൃതനാ അഭിഷ്യ | ഉരൂം നഃ പൻമാം
പ്രദിശൻവി ഭാഹി | ജ്യോതിഷ്ഠധേഹ്യജരം ന ആയുഃ |
താമഗ്നേ ഹവിഷ്ഠന്തഃ | ദേവം മർതാസ ഇഝതേ | **4 (10)**

T.B.2.4.1.5

മന്യേ ത്വാ ജാതവേദസം | സ ഹവ്യാ വക്ഷ്യാസനുഷക് |
വിശ്വാന്വി നോ ദുർഗഹാ ജാതവേദഃ | സിന്ധും ന നാവാ
ദുരിതാതിപർഷി | അഗ്നേ അത്രിവൻ മനസാ ഗൃണാനഃ |
അസ്താകം ബോധ്യവിതാ തന്നുനാം | പൃഷാ ഗാ അന്വേതു നഃ |

പുഷാ രക്ഷതാർവതഃ | പുഷാ വാജപ് സനോതു നഃ |

പുഷോമാ ആശാ അനുവേദ സർവാഃ | 5 (10)

T.B.2.4.1.6

സോ അസ്മാപ് അഭയതമേന നേഷത് | സ്വസ്തിദാ അഹ്യുണിഃ
സർവവീരഃ | അപ്രയുച്ഛൻ പുര ഏതു പ്രജാനന് | തമഗേ
സപ്രഥാ അസി | ജുഷോ ഹോതാ വരേണ്യഃ | തായാ യജ്ഞം
വിതന്വതേ | അഗ്നീ രക്ഷാപ്സി സേധതി |

ശുക്രശോചിരമർത്യഃ | ശുചിഃ പാവക ഈഡ്യഃ |

അഗേ രക്ഷാണോ അപ്ഹസഃ | 6 (10)

T.B.2.4.1.7

പ്രതിഷ്ഠ ദേവ രീഷതഃ | തപിഷ്ഠരജരോ ദഹ | അഗേ
ഹപ്സി ന്യത്രിണം | ദീദ്യൻ മർത്യേഷാ | സോ ക്ഷയേ
ശുചിപ്രത | ആ വാത വാഹി ദേഷജം | വി വാത വാഹി
യദ്രപഃ | തപ്ഹി വിശാ ദേഷജഃ | ദേവാനാം ദൂത ഈയസേ |

ദാവീമൗ വാതൗ വാതഃ | 7 (10)

T.B.2.4.1.8

ആ സിന്ധോരാ പരാവതഃ | ദക്ഷം മേ അന്യ ആവാതു |
പരാന്യോ വാതു യദ്രപഃ | യദദോ വാത തേ ഗൃഹേ |
അമൃതസ്യ നിധിർഹിതഃ | തതോ നോ ദേഹി ജീവസേ |

തതോ നോ ധേഹി ഭേഷജം | തതോ നോ മഹ ആവഹ | വാത
ആവാതു ഭേഷജം | ശംഭൂർ മയോ ഭൂർനോ ഹൃദേ | 8 (10)

T.B.2.4.1.9

പ്രണ ആയുഷ്ഠി താരിഷത് | ത്വമഗേ അയാഽസി | അയാ
സന്മനസാ ഹിതഃ | അയാ സൻ.ഹവ്യമുഹിഷേ | അയാ നോ
ധേഹി ഭേഷജം | ഇഷ്ടോ അഗ്നിരാഹുതഃ | സ്വാഹാകൃതഃ
പിപർതു നഃ | സ്വഗാ ദേവേഭ്യ ഇദം നമഃ | കാമോ ഭൂതസ്യ
ഭവ്യസ്യ | സമ്രാഡേകോ വിരാജതി | 9 (10)

T.B.2.4.1.10

സ ഇദം പ്രതി പപ്രഥേ | ഋതൂനുമ് സൃജതേ വശീ |
കാമസ്തദഗ്രേ സമവർതതാധി | മനസോ രേതഃ പ്രഥമം
ഽയദാസീത് | സതോ ബന്ധുമസ്തി നിരവിന്ദന് | ഹൃദി
പ്രതീഷ്യാ കവയോ മനീഷാ | ത്വയാ മന്യോ സരഥ-
മാരുജന്തഃ | ഹർ.ഷമാണാസോ ധൃഷതാ മരുതഃ | തിശ്ശേഷവ
ആയുധാ സപ്തശിശാനാഃ | ഉപപ്രയന്തി നരോ
അഗ്നിരുപഃ | 10 (10)

T.B.2.4.1.11

മന്യൂർഭഗോ മന്യൂരേവാസ് ദേവഃ | മന്യൂർ. ഹോതാ വരുണോ
വിശ്വവേദാഃ | മന്യൂം ഽവിശ ഇഝതേ ദേവയന്തീഃ | പാഹി നോ

മന്യോ തപസാ ശ്രമേണ | തമഗേ വ്രതഭ്യുചിഃ | ദേവാഽ
ആസാദയാ ഇഹ | അഗേ ഹവ്യായ വോഡവേ | വ്രതാ നു
ബിദ്രദ്വ്രതപാ അദാഭ്യഃ | യജാ നോ ദേവാഽ അജരഃ
സുവീരഃ | ദധദ്-രതാനി സുവിദാനോ അഗേ ( ) |
ഗോപായ നോ ജീവസേ ജാതവേദഃ | 11 (11)

(ജിഹ്വാഽസ - തൃമിത്രാ - ഞ്ജഹ്വനാ - നീഡതേ - സർവാ -
അഽഹസോ - വാതോ - ഹൃദേ - രാജ - തൃഗ്നിരുപാഃ -
സുവിദാനോ അഗ്ന ഏകം ച) (A1)

2.4.2 അനുവാകം 2 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.2.1

ചക്ഷുഷോ ഹേതേ മനസോ ഹേതേ | വാചോ ഹേതേ
ബ്രഹ്മണോ ഹേതേ | യോ മാഽഘായു-രഭിദാസതി | തമഗേ
മന്യാഽമേനിം കൃണു | യോ മാ ചക്ഷുഷാ യോ മനസാ |
യോ വാചാ ബ്രഹ്മണാ ഽഘായു-രഭിദാസതി | തയാഽഗേ താം
മന്യാ | അമുമമേനിം കൃണു | യത് കിംചാസൗ മനസാ യച്ഛ
വാചാ | യജ്ഞൺ ജുഹോതി യജുഷാ ഹവിർഭിഃ | 12 (10)

T.B.2.4.2.2

തൻ മൃത്യുർ നിർ.ജ്യാ സാഽവിദാനഃ |
പുരാഽദിഷ്ടാദാഹുതീരസ്യ ഹന്തു | യാതുധാനാ

നിർഘൃതിരാദു രക്ഷഃ | തേ അസ്യഘ്നം ത്വന്യതേന
സത്യം | ഇന്ദ്രേഷിതാ ആജ്യമസ്യ മഗ്നന്തു | മാതമ്-സമൃദ്ധി
യദസൗ കരോതി | ഹന്മി തേഹം കൃത്യ ഹവിഃ |
യോ മേ ഘോരമചീ കൃതഃ | അപാഞ്ചൗ ത ഉഭൗ ബാഹു |
അപനഹ്യാമ്യാസ്യം | 13 (10)

T.B.2.4.2.3

അപനഹ്യാമി തേ ബാഹു | അപനഹ്യാമ്യാസ്യം | അഗ്നേർ
ദേവസ്യ ബ്രഹ്മണാ | സർവം തേഽവധിഷം കൃതം |
പുരാ ടമുഷ്യ വഷട്കാരാത് | യജ്ഞം ദേവേഷു നസ്കൃധി |
സിഷ്ടമസ്താകം ഭൂയാത് | മാഽസ്താൻ പ്രാപൻ-നരാതയഃ |
അന്തി ദൂരേ സതോ അഗ്നേ | ഭ്രാത്യവ്യസ്യാ
ഽഭിദാസതഃ | 14 (10)

T.B.2.4.2.4

വഷട്കാരേണ വജ്രേണ | കൃത്യാപ് ഹന്മി കൃതാമഹം |
യോ മാ നക്തം ദിവം സായം | പ്രാതശ്ചാഹ്നോ നിപീയതി |
അദ്യാ തമിന്ദ്ര വജ്രേണ | ഭ്രാത്യവ്യം പാദയാമസി | ഇന്ദ്രസ്യ
ഗൃഹോഽസി തം ത്വാ | പ്രപദ്യേ സഗുഃ സാശഃ | സഹ യന്മേ
അസ്തി തേന | ഇഽയേ അഗ്നിം വിപശ്ചിതം | 15 (10)

T.B.2.4.2.5

ഗിരാ യജ്ഞസ്യ സായനം | ശ്രുഷ്ടീവാൻ ധിതാവാനം |
അഗ്നേ ശക്മേ തേ വയം | യമം ദേവസ്യ വാജിനഃ | അതി
ദേഷാഷി തരേമ | അവതം മാ സമനസൗ സമോകസൗ |
സചേതസൗ സരേതസൗ | ഉഭൗ മാമവതം ജാതവേദസൗ |
ശിവൗ ഭവതമദ്യ നഃ | സ്വയം കൃണ്യാനഃ
സുഗമപ്രയാവം | **16 (10)**

T.B.2.4.2.6

തിഗ്മശൃങ്ഗോ വൃഷഭഃ ശോശുചാനഃ | പ്രതച്ഛ സധസ്ഥ-
മനുപശ്യമാനഃ | ആ തന്തുഗ്നിർ-ദിവ്യം തതാന |
ത്വം നസ്തന്തുരുത സേതുരഗ്നേ | ത്വം പൻമാ ഭവസി
ദേവയാനഃ | ത്വയാ ഽഗ്നേ പൃഷ്ഠം വയമാരുഹേമ | അഥാ
ദേവൈഃ സധമാദം മദേമ | ഉദുത്തമം മുമുഗ്ധി നഃ |
വി പാശം മധ്യമം ച്യുത | അവായമാനി ജീവസേ | **17 (10)**

T.B.2.4.2.7

വയച്ഛ സോമ പ്രതേ തവ | മനസ്തനുഷ്ടു ബിഭ്രതഃ | പ്രജാ
വന്തോ അശീമഹി | ഇന്ദ്രാണീ ദേവീ സുഭഗാ സുപതീ |
ഉദച്ഛേന പതിവിദ്യേ ജിഗായ | ത്രിച്ഛശദസ്യോ ജഘനം
ഽയോജനാനി | ഉപസ്ഥ ഇന്ദ്രൗ സ്ഥവിരം ബിഭ്രതി |

സേനാ ഹ നാമ പൃഥിവീ ധനഞ്ജയാ | വിശ്വവൃചാ അഭിതിഃ
സൂര്യത്വക് | ഇന്ദ്രാണീ ദേവീ പ്രാസഹാ ദദാനാ | 18 (10)

T.B.2.4.2.8

സാ നോ ദേവീ സുഹവാ ശർമ യച്ഛതു | ആ ത്വാ
ഹാർഷമന്തരഭൂഃ | ധ്രുവസ്തിഷ്ഠാവിചാചലിഃ | വിശ്വസ്താ
സർവാ വാഞ്ജന്തു | മാ ത്വദ്-രാശ്ര-മധിഭ്രശത് | ധ്രുവാ ദ്യൗർ
ധ്രുവാ പൃഥിവീ | ധ്രുവം വിശ്വമിദം ജഗത് | ധ്രുവാ ഹ
പർവതാ ഇമേ | ധ്രുവോ രാജാ വിശ്വമയം | ഇഹൈവൈധി
മാ വൃഥിഷ്ഠാഃ | 19 (10)

T.B.2.4.2.9

പർവത ഇവാ വിചാചലിഃ | ഇന്ദ്ര ഇവേഹ ധ്രുവസ്തിഷ്ഠ |
ഇഹ രാശ്ര-മുധാരയ | അഭിതിഷ്ഠ പൃതന്യതഃ | അധരേ സന്തു
ശത്വഃ | ഇന്ദ്ര ഇവ വൃത്രഹാതിഷ്ഠ | അപഃ ക്ഷേത്രാണി
സംജയന് | ഇന്ദ്ര ഏണമദീധരത് | ധ്രുവം ധ്രുവേണ
ഹവിഷാ | തസ്മൈ ദേവാ അധിബ്രവന് ( ) |
അയം ച ബ്രഹ്മണസ്സതിഃ | 20 (11)

(ഹവിർഭി - രാസ്യ - മദി ദാസതോ - വിപശ്ചിത - മപ്രയാവം
- ജീവസേ - ദദാനാ - വൃഥിഷ്ഠാ - ബ്രവന്നേകം ച) (A2)

2.4.3 അനുവാകം 3 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.3.1

ജുഷ്ടീ॑ നരോ॑ ബ്രഹ്മ॑ണോ॒ വഃ പി॑ത്യു॒ണാം । അ॑ക്ഷമ॒വ്യയം॑ ന
കിലാ॑ രിഷാ॒ഥ । യ॒ച്ഛകാ॑രീ॒ഷു ബൃ॑ഹ॒താ ര॑വേ॒ണ ।
ഇ॒ന്ദ്രേ ശു॒ഷ്മദ॑ധാ॒മാ വ॑സി॒ഷ്ടാഃ । പാ॒വകാ॑ നഃ॒ സര॑സ്വ॒തീ ।
വാ॒ജേഭി॑ർ-വാ॒ജിനീ॑വ॒തീ । യ॒ജ്ഞം॑ ॒വൃഷ്ടു॑ ധി॒യാ വ॑സുഃ ।
സര॑സ്വ॒ത്യഭി॑ നോ॒ നേഷി॑ വ॒സ്യഃ । മാ॑ പ॒സ്തുരീഃ॑ പ॒യസാ॑ മാ
ന॒ ആ ധ॑ക് । ജു॒ഷസ്വ॑ നഃ॒ സഖ്യാ॑ വേ॒ശ്യോ ച॑ । **21 (10)**

T.B.2.4.3.2

മാ॒ താ॑ത്ക്ഷേ॒ത്രാ-ണ്യു॑ര॒ണാനി॑ ഗ॒ന്ധ । വൃ॒ണ്ണേ ഹ॑വി॒ർനമ॑സാ
ബ॒ർഹി॑ര॒ഗ്നൗ । അ॒യാമി॑ സ്രു॒ഗ് ഘൃ॑ത॒വതീ॑ സു॒വൃക്തിഃ॑ ।
അ॒മൃക്ഷി॑ സ॒ദ്മ സ॑ദ॒നേ പൃ॑ഥി॒വ്യാഃ । അ॒ശ്രോ॑യി യ॒ജ്ഞഃ
സു॒ര്യേ ന॑ ച॒ക്ഷുഃ । ഇ॒ഹാർവാ॑ഞ്ചമതി॒ഹായേ॑ ।
ഇ॒ന്ദ്രം ജൈ॑ത്രായ॒ ജേത॑വേ । അ॒സ്താക॑മസ്തു॒ കേവ॑ലഃ ।
അ॒ർവാ॑ഞ്ചമി॒ന്ദ്രമു॑തോ॒ ഹവാ॑മഹേ ।
യോ॒ ഗോ॑ജി॒ദ്-ധ॑ന॒ജി-ദ॑ശ്വ॒ജിദ്യഃ । **22 (10)**

T.B.2.4.3.3

ഇ॒മം നോ॑ യ॒ജ്ഞം॑ ॒വിഹ॑വേ ജു॒ഷസ്വ॑ । അ॒സ്യ॑ കൃ॒ർമോ
ഹ॒രിവോ॑ മേ॒ദിനം॑ ത്വാ ।

അസംമൃഷ്ടോ ജായസേ മാത്യുവോഃ ശുചിഃ |
മന്ദ്രഃ കവിരുദതിഷ്ഠോ വിവസ്വതഃ | ഘൃതേന ത്വാ
ഽവർധയന്നഗ്ന ആഹുത | ധൃമസ്തേ കേതുർഭവദ്-ദിവി ശ്രിതഃ |
അഗ്നിരഗ്രേ പ്രഥമോ ദേവതാനാം | സംയാതാനാ-മുത്തമോ
വിഷ്ണുരാസീത് | യജമാനായ പരിഗൃഹ്യ ദേവാൻ |
ദീക്ഷയേദ് ഹവിരാഗച്ഛതം നഃ | 23 (10)

T.B.2.4.3.4

അഗ്നിശ്ച വിഷ്ണോ തപ ഉത്തമം മഹഃ | ദീക്ഷാപാലേഭ്യോ
വനതപ് ഹി ശക്രാ | വിശൈർ ദേവൈർ യജ്ഞിയൈഃ
സംവിദാനൗ | ദീക്ഷാമസ്മൈ യജമാനായ ധത്തം |
പ്രതദ്-വിഷ്ണുഃ സ്തവതേ വീര്യായ | മൃഗോ ന ദീമഃ കുചരോ
ഗിരിഷ്ഠാഃ | യസ്യോരുഷു ത്രിഷു വിക്രമണേഷു |
അധിക്ഷിയന്തി ഭുവനാനി വിശ്വാ | നൂ മർതോ ദയതേ
സന്നിഷ്യൻ. യഃ | വിഷ്ണവ ഉരുഗായായ ദാശത് | 24 (10)

T.B.2.4.3.5

പ്ര യഃ സത്രാചാ മനസാ യജാ തൈ | ഏതാവന്തം
നര്യമാവിവാസാത് | വിചക്രമേ പൃഥിവിമേഷ ഏതാം |
ക്ഷേത്രായ വിഷ്ണുർ മനുഷേ ദശസ്യന് |
ധ്രുവാസോ അസ്യ കീരയോ ജനാസഃ |

ഉരുക്ഷിതിഃ സുജനിമാ ചകാര ।
ത്രിർദേവഃ പൃഥ്വിവീമേഷ ഏതാം । വിചക്രമേ ശതർചസം
മഹിത്യാ । പ്ര വിഷ്ണു-രസ്തു തവസസ്തു വീയാൻ ।
ത്വേഷഃ ഹൃസ്യ സ്ഥവീരസ്യ നാമ । 25 (10)

T.B.2.4.3.6

ഹോതാരം ചിത്രരഥ-മധാരസ്യ । യജ്ഞസ്യ യജ്ഞസ്യ
കേതുഃ രൂശന്തം । പ്രത്യർധിം ദേവസ്യ ദേവസ്യ മഹ്നാ ।
ശ്രിയാ ത്വഗ്നിമതിഥിം ജനാനാം । ആ നോ വിശ്വാദിരുതിഭിഃ
സജോഷാഃ । ബ്രഹ്മ ജുഷാണോ ഹര്യശ്വ യാഹി । വരീവൃജഥ്
സ്ഥവീരേഭിഃ സുശിപ്ര । അസ്മേ ദധദ്-വൃഷണഃ ശുഷ്മിന്ദ്ര ।
ഇന്ദ്രഃ സുവർഷാ ജനയന്നഹാനി । ജിഗായോശിഗ്ഭിഃ
പുതനാ അഭിശ്രീഃ । 26 (10)

T.B.2.4.3.7

പ്രാരോചയന്മനവേ കേതുമഹ്നാം । അവിന്ദജ്ജ്യാതിർ-
ബൃഹതേ രണായ । അശ്വിനാവവസേ നിഹായേ വാം ।
ആ നൂനം യാതഃ സുകൃതായ വിപ്രാ । പ്രാതർയുക്തേന
സുവൃതാ രഥേന । ഉപാഗച്ഛതമവസാ ഷഗതം നഃ । അവിഷ്ടം
ധീഷ്യാശിനാ ന ആസു । പ്രജാവദ്-രേതോ അഹ്രയം നോ

അസ്തു | ആവാം തോകേ തനയേ തുതുജാനാഃ |

സുരന്താസോ ദേവവീതിം ഗമേമ | 27 (10)

T.B.2.4.3.8

താപ് സോമ ക്രതുഭിഃ സുക്രതുർഭുഃ | താം ദക്ഷൈഃ സുദക്ഷോ
വിശവേദാഃ | താം വൃഷാ വൃഷതോഭിർ മഹിതാ | ദ്യുമ്നേഭിർ-
ദ്യുമ്നേഭവോ നൃചക്ഷാഃ | അഷാഡം യുഥ്സു പൃതനാസു
പ്രപിം | സുവർഷാമസ്സാം വൃജനസ്യ ഗോപാം | ദരേഷുജാപ്
സുകൃതിപ് സുശ്രവസം | ജയന്തം താമനു മദേമ സോമ |
ദവാ മിത്രോ ന ശേവ്യോ ഘൃതാസുതിഃ | വിഭൃതദ്യുമ്ന ഏവയാ
ഉ സപ്രഥാഃ | 28 (10)

T.B.2.4.3.9

അധാ തേ വിഷ്ണോ വിദുഷാചിദ്യധഃ | സ്തോമോ യജ്ഞസ്യ
രാധ്യോ ഹവിഷ്ഠതഃ | യഃ പൂർവ്യായ വേധസേ നവീയസേ |
സുമജ്ജാനയേ വിഷ്ണവേ ദദാശതി | യോ ജാതമസ്യ മഹതോ
മഹി ബ്രവാത് | സേദുഃ ശ്രവോഭിർ-യുജ്യം ചിദഭ്യസത് |
തമു സ്തോതാരഃ പൂർവ്യാം യഥാ വിദ ഗൃതസ്യ | ഗർഭപ് ഹവിഷാ
പിപർതന | ആസ്യ ജാനന്തോ നാമ ചിദ്വിവക്തന |
ബൃഹന്തേ വിഷ്ണോ സുമതിം ദജാമഹേ | 29 (10)

T.B.2.4.3.10

ഇമാ ധാനാ ഘൃതസ്തുവഃ | ഹരീ ഇഹോപവക്ഷതഃ | ഇന്ദ്രഃ
സ്തുഖതമേ രഥേ | "ഏഷ ബ്രഹ്മാ {1}" പ്ര തേ മഹേ | വിദഥേ
ശഃസിഷഃ ഹരീ | യ ജ്വതിയഃ പ്ര തേ വന്വേ | വനുഷോ
ഹര്യതം മദം | ഇന്ദ്രോ നാമ ഘൃതം ന യഃ | ഹരിഭിശ്ചാരൂ
സേചതേ | ശ്രുതോ ഗണ ആ ത്വാ വിശന്തു | **30 (10)**

T.B.2.4.3.11

ഹരിവർപസം ഗിരഃ | ആചർഷണിപ്രാ വൃഷഭോ ജനാനാം |
രാജാ കൃഷ്ടീനാം പുരുഹൂത ഇന്ദ്രഃ |
സ്തുതഃ ശ്രവസ്യന്നവസോപമദ്രിക് | യുക്ത്യാ ഹരീ വൃഷണാ
ഽഽയാഹ്യർവാങ് | പ്ര യഥ് സിന്ധവഃ പ്രസവം യദായന് |
ആപഃ സമുദ്രഃ രതേമ്യവ ജഗ്മുഃ | അതശ്ചിദിന്ദ്രഃ സദസോ
വരീയാൻ | യദീഃ സോമഃ പൃണാതി ദുഗ്ധോ അഃശുഃ |
ഹയാമസി ത്വേന്ദ്ര യാഹ്യർവാങ് | **31 (10)**

T.B.2.4.3.12

അരം തേ സോമസ്തനുവേ ദവാതി | ശതക്രതോ മാദയസാ
സുതേഷു | പ്രാസ്താഃ അവ പൃതനാസു പ്ര യഥ്സു |
ഇന്ദ്രായ സോമാഃ പ്രദിവോ വിദാനാഃ | ജഭൂർ-യേഭിർ-
വൃഷപർവാ-വിഹായാഃ | പ്രയമ്യമാണാൻ പ്രതി ഷുഗൃദായ |

ഇന്ദ്ര പിബ വൃഷധൃതസ്യ വൃഷ്ണഃ | അഹേഡമാന ഉപയാഹി
 യജ്ഞം | തുഭ്യം പവന്ത ഇന്ദവഃ സുതാസഃ |
 ഗാവോ ന വജ്രിൻമ് സ്വമോകോ അച്ഛ | **32 (10)**

T.B.2.4.3.13

ഇന്ദ്രാഗഹി പ്രഥമോ യജ്ഞിയാനാം | യാ തേ കാകൃഥ്
 സുകൃതാ യാ വരിഷ്ടാ | യയാ ശശാത്പിബസി മധ ഊർമിം |
 തയാ പാഹി പ്ര തേ അധർയൂരസ്ഥാത് | സം തേ വജ്രോ
 വർത്താമിന്ദ്ര ഗവ്യഃ | പ്രാതർയുജാ വിബോധയ |
 അശ്വിനാവേഹ ഗച്ഛതം | അസ്യ സോമസ്യ പീതയേ ||
 പ്രാതർയാവാണാ പ്രഥമാ യജധാം | പുരാ ഗൃധ്രാദരരുഷഃ
 പിബാമഃ ( ) | പ്രാതർ.ഹി യജ്ഞമശ്വിനാ ദധാതേ | പ്രശച്
 സന്തി കവയഃ പൂർവദാജഃ | പ്രാതർയജധമശ്വിനാ ഹിനോത |
 ന സായമസ്തി ദേവയാ അജുഷ്ടം | ഉതാന്യോ അസ്മദ്-യജ്ഞേ
 വിചായഃ | പൂർവഃ പൂർവോ യജമാനോ വനീയാൻ | **33 (16)**

(ചാ - ശാജിദ്വോ - ഗച്ഛതം നോ - ദാശൻ - നാമാ - ദിശ്രീർ
 - ഗമേ - സപ്രഥാ - ദജാമഹേ - വിശന്തു - യാഹ്യർവാങ് -
 ച്ഛ - പിബാമഃ ഷട്ച) (A3)

2.4.4 അനുവാകം 4 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.4.1

നക്തം ജാതാഽസ്യോഷയേ | രാമേ കൃഷ്ണേ അസിക്നി ച |
ഇദം രജനി രജയ | കിലാസം പലിതം ച യത് |
കിലാസം ച പലിതം ച | നിരിതോ നാശയാ പുഷ്ത |
ആ നഃ സ്വോ അശ്ലുതാം വർണ്ണഃ | പരാ ശ്വേതാനി പാതയ |
അസിതം തേ നിലയനം | ആസ്ഥാനമസിതം തവ | **34 (10)**

T.B.2.4.4.2

അസിക്നിയസ്യോഷയേ | നിരിതോ നാശയാ പുഷ്ത |
അസ്ഥിജസ്യ കിലാസസ്യ | തനുജസ്യ ച യത്ചചി |
കൃത്യയാ കൃതസ്യ ബ്രഹ്മണാ | ലക്ഷ്മ ശ്വേതമനീനശം |
സരൂപാ നാമ തേ മാതാ | സരൂപോ നാമ തേ പിതാ |
സരൂപാ ഽസ്യോഷയേ സാ | സരൂപമിദം കൃധി | **35 (10)**

T.B.2.4.4.3

ശൂനം ഹുവേമ മഘവാന്മിന്ദ്രം | അസ്തിൻഭരേ നൃതമം
വ്യാജസാതൗ | ശൃണ്വന്ത-മുഗ്രമൃതയേ സമഥ്സു |
ഘ്നന്തം വ്യത്രാണി സംജിതം ധനാനാം | ധൂനുമ ദ്യാം
പർവതാനാശുഷേ വസു | നി വോ വനാ ജിഹതേ യാമനോ
ഭിയാ | കോപയഥ പൃഥിവീം പൃശ്ണിമാതരഃ | യുധേ യദുഗ്രാഃ

പൃഷ്ഠീ-രയുഗ്ധാഃ | പ്രവേപയന്തി പർവതാൻ |

വിവിഞ്ചന്തി വനസ്സതീൻ | 36 (10)

T.B.2.4.4.4

പ്രോവാഠത മരുതോ ദൂർമദാ ഇവ | ദേവാസഃ സർവയാ
വിശാ | പുരുത്രാ ഹി സദ്യുങ്ങസി | വിശോ വിശാ അനു
പ്രഭു | സമഥ്സു ത്യാ ഹവാമഹേ | സമഥ്സാഗ്നി-മവസേ |
വാജയന്തോ ഹവാമഹേ | വാജേഷു ചിത്രരാധസം |

സംഗച്ഛയാച്ഛു സംവദധാഃ | സംവോ മനാച്ഛസി

ജാനതാം | 37 (10)

T.B.2.4.4.5

ദേവാ ഭാഗം യഥാ പുർവേ | സംജാനാനാ ഉപാസത |
സമാനോ മന്ത്രഃ സമിതിഃ സമാനീ | സമാനം മനഃ സഹ
ചിത്തമേഷാം | സമാനം കേതോ അഭിസച്ഛ്രദധാഃ |
സംജ്ഞാനേന വോ ഹവിഷാ യജാമഃ | സമാനീ വ
ആകൃതിഃ | സമാനാ ഹൃദയാനി വഃ | സമാനമസ്തു വോ മനഃ |
യഥാ വഃ സുസഹാഽസതി | 38 (10)

T.B.2.4.4.6

സംജ്ഞാനം നഃ സൈഃ | സംജ്ഞാനമർണ്ണൈഃ |
സംജ്ഞാനമശിനാ യുവം | ഇഹാസ്മാസു നിയച്ഛതം |

സംജ്ഞാനം മേ ബൃഹസ്സതിഃ | സംജ്ഞാനം സവിതാ
കരത് | സംജ്ഞാനമശിനാ യുവം | ഇഹ മഹ്യം നിയച്ഛതം |
ഉപച്ഛായാമിവ ഘൃണേഃ | അഗന്ത ശര്മ തേ വയം | **39 (10)**

T.B.2.4.4.7

അഗേ ഹിരണ്യസംഭൃശഃ | അദണ്വേഭിഃ സവിതഃ പായുഭിഷ്ടം |
ശിവേഭിരദ്യ പരിപാഹി നോ ഗയം | ഹിരണ്യജിഹഃ
സുവിതായ നവ്യസേ | രക്ഷാമാകിരനോ അഘശംസ
ഈശത | മദേമദേ ഹി നോ ദദുഃ | യുമാ ഗവാമ്യജുക്രതുഃ |
സംഗൃഭായ പുരു ശതാ | ഉഭയാ ഹസ്ത്യാ വസു |
ശിശീഹി രായ ആഭര | **40 (10)**

T.B.2.4.4.8

ശിപ്രിൻ വാജാനാം പതേ | ശചീവസ്തവ് ദച്ഛസനാ | ആ തു
ന ഇന്ദ്ര ഭാജയ | ഗോഷാശോഷു ശുഭ്രുഷു | സഹസ്രേഷു
തുവീമഘ | യദ്-ദേവാ ദേവ ഹേഡനം | ദേവാസശ്ചക്യമാ
വയം | ആദിത്യാസ്തസ്മാമാ യുയം | ഋതസ്യർതേന മുഞ്ചത |
ഋതസ്യർതേ-നാദിത്യാഃ | **41 (10)**

T.B.2.4.4.9

യജത്രാ മുഞ്ചതേഹ മാ | യജ്ഞൈർവോ യജ്ഞവാഹസഃ |
ആശിക്ഷന്തോ ന ശേകിമ | മേദസ്യാതാ യജമാനാഃ |

സ്രുചാഽഽജ്യേന ജുഹവതഃ | അകാമാ വോ വിശേവ ദേവാഃ |
ശിക്ഷന്തോ നോപ ശേകിമ | യദി ദിവാ യദി നക്തം |
ഏന ഏനസ്യോഽകരത് | ദൃതം മാ തസ്മാദ്ദവ്യം ച ( ) | 42 (10)

T.B.2.4.4.10

ദ്രുപദാദിവ മുഞ്ചതു | ദ്രുപദാദിവേൻ-മുമുചാനഃ |
സിന്നഃ സ്രാതീ മലാദിവ | പൃതം പവിത്രേണേ വാജ്യം |
വിശേവ മുഞ്ചന്തു മൈനസഃ | ഉദയം തമസസ്സരി |
പശ്യന്തോ ജ്യോതിരുത്തരം | ദേവം ദേവത്രോ സൂര്യം |
അഗന്മ ജ്യോതിരുത്തമം | 43 (9)

(തവ - കൃധി - വനസ്സതീ - ഞ്ഞാനതാ - മസ്തി - വയം -
ദരാ - ദിത്യാ - ശ്വ - +നവ ച) (A4)

2.4.5 അനുവാകം 5 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.5.1

വൃഷാ സോ അശ്ശുഃ പവതേ ഹവിഷ്ഠാൻമ്-സോമഃ | ഇന്ദ്രസ്യ
ഭാഗ ജതയുഃ ശതായുഃ | സ മാ വൃഷാണം വൃഷഭം
കൃണോതു | പ്രിയം വിശാച് സർവവീരച് സുവീരം |
കസ്യ വൃഷാ സതേ സചാ | നിയുതാൻ വൃഷഭോ രണത് |
വൃത്രഹാ സോമപീതയേ | യസ്തേ ശൃങ്ഗ വൃഷോ നപാത് |
പ്രണപാത് കുണ്ഡപായുഃ | നൃസ്തിന്ദ്രേ ആ മനഃ | 44 (10)

T.B.2.4.5.2

തച്ഛ്രീ॑സ്യചീ॑രൂതയോ॑ വൃ॒ഷ്ണിയാ॑നി । പൗ॒ഘസ്യ॑നി നിയു॒തഃ
സശ്ചു॑രിന്ദ്രം । സമു॒ദ്രം ന സി॑സ്വ ഉ॒ക്ഥശു॑ഷ്ഠഃ ।
ഉരു॒വ്യച॑സം ഗിര॒ ആവി॑ശന്തി । ഇന്ദ്രാ॑യ ഗിരോ
അനി॑ശിതസർഗാഃ । അപഃ॑ പ്രൈ॒രയൻമ॑ സഗ॒രസ്യ॑ ബൃ॒ധ്യാത് ।
യോ അക്ഷേ॑ണേവ ചക്രി॒യാ ശചീ॑ഭിഃ । വിഷ॑കതസ്തംഭ
പൃ॒ഥിവി॑മുത ദ്യാം । അക്ഷോ॑ദയ॒ചവസാ॑ ക്ഷാമ ബൃ॒ധ്യാം ।
വാർണ॑വാതസ്തവിഷീ॑ഭിരിന്ദ്രഃ । 45 (10)

T.B.2.4.5.3

ദ്വൃ॒ശാന്യഘ്നാ॑ദ്യുശമാ॒ന ഓജഃ॑ । അവാ॑ഭിനത്കകുഭഃ
പർവ॑താനാം । ആ നോ॑ അഗേ॒ സുകേ॑തുനാ॒ ।
രയിം ഹീ॑ശ്വായുപോ॒ഷസം । മാർ॒ഡീകം॑ ധേ॒ഹി ജീ॑വസേ॒ ।
തച്ഛ്രീ॑സോമ മഹേ॒ ഭഗം॑ । താം യു॑ന ജ്വതായതേ । ദക്ഷം॑ ദധാസി
ജീ॑വസേ॒ । രഥം യു॑ണ്ണതേ മരു॒തഃ ശുഭേ॑ സുഗം ।
സുരോ॑ ന മി॒ത്രാവരു॑ണാ ഗവി॑ഷ്ടിഷു । 46 (10)

T.B.2.4.5.4

രജാ॑സ്യ ചി॒ത്രാ വി ച॑രന്തി തന്യ॒വഃ । ദിവഃ॑ സ॒മ്രാജാ॑ പയ॒സാ
ന ഉക്ഷ॑തം । വാച॑സ്യ സു മി॒ത്രാവരു॑ണാവിരാ॒വതീം॑ ।
പർജ॑ന്യശ്ചി॒ത്രാം വദ॑തി തിഷീ॑മതീം ।

അദ്രാ വസത മരുതഃ സു മായയാ ।
ദ്യാം വർഷയത-മരുണാമരേപസം । അയുക്ത സപ്ത
ശുന്ധ്യുവഃ । സൂരോ രഥസ്യ നപ്രിയഃ ।
താദിര്യാതി സ്വയുക്തിഭിഃ । വഹിഷ്ടേഭിർവിഹർൻ.
യാസി തന്തും । 47 (10)

T.B.2.4.5.5

അവവ്യയന്നസിതം ദേവ വസഃ । ദവിധാതോ രശ്മയഃ
സൂര്യസ്യ । ചർമേവാവാധുസ്തമോ അസ്തന്തഃ । പർജന്യായ
പ്രഗായത । ദിവസ്സുത്രായ മീഡുഷേ । സ നോ യവസമിച്ഛതു ।
അച്ഛാ വദ തവസം ഗീർഭിരാഭിഃ । സ്തുഹി പർജന്യം നമസാ
വിവാസ । കനിക്രദദ്-വൃഷഭോ ജീരദാനുഃ ।
രേതോ ദധാതോഷധീഷു ഗർഭം । 48 (10)

T.B.2.4.5.6

യോ ഗർഭമോഷധീനാം । ഗവാം കൃണോത്യർവതാം ।
പർജന്യഃ പുരുഷീണാം । തസ്മാ ഇദാസ്യേ ഹവിഃ । ജുഹോതാ
മധുമത്തമം । ഇധാം നഃ സംയതം കരത് । തിസ്രോ യദഗ്നേ
ശരദസ്താമിത് । ശുചിം ഘൃതേന ശുചയഃ സപര്യന് ।
നാമാനി ചിദധിരേ യജ്ഞിയാനി ।
അസ്മദയന്ത തനുവഃ സുജാതാഃ । 49 (10)

T.B.2.4.5.7

ഇന്ദ്രശ്ച നഃ ശൂനാസീരൗ | ഇമം യജ്ഞം മിമിക്ഷതം | ഗർഭം
 ധത്തഃ സ്വസ്തയേ | യയോരിദം വിശ്വം ഭുവന-മാവിവേശ |
 യയോരാന്ദോ നിഹിതോ മഹശ്ച | ശൂനാസീരാവൃതുഭിഃ
 സംവിദാനൗ | ഇന്ദ്രവന്തൗ ഹവിരിദം ജുഷേമാം |
 ആ ഘോ യേ അഗ്നിമിന്ധതേ | സ്തൃണന്തി ബർഹിരാന്യുഷക് |
 യേഷാമിന്ദോ യുവാ സഖാ ( ) | അഗ്ന ഇന്ദ്രശ്ച മേദിനാ |
 ഹമോ വൃത്രാന്യുപ്രതി | യുവച് ഹി വൃത്രഹന്തമാ | യാഭ്യായ്
 സുവരജയന്നഗ്ര ഏവ | യാവാനസ്ഥതുർ-ഭുവനസ്യ മധ്യേ |
 പ്രചർഷണീ വൃഷണോ വജ്രബാഹു |

അഗ്നി ഇന്ദ്രോ വൃത്രഹണോ ഹുവേ വാം | **50 (17)**

(മന - ഇന്ദ്രോ - ഗാവിഷ്ടീഷു - തന്തും - ഗർഭയ് - സുജാതാഃ
 - സഖാ സ്തൃ ച) (A5)

2.4.6 അനുവാകം 6 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.6.1

ഉത നഃ പ്രിയാ പ്രിയാസു | സ്തൃസാസാ സുജുഷ്ടാ |
 സരസ്വതീ സ്തോമ്യോ ഭൂത് | ഇമാ ജുഹ്വാനാ യുഷ്ഠദാ
 നമോഭിഃ | പ്രതി സ്തോമയ് സരസ്വതി ജുഷസവ |
 തവ ശർമൻ പ്രിയതമേ ദധാനാഃ | ഉപസ്ഥേയാമ ശരണം ന

വൃക്ഷം | ത്രീണി പദാ വിചക്രമേ | വിഷ്ണുർഗോപാ അദാഭ്യഃ |
തതോ ധർമാണി ധാരയന് | 51 (10)

T.B.2.4.6.2

തദസ്യ പ്രിയമഭി പാമോ അശ്യാം | നരോ യത്ര ദേവയവോ
മദന്തി | ഉരുക്രമസ്യ സ ഹി ബന്ധൂരിത്ഥാ | വിഷ്ണോഃ പദേ
പരമേ മധ ഊംസഃ | ക്രത്യാ ദാ അസ്ഥു ശ്രേഷ്ഠഃ |
അഭ്യ ത്യാ വന്വൻമ് സുരേക്താഃ | മർത ആനാശ സുവൃക്തിം |
ഇമാ ബ്രഹ്മ ബ്രഹ്മവാഹ | പ്രിയാ ത ആ ബർഹിഃ സീദ |
വീഹി സൂര പുരോധാശം | 52 (10)

T.B.2.4.6.3

ഉപ നഃ സുനവോ ഗിരഃ | ശൃണ്വൻത്വമൃതസ്യ യേ |
സുമൃഡീകാ ദവന്തു നഃ | അഭ്യാ നോ ദേവ സവിതഃ |
പ്രജാവ്മ് സാവീഃ സൗഭഗം | പരാ ദുഃഷ്ഠിപ്ലിയഃ സുവ |
വിശ്യാനി ദേവ സവിതഃ | ദൂരിതാനി പരാസുവ | യദ്-ഭദ്രം
തന്മ ആസുവ | ശുചിമർകൈർ-ബൃഹസ്പതിം | 53 (10)

T.B.2.4.6.4

അധാരേഷു നമസ്യത | അനാമ്യോജ ആചകേ | യാ ധാരയന്ത
ദേവാ സുദക്ഷാ ദക്ഷപിതാരാ | അസൂര്യായ പ്രമഹസാ |
സ ഇത്ക്ഷേതി സുധിത ഓകസി സ്വേ | തസ്മാ ഇധാ

പിനാതേ വിശ്വാദാനീ | തസൈ വിശഃ സ്വായമേവാനമന്തി |
യസ്മിൻ ബ്രഹ്മാ രാജനി പൂർവ ഏതി | സകൃതിമിന്ദ്ര
സച്യുതിം | സച്യുതിം ജഘനച്യുതിം | **54 (10)**

T.B.2.4.6.5

കനാത്കാദാം ന ആദര | പ്രയസ്സ്യന്നീവ സക്ഥ്യൗ |
വിൻ ഇന്ദ്ര മൃധോ ജഹി | കനീഖുനദിവ സാപയൻ |
അഭി നഃ സുഷ്ടുതിം നയ | പ്രജാപതിഃ സ്ത്രിയാം യശഃ |
മുഷ്ടയോരദധാമ് സപം | കാമസ്യ തൃപ്തിമാനനം |
തസ്യോഗേ ഭാജയേഹ മാ | മോദഃ പ്രമോദ ആനനഃ | **55 (10)**

T.B.2.4.6.6

മുഷ്ടയോർനിഹിതഃ സപഃ | സ്യത്യേവ കാമസ്യ തൃപ്യാണി |
ദക്ഷിണാനാം പ്രതിഗ്രഹേ | മനസശ്ചിത്ത-മാകൃതിം |
വാചഃ സത്യ-മശീമഹി | പശൂനാച് രൂപമന്നസ്യ |
യശഃ ശ്രീഃ ശ്രയതാം മയി | യഥാ ഹമസ്യ അത്യപഃ
സ്ത്രിയൈ പൃമാൻ | യഥാ സ്ത്രി തൃപ്യാതി പൃച്സി പ്രിയേ
പ്രിയാ | ഏവം ഭഗസ്യ തൃപ്യാണി | **56 (10)**

T.B.2.4.6.7

യജ്ഞസ്യ കാമ്യഃ പ്രിയഃ | ദദാമീത്യഗ്നിർവദതി |
തഥേതി വായുരാഹ തത് | ഹന്തേതി സത്യം ചന്ദ്രമാഃ |
ആദിത്യഃ സത്യമോമിതി | ആപസ്തഥ്-സത്യമാദരന് |
യശോ യജ്ഞസ്യ ദക്ഷിണാം | അസൗ മേ കാമഃ
സമ്യധ്യതാം | ന ഹി സ്വശമവിദൻ-നന്യമസ്മാത് |
വൈശ്യാനരാത് പുര ഏതാരമഗ്നഃ | 57 (10)

T.B.2.4.6.8

അഥേമമൻമന്നമൃതമുരാഃ | വൈശ്യാനരം ക്ഷേത്രജിത്യായ
ദേവാഃ | യേഷാമിമേ പൂർവേ അർമാസ ആസന് | അയ്യുപാഃ
സദ്മ വിദ്യുതാ പുരുണി | വൈശ്യാനര ത്വയാ തേ നൃത്താഃ |
പൃഥിവീ-മന്യാമദിതസ്ഥൂർ-ജനാസഃ | പൃഥിവീം മാതരം
മഹീം | അന്തരിക്ഷ-മുപബ്രുവേ | ബൃഹതീമൃതയേ ദിവം |
വിശ്വാം ബിദർതി പൃഥിവീ | 58 (10)

T.B.2.4.6.9

അന്തരിക്ഷം വിപ്രഥേ | ദുഹേ ദുൗർ ബൃഹതീ പയഃ |
ന താ നശന്തി ന ദദാതി തസ്കരഃ | നൈനാ അമിത്രോ
വൃഥിരാദധർഷതി | ദേവാഃശ്ച യാദിർ യജ്തേ ദദാതി ച |
ജ്യോഗിത്താഭിഃ സചതേ ഗോപതിഃ സഹ |

ന താ അർവാ രേണുകകാടോ അശ്ശുതേ ।

ന സൗ സ്ത്യതത്ര-മുപയന്തി താ അഭി ।

ഉരുഗായമഭയം തസ്യ താ അനു ।

ഗാവോ മർത്യസ്യ വിചരന്തി യജനഃ । 59 (10)

T.B.2.4.6.10

രാത്രീ വ്യഖ്യദായതീ । പുരുത്രോ ദേവ്യക്ഷഭിഃ । വിശ്യാ അധി

ശ്രിയോഽധിത । ഉപ തേ ഗാ ഇവാകരം । വൃണീഷ്യ ദുഹിതർ

ദിവഃ । രാത്രീ സ്തോമം ന ജിഗ്യുഷീ । ദേവീം വാചമജനയന്ത

ദേവാഃ । താം വിശ്യാരുപാഃ പശവോ വദന്തി ।

സാ നോ മന്ദ്രേഷമൂർജം ദുഹാനാ । ധേനുർവാഗസ്താനുപ

സുഷ്ടുതൈതു । 60 (10)

T.B.2.4.6.11

യദ് വാഗ്വദന്ത്യ-വിചേതനാനി । രാശ്വതീ ദേവാനാം നിഷ്സാദ

മന്ദ്രാ । ചതസ്ര ഉൗർജം ദുദുഹേ പയാച്സി । ക്വ സി ദസ്യാഃ

പരമം ജഗാമ । ഗൗരീ മിമായ സലിലാനി തക്ഷതീ । ഏകപദീ

ദിപദീ സാ ചതുഷ്പദീ । അഷ്ടാപദീ നവപദീ ബഭൂവുഷീ ।

സഹസ്രാക്ഷരാ പരമേ വ്യോമന് । തസ്യാച് സമുദ്രാ അധി

വി ക്ഷരന്തി । തേന ജീവന്തി പ്രദിശശ്ചതസ്രഃ । 61 (10)

T.B.2.4.6.12

തതഃ ക്ഷരത്യക്ഷരം | തദ്-വിശ്വ-മുപജീവതി | ഇന്ദ്രാ സൂരോ
ജനയൻ-വിശ്വകർമ്മാ | മരുത്യാഽ അസ്തു ഗണവാൻമ-
സജാതവാൻ | അസ്യ സ്തുഷാ-ശാശൂരസ്യ പ്രശീഷ്ടിം |
സപതാ വാചം മനസാ ഉപാസതാം | ഇന്ദ്രഃ സൂരോ
അതരദ്-രജാഽസി | സ്തുഷാ സപതാഃ ശാശൂരോഽയമസ്തു |
അയഽ ശത്രുഞ്ജയതു ജർഹൃഷാണഃ | അയം വാജം ജയതു
വാജസാതൗ ( ) | അഗ്നിഃ ക്ഷത്രഭൃദനിഭൃഷ്ടമോജഃ |
സഹസ്രിയോ ദീപ്യതാ-മപ്രയുച്ഛൻ | വിദ്രാജമാനഃ
സമിധാന ഉഗ്രഃ | ആന്തരിക്ഷമരുഹദ-ഗന്ധാം | **62 (14)**

(ധാരയൻ - പുരോധാശം - ബൃഹസ്സതിം - ജഘനച്യുതി -
മാനന്ദോ - ഭഗസ്യ തൃപ്യാ - ണ്യഗേഃ - പൃഥിവി - യജാന -
ഏതു - പ്രദിശശ്ചത്സോ - വാജസാതൗ ചതാരി ച) (A6)

2.4.7 അനുവാകം 7 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.7.1

വൃഷാ ഽസ്യഽശൂർ-വൃഷഭായ ഗൃഹ്യസേ | വൃഷാഽയമുഗ്രോ
ന്യചക്ഷസേ | ദിവ്യഃ കർമ്മണ്യാ ഹിതോ ബൃഹന്നാമ |
വൃഷഭസ്യ യാ കകൂത് | വിഷുവാൻ. വിഷ്ണോ ഭവതു |
അയം യോ മാമകോ വൃഷാ | അഥോ ഇന്ദ്ര ഇവ ദേവേഭ്യഃ |

വിബ്രവീതു ജനേഭ്യഃ | ആയുഷ്ഠന്തം വർചസ്വന്തം |

അഥോ അധിപതിം വിശാം | 63 (10)

T.B.2.4.7.2

അസ്യഃ പൃഥിവ്യാ അധ്യക്ഷം | ഇമമിന്ദ്ര വൃഷഭം കൃണു |
യഃ സുശൃങ്ഗഃ സുവൃഷഭഃ | കല്യാണോ ഭ്രോണ ആഹിതഃ |
കാർഷീവലപ്രഗാണേന | വൃഷഭേണ് യജാമഹേ | വൃഷഭേണ്
യജമാനഃ | അക്രൂരേണേവ സർപിഷാ | മൃധശ്ച സർവാ
ഇന്ദ്രേണ | പുതനാശ്ച ജയാമസി | 64 (10)

T.B.2.4.7.3

യസ്യായമൃഷഭോ ഹവിഃ | ഇന്ദ്രായ പരിണീയതേ | ജയാതി
ശത്രുമായന്തം | അഥോ ഹന്തി പുതന്യതഃ | നൃണാമഹ
പ്രണീരസത് | അഗ്ര ഉദ്ഭിന്ദതാമസത് | ഇന്ദ്ര ശുഷ്ഠം തനുവാ
മേരയസ്വ | നീചാ വിശ്വാ അഭിതിഷ്ഠാഭിമാതീഃ |
നി ശൃണീഹ്യാബാധം യോ നോ അസ്തി |
ഉരും നോ ലോകം കൃണുഹി ജീരദാനോ | 65 (10)

T.B.2.4.7.4

പ്രേഹ്യഭിപ്രേഹി പ്രഭരാ സഹസ്വ | മാ വിവേനോ വി
ശൃണുഷ്യാ ജനേഷു | ഉദീഡിതോ വൃഷഭ തിഷ്ഠ ശുഷ്ഠഃ |

ഇന്ദ്ര ശത്രുൺ പുരോ അസ്മാക യുധ്യ | അഗ്നേ ജേതാ ത്വം
ജയ | ശത്രുൺമ് സഹസ ഓജസാ | വി ശത്രുൺ. വിമൃധോ
നുദ | ഏതം തേ സ്തോമം തുവിജാത വിപ്രഃ | രഥം ന ധീരഃ
സ്വപാ അതക്ഷം | യദീദഗ്നേ പ്രതി ത്വം ദേവ ഹര്യാഃ | **66 (10)**

T.B.2.4.7.5

സുവർവതീരപ ഏനാ ജയേമ | യോ ഘൃതേനാഭിമാനീതഃ |
ഇന്ദ്ര ജൈത്രായ ജജ്ഞിഷേ | സ നഃ സംകാസു പാരയ |
പൃതനാസാഹ്യേഷു ച | ഇന്ദ്രോ ജിഗായ പൃഥിവീം |
അന്തരിക്ഷ്യു സുവർമഹത് | വൃത്രഹാ പുരുചേതനഃ |
ഇന്ദ്രോ ജിഗായ സഹസാ സഹായ്സി |
ഇന്ദ്രോ ജിഗായ പൃതനാനി വിശ്വാ | **67 (10)**

T.B.2.4.7.6

ഇന്ദ്രോ ജാതോ വി പുരോ രുരോജ | സ നഃ പരസ്മാ വരിവഃ
കൃണോതു | അയം കൃത്തുരഗൃഭീതഃ | വിശ്വജി-ദുദ്ഭിദിമ്-
സോമഃ | ഋഷിർ വിപ്രഃ കാവ്യേന | വായുരഗ്രേഹാ യജ്ഞപ്രീഃ |
സാകം ഗന്മനസാ യജ്ഞം | ശിവോ നിയുദ്ഭിഃ ശിവാഭിഃ |
വായോ ശുക്രോ അയാമി തേ |
മധോ അഗ്രം ദിവിഷ്ടിഷു | **68 (10)**

T.B.2.4.7.7

ആയാ ഹി സോമപീതയേ । സ്വാരുഹോ ദേവ നിയുതാതാ ।
ഇമമിന്ദ്ര വർധയ ക്ഷത്രിയാണാം । അയം റ്റിവിശാം
റിവിശ്വപതിരസ്തു രാജാ ॥ അസ്മാ ഇന്ദ്ര മഹി വർചാപ്സി
ധേഹി । അവർചസം കൃണുഹി ശത്രുമസ്യ । ഇമമാഭജ ഗ്രാമേ
അശേഷു ഗോഷു । നിരമും ഭജ യോഽമിത്രോ അസ്യ ।
വർഷ്ണൻ ക്ഷത്രിസ്യ കകുഭി ശ്രയസ്വ ।
തതോ ന ഉഗ്രോ വിഭജാ വസൂനി । **69 (10)**

T.B.2.4.7.8

അസ്മേ ദ്യാവാപൃഥ്വിവീ ഭൂരി വാമം । സം ദുഹാമാം
ഘർമദുഷേവ ധേനുഃ । അയച്ഛ രാജാ പ്രിയ ഇന്ദ്രസ്യ ഭൂയാത് ।
പ്രിയോ ഗവാമോഷധീനാ-മൃതാപാം । യുനജ്മി ത
ഉത്തരാവന്ത-മിന്ദ്രം । യേന ജയാസി ന പരാജയാസൈ ।
സ ത്യാ ഽകരേകവൃഷഭഃ സ്വാനാം । അഥോ രാജന്നുത്തമം
മാനവാനാം । ഉത്തരസ്തഥ്യരേ തേ സപതാഃ ।
ഏകവൃഷാ ഇന്ദ്രസഖാ ജിഗീവാൻ । **70 (10)**

T.B.2.4.7.9

വിശ്വാ ആശാഃ പൃതനാഃ സംജയഞ്ജയൻ । അഭിതിഷു
ശത്രുയതഃ സഹസ്വ । തുഭ്യം ഭരന്തി ക്ഷിതയോ യവിഷു ।

ബലിമഗ്നേ അന്തി ത ഓത ദൂരാത് | ആ ഭന്ദിഷ്ടസ്യ സുമതിം
ചികിദ്ധി | ബൃഹത്തേ അഗ്നേ മഹി ശർമ ഭദ്രം | യോ ദേഹ്യോ
അനമയദധസ്നേഃ | യോ അര്യപത്നീ-രുഷസശ്ചകാർ |
സ നിരുധ്യാ നഹുഷോ യഹോ അഗ്നിഃ |
വിശശ്ചക്രേ ബലിഹൃതഃ സഹോഭിഃ | 71 (10)

T.B.2.4.7.10

പ്ര സദ്യോ അഗ്നേ അത്യേഷ്ടന്യാൻ | ആവിർയസൈ
ചാരുതരോ ബഭൂമ | ഇഊഡേന്യോ വപുഷ്യോ വിഭാവം |
പ്രിയോ വിശാമതിമിർ-മാനുഷീണാം | ബ്രഹ്മ ജ്യേഷ്ഠോ വീര്യോ
സംഭൃതാനി | ബ്രഹ്മാഗ്രേ ജ്യേഷ്ഠം ദിവമാതതാന |
ഋതസ്യ ബ്രഹ്മ പ്രഥമോത ജജേഞ | തേനാർഹതി ബ്രഹ്മണാ
സ്പർധിത്യം കഃ | ബ്രഹ്മ സ്രുചോ ഘൃതവതീഃ |
ബ്രഹ്മണാ സ്വരവോ മിതാഃ | 72 (10)

T.B.2.4.7.11

ബ്രഹ്മ യജ്ഞസ്യ തന്തവഃ | ഋതിജോ യേ ഹവിഷ്കൃതഃ |
ശൃങ്ഗാണീവേച്ഛുങ്ഗിണാച്ഛ് സംഭദൃശ്രിരേ |
ചഷാലവന്തഃ സ്വരവഃ പൃഥിവ്യാം | തേ ദേവാസഃ സ്വര
വസ്തസ്ഥിവാച്ഛഃ | നമഃ സഖിഭ്യഃ സന്നാന്മാഃ സ്വഗാത |
അഭിദൂരഗ്നിർതരദ്-രജാച്ഛി | സ്പൃധോ വിഹത്യ പൃതനാ

അഭിശ്രീഃ | ജുഷാണോ മ ആഹുതിം മാ മഹിഷു |
ഹതാ സപതാൻ. വരിവസ്കരനഃ ( ) | ഈശാനം താ
ഭുവനാനാ-മഭിശ്രീയം | സ്തോമ്യഗ ഉരുകൃത്യ് സ്തുവീരം |
ഹവിർ ജുഷാണഃ സപതാച് അഭിഭൂർസി |

ജഹി ശത്രുച്ഛരപ മൃധോ നുദസ്യ | 73 (14)

(വിശാം - ജയാമസി - ജീരദാനോ - ഹര്യാ - വിശാ -
ദിവിഷ്ടിഷു - വസൂനി - ജിഗീവാൻമ് - സഹോഭിർ -
മിതാ - ന ശ്ചതാരി ച) (A7)

2.4.8 അനുവാകം 8 - ഉപഹോമാഃ

T.B.2.4.8.1

സ പ്രത്വന്നവീയസാ | അഗ്നേ ദ്യുമ്നേൻ സംയതാ | ബൃഹത്
തന്നൻമ ഭാനുനാ | നവം നു സ്തോമമഗയേ | ദിവഃ ശ്യേനായ
ജീജനം | വസോഃ കുവിദനാതി നഃ | സ്വാരുഹാ യസ്യ
ശ്രിയോ ദ്യശേ | രയിർവീരവതോ യഥാ | അഗ്രേ യജ്ഞസ്യ
ചേതതഃ | അദാഭ്യഃ പുര ഏതാ | 74 (10)

T.B.2.4.8.2

അഗ്നിർവിശാം മാനുഷീണാം | തൂർണീ രഥഃ സദാ നവഃ |
നവച്ഛ് സോമായ വാജീനേ | ആജ്യം പയസോഽജനി |

ജുഷുഃ ശുചിതമം വസു | നവഃ സോമ ജുഷസ്യ നഃ |
പീയൂഷസ്യേഹ തൃപ്ണുഹി | യസ്തേ ഭാഗഃ ഋതാവയം |
നവസ്യ സോമ തേ വയം | ആ സുമതിം വൃണീമഹേ | 75 (10)

T.B.2.4.8.3

സ നോ രാസ്യ സഹസ്രിണഃ | നവഃ ഹവിർജുഷസ്യ നഃ |
ഋതുഭിഃ സോമ ഭൃതമം | തദങ്ഗ പ്രതിഹര്യ നഃ |
രാജൻമ് സോമ സ്വസ്തയേ | നവഃ സോമം നവഃ ഹവിഃ |
ഇന്ദ്രാഗ്നിഭ്യാം നിവേദയ | തജ്ജുഷേതാഃ സചേതസാ |
ശുചിം നു സോമം നവജാതമദ്യ | ഇന്ദ്രാഗ്നി വ്യത്രഹണാ
ജുഷേമാം | 76 (10)

T.B.2.4.8.4

ഉഭാ ഹി വാഃ സുഹവാ ജോഹവീമി | താ വാജഃ സദ്യ
ഉശതേ ധേഷ്ഠാ | അഗ്നിരിന്ദ്രോ നവസ്യ നഃ | അസ്യ ഹവ്യസ്യ
ത്യപ്യതാം | ഇഹ ദേവഃ സഹസ്രിണഃ |
യജ്ഞം ന ആ ഹി ഗച്ഛതാം | വസുമന്തഃ സുവർവിദം |
അസ്യ ഹവ്യസ്യ ത്യപ്യതാം | അഗ്നിരിന്ദ്രോ നവസ്യ നഃ |
വിശ്വാൻ ദേവാഃ സ്തർപയത | 77 (10)

T.B.2.4.8.5

ഹവിഷോഽസ്യ നവസ്യ നഃ | സുവർവിദോ ഹി ജജ്ഞിരേ |
ഏദം ബർഹിഃ സുഷ്ടൂരീമാ നവേന | അയം യജ്ഞോ
യജമാനസ്യ ഭാഗഃ | അയം ബഭൂവ ഭൂവനസ്യ ഗർഭഃ |
വിശോ ദേവാ ഇദമദ്യാഗമിഷ്ടാഃ | ഇമേ നു ദ്യാവാപൃഥിവീ
സമീചീ | തന്നാനേ യജ്ഞം പുരുപേശസം ധിയാ | ആസ്മൈ
പൃണീതാം ഭൂവനാനി വിശ്വാ | പ്രജാം പുഷ്ടിമമൃതം നവേന |

78 (10)

T.B.2.4.8.6

ഇമേ ധേനു അമൃതം യേ ദുഹാതേ | പയസ്വ-ത്യുത്തരാമേതു
പുഷ്ടിഃ | ഇമം യജ്ഞം ജുഷമാണേ നവേന | സമീചീ
ദ്യാവാപൃഥിവീ ഘൃതാചീ | യവിഷ്ടോ ഹവ്യവാഹനഃ |
ചിത്രഭാനൂർ-ഘൃതാസൃതിഃ | നവജാതോ വിരോചസേ |
അഗേ തത്തേ മഹിത്വനം | ത്വമഗേ ദേവതാഭ്യഃ |

ഭാഗേ ദേവ ന മീയസേ | **79 (10)**

T.B.2.4.8.7

സ ഏനാ വിദാന്തേ യക്ഷ്യസി | നവഃ സ്തോമം ജുഷസ്വ നഃ |
അഗ്നിഃ പ്രഥമഃ പ്രാശ്നാതു | സ ഹി വേദ യഥാ ഹവിഃ | ശിവാ
അസ്മഭ്യ-മോഷധീഃ | കൃണോതു വിശ്വാചർഷണിഃ |

ഭദ്രാന്നഃ ശ്രേയഃ സമനൈഷ്ട ദേവാഃ | തായാഽവസേന
 സമശീമഹി ത്യാ | സ നോ മയോഭൂഃ പിതോ ആവിശസ്യ |
 ശം തോകായ തനുവേ സ്യോനഃ ( ) |
 ഏതമു ത്യം മധുനാ സംയുതം യവം |
 സരസ്യത്യാ അധിമനാവചർകൃഷുഃ | ഇന്ദ്ര ആസീഥ്
 സീർപതിഃ ശതക്രതുഃ | കീനാശാ ആസൻ മരുതഃ
 സുഭാനവഃ | 80 (14)

(പുര ഏതാ - വൃണീമഹേ - ജുഷേഥാം - തർപയ - താമൃതം
 നവേന - മീയസേ - സ്യോന ശ്ചതാരി ച) (A8)

Prapaataka Korvai with starting Padams of 1 to 8 Anuvaakams :-

(ജുഷ്ട - ശ്ചക്ഷുഷോ - ജുഷ്ടീ നരോ - നക്തം ജാതാ -
 വൃഷാ സ-ഉത നോ-വൃഷാഽസ്യച്ശുഃ-സ പ്രത്വദഷ്ടൗ)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of dasanis :-

(ജുഷ്ടോ - മന്യൂർ ഭഗോ - ജുഷ്ടീ നരോ - ഹരിവർപസം
 ഗിരഃ - ശിപ്രിൻ വാജാനാ - മുത നോ - യദ് വാഗ്വദന്തി
 - വിശ്വാ ആശാ അശീതിഃ)

First and Last Padam 2nd Ashtakam 3rd Prapaatakam :-

(ജുഷ്ടഃ - സുഭാനവഃ)

। ഹരിഃ ഓം ।

। കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണം

ദിതീയാഷ്ടകേ ചതുർത്ഥഃ പ്രപാഠകഃ സമാപ്തഃ ।

Details of Dasani & Vaakyams for Ashtakam 2 – Prapaatakam 4 (TB 2.4)

	Dasani	Vaakyams
Anuvakam 1	11	111
Anuvakam 2	9	91
Anuvakam 3	13	136
Anuvakam 4	10	99
Anuvakam 5	7	77
Anuvakam 6	12	124
Anuvakam 7	11	114
Anuvakam 8	7	74
Total →	80	826

Appendix

T.B.2.4.3.10 "ഏഷ ബ്രഹ്മാ {1}"

ഏഷ ബ്രഹ്മാ യ ജതീയഃ | ഇന്ദ്രോ നാമ ശ്രുതോ ഗണേ ||
 (Appearing in TB 3-7-9-5)